

Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό

Φιλοξενία • Ευεξία και Υγεία

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΠΡΕΒΕΖΗΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ANNA ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2023

Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Ο Επιβλέπων Καθηγητής

Αννα Κυριακάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια

Σταυρινούδης Θεόδωρος
Καθηγητής

Χρήστος Κακαρούγκας
Επιστημονικός Υπότροφος

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η υπογράφουσα Αγγελική Δημοπούλου του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 19008 φοιτήτρια του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

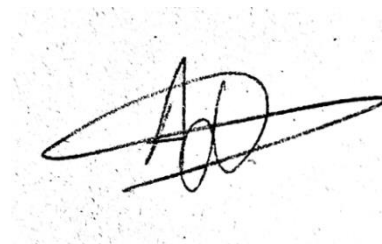
«Είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του διπλώματός μου».

Ημερομηνία

23/02/23

Η Δηλούσα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και συγκεκριμένα στο τμήμα Διοίκησης Τουρισμού στο πλαίσιο ολοκλήρωσης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» κατά το έτος 2023.

Η ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας δε θα ήταν δυνατή χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και στήριξη της καθηγήτριας μου, Άννας Κυριακάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Επιστημών της Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και μέλος ΣΕΠ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Την ευχαριστώ πάρα πολύ για όλη τη βοήθεια και τη στήριξη που μου προσέφερε.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου, Ιωάννη Δημόπουλο & Ελένη Γκόπη, οι οποίοι ανέκαθεν βρίσκονταν δίπλα μου και με στήριζαν και σε αυτούς οφείλω ότι έχω καταφέρει έως σήμερα.

Πίνακας Περιεχομένων

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
Ευρετήριο Εικόνων	7
Ευρετήριο Πινάκων	7
Ευρετήριο Διαγραμμάτων	8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ABSTRACT	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	12
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	12
1.2 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	15
1.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	16
1.3.1 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	17
1.3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	19
1.3.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	22
2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΕΜΤ	22
2.2 ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	23
2.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ	28
2.4 ΕΕΜΤ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	33
3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	33
3.1.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ- ΚΛΙΜΑ	34
3.1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	36
3.1.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΑΝΩΔΟΜΕΣ	42
3.1.4 ΦΥΣΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	45
Πολιτιστικοί Πόροι:	46
3.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	49
3.2.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	50
3.2.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ	52
3.3 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	53
3.4 SWOT ANALYSIS	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	57
4.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	57

4.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	58
4.2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	59
4.2.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ.....	60
4.2.3 ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	60
4.2.4 ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	62
4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	74
5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
5.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	75
5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ.....	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	87
ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	87

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 3.1: Πύλες Εισόδου Π.Ε Πρεβέζης, σελίδα 32

Εικόνα 3.2: Χάρτης Π.Ε Πρεβέζης, σελίδα 34

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 3.1: Δημογραφική Κατανομή ανά περιοχή στην Π.Ε Πρεβέζης τα έτη 1991, 2001 και 2011, σελίδα 34

Πίνακας 3.2: Δημογραφική Κατανομή ανά περιοχή στην Π.Ε Πρεβέζης τα έτη 2011 και 2021, σελίδα 35

Πίνακας 3.3: Αριθμός Ανέργων αναζητούντων εργασία τα έτη 2019 και 2020, σελίδα 37

Πίνακας 3.4: Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός Ανά Περιφέρειες τα έτη 2014 και 2019, σελίδα 37

Πίνακας 3.5: ΑΕΠ Περιφερειών της Χώρας 2012-2017, σελίδα 38

Πίνακας 3.6: Έσοδα Δήμου τα έτη 2017-2019, σελίδα 39

Πίνακας 3.7: Έκτακτα Έσοδα Δήμου τα έτη 2017-2019, σελίδα 39

Πίνακας 3.8: Συμβολή του Τουρισμού ανά Περιφέρεια το 2019, σελίδα 40

Πίνακας 3.9: Αθλητικές Εγκαταστάσεις Π.Ε Πρεβέζης, σελίδα 42

Πίνακας 3.10: Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιφέρειας Ηπείρου 2019, σελίδα 42

Πίνακας 3.11: Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων ανά Περιφερειακή Ενότητα το έτος 2019, σελίδα 43

Πίνακας 3.12: Πολιτιστικές Υποδομές Περιφερειακής Ενότητας Πρεβέζης, σελίδα 46

Πίνακας 3.13: Πολιτιστικά Κέντρα στην Π.Ε Πρεβέζης, σελίδα 46

Πίνακας 3.14: Επιβάτες Αεροδρομίου τα έτη 2018 και 2019, σελίδα 47

Πίνακας 3.15: Επιβάτες Αεροδρομίου Ακτίου τα έτη 2019 και 2020, σελίδα 47

Πίνακας 3.16: Επιβάτες Αεροδρομίου Ακτίου τα έτη 2020 και 2021, σελίδα 48

Πίνακας 3.17: Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών και Αλλοδαπών από το 2010 έως το 2019, σελίδα 48

Πίνακας 3.18: Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι της Πρέβεζας, σελίδα 49

Πίνακας 3.19: Επισκεψιμότητα Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων από το 2011 έως το 2018, σελίδα 50

Πίνακας 3.20: Ξενοδοχειακό Δυναμικό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης τα έτη 2017 έως 2019, σελίδα 50

Πίνακας 4.1: Πίνακας ατόμων έρευνας, σελίδα 59

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1 Ποσοστιαία Κατανομή της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019, σελίδα 35

Διάγραμμα 3.2: ΑΕΠ ανά Περιφερειακή Ενότητα τα έτη 2000-2017, σελίδα 38

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Πρέβεζα είναι η μικρότερη περιφερειακή ενότητα της Ηπείρου όσον αφορά την έκταση (1.036 τετραγωνικά χιλιόμετρα) με πληθυσμό 62.769 κατοίκους (<https://www.atpreveza.gr>) και 3.862 εγγεγραμμένους ανέργους (<https://www.php.gov.gr>) σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΕΔ για το 2019 και υψηλό δείκτη ανεργίας (19,84%). Μία απάντηση στο πρόβλημα της ανεργίας αποτελεί η ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου. Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης έχει πλούσια οικοσυστήματα με προστατευόμενες περιοχές Natura (πχ. Αμβρακικός κόλπος, λίμνη Ζηρού και ποταμός Αχέροντας). Επίσης διαθέτει σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικά μνημεία, καθώς και πλούσια ακτογραμμή. Όλα αυτά τα στοιχεία σε συνδυασμό με τη ζεστή φιλοξενία έχουν συνδράμει στην ανάπτυξη διάφορων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο πολιτιστικός, ο θαλάσσιος, ο αθλητικός τουρισμός και ο αγροτουρισμός. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν οι προϋποθέσεις ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, χρησιμοποιήθηκαν άρθρα, βιβλία, ηλεκτρονικές πηγές σχετικές με το θέμα και πραγματοποιήθηκαν είκοσι συνεντεύξεις σε άτομα πληροφορητές σχετικά με τον εναλλακτικό τουρισμό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Αδιαμφισβήτητη είναι η ανάπτυξη που έχουν βιώσει οι περιφερειακές ενότητες με εναλλακτικό τουρισμό. Όμως, στην περίπτωση της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης υπάρχουν κάποια σημεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη από το δήμο και την περιφέρεια. Αυτά είναι η πολύ περιορισμένη διαφήμιση της ΠΕ Πρεβέζης, η λανθασμένη ή και ανύπαρκτη προβολή του πολιτιστικού στοιχείου, η κατά τόπους άναρχη δόμηση, η μη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τέλος η ανάπτυξη που δεν έχει πραγματοποιηθεί με τον ίδιο βαθμό σε όλη την περιφερειακή ενότητα. Η ΠΕ Πρεβέζης διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις για να αναπτύξει πολλούς τύπους εναλλακτικού τουρισμού και την ίδια στιγμή να ενισχύσει αναπτυξιακά τις ήδη υφιστάμενες μορφές. Μέσα από τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και μια στοχευμένη προβολή της ΠΕ Πρεβέζης, ο προορισμός θα γίνει γνωστός σε όλο τον κόσμο και το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν θα αναβαθμιστεί.

Λέξεις Κλειδιά: εναλλακτικός τουρισμός, Πρέβεζα, ανάπτυξη, , αυτοδιοίκηση, διαφήμιση, συνεργασία.

ABSTRACT

Preveza is the smallest regional unit of Epirus in terms of area (1,036 square kilometers.) with a population of 59,356 inhabitants (population growth of 1.24%) and 3,862 registered unemployed based on OAED data for 2019 and a high unemployment rate (19.84 %). One answer to the problem of unemployment is the development of the tourism sector. The regional unit of Preveza has rich ecosystems with Natura protected areas (eg Amvrakikos gulf, lake Zirou and river Acheron.) Also, has important archaeological sites and historical monuments as well as a rich coastline. All these elements combined with warm hospitality have contributed to the development of various alternative forms of tourism, such as cultural, marine, sports tourism and agro-tourism. The purpose of this paper is to investigate the conditions for the development of alternative tourism in the regional unit of Preveza. In order to achieve this goal, articles, books, electronic sources related to the subject were used and twenty interviews were conducted to investigate as many informants regarding alternative tourism in the regional unit of Preveza. The growth experienced by regional units with alternative tourism is undeniable. But in the case of the regional unit of Preveza, there are some points that must be taken into account by the municipality and the region.

These are the very limited advertising of the regional unit of Preveza, the incorrect or even non-existent promotion of the cultural element, the anarchic construction in places, the non-protection of the natural environment and finally the development that has not been carried out to the same extent throughout the regional unity. The regional unit of Prevezi has all the conditions to evolve and develop many types of alternative tourism and at the same time to increase and strengthen the development of the existing ones that are already taking place.

Through the cooperation of public and private entities and a targeted promotion of the regional unit of Preveza, the destination will become known throughout the world and the provided tourist product will be upgraded.

Keywords: alternative tourism, Preveza, development, prefecture, self-government, conditions, advertising, cooperation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι άνθρωποι από την αρχαιότητα αξιοποιούσαν τον ελεύθερο χρόνο που είχαν στη διάθεση τους για να πραγματοποιούν ταξίδια. Στη σύγχρονη κοινωνία, οι άνθρωποι έχουν τεράστια ανάγκη να ξεφύγουν από την πίεση και το άγχος που βιώνουν σε καθημερινή βάση. Τα τυποποιημένα τουριστικά πακέτα δεν έχουν πια κανένα ενδιαφέρον για τους τουρίστες, οι οποίοι ψάχνουν να βιώσουν αυθεντικές εμπειρίες, σε ένα φυσικό περιβάλλον, όπου θα κάνουν υπαίθριες δραστηριότητες και θα μπορούν να γνωρίσουν το πολιτιστικό στοιχείο του εκάστοτε προορισμού. Σε αυτή την εργασία επιχειρείται να οριστεί ο εναλλακτικός τουρισμός και οι διάφορες μορφές του, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης, καθώς και η συνεισφορά τους στο τοπικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Για να διερευνηθεί καλύτερα το θέμα, αναλύθηκαν κάποιες βασικές έννοιες που αφορούν τον τουρισμό και τον εναλλακτικό τουρισμό.

Η εργασία αυτή περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζει στοιχεία και έννοιες σχετικά με τον τουρισμό. Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά τον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό. Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τον εναλλακτικό και ειδικό τουρισμό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τον ερευνητικό σκοπό, τα ερευνητικά ερωτήματα, τη μεθοδολογία της έρευνας, το ερευνητικό εργαλείο, τη διάρκεια της έρευνας και τους περιορισμούς της και τέλος την ανάλυση των αποτελεσμάτων. Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα του θεωρητικού και ερευνητικού μέρους, τις προτάσεις πολιτικής και τέλος τις προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι ενέργειες που κάνει το άτομο όταν ταξιδεύει και περιηγείται ορίζουν τον τουρισμό. Ο τουρισμός ως έννοια αποτελείται από ένα πλήθος δραστηριοτήτων που σχετίζονται μεταξύ τους και λαμβάνουν χώρα, όταν τα άτομα κάνουν ταξίδια σε ένα προορισμό. Και, λοιπόν, ο τουρισμός ως βιομηχανία σημαίνει και καλύπτει τα ίδια πράγματα, αλλά από οικονομική και νομισματική άποψη. Η βιομηχανία του τουρισμού αποτελείται από ένα πλήθος προϊόντων και υπηρεσιών που αξιολογούνται από τους τουρίστες πριν το ταξίδι, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και μετά από αυτό. (Abbot, 2002).

Η βιομηχανία του τουρισμού είναι μια ζωντανή διαδικασία που εξελίσσεται συνεχώς και αποτελείται από πληθώρα επαγγελματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων, όταν αυτοί ταξιδεύουν σε νέα μέρη. Ο τουρισμός δηλαδή αποτελεί μια μεγάλη βιομηχανία που περιλαμβάνει διάφορους κλάδους, οι οποίοι δημιουργούν τόσο προϊόντα, όσο και υπηρεσίες αναγκαία για την περιήγηση και τα ταξίδια που πραγματοποιούνται είτε για επαγγελματικούς σκοπούς, είτε για λόγους αναψυχής. Η τουριστική βιομηχανία έχει να κάνει με την παροχή των απαραίτητων μέσων για να βοηθήσει τους τουρίστες καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού τους (Ηγουμενάκης και συν, 2000).

Η κατανόηση και ο ορισμός της τουριστικής βιομηχανίας βοηθά να κατανοηθεί η αλυσίδα αξίας της τουριστικής βιομηχανίας. Με άλλα λόγια, ο κλάδος του τουρισμού λειτουργεί μέσω ενός τεράστιου δικτύου διασυνδεδεμένων και συναφών βιομηχανιών καθώς και άλλων βοηθητικών βιομηχανιών που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των τουριστών και των ανθρώπων που ταξιδεύουν για διαφορετικούς σκοπούς. Η τουριστική βιομηχανία έχει μεγάλη αξία και μπορεί να χαρακτηρίζεται από ελαστικότητα και ευελιξία. Η διαδεδομένη αλυσίδα αξίας του τουρισμού αποτελείται από διάφορες τουριστικές υπηρεσίες όπως μεταφορές, φιλοξενία, σίτιση, υπηρεσία κρατήσεων και γενικότερα προϊόντα και υπηρεσίες σχετικές με τον τουριστικό τομέα. Αυτή η αλυσίδα εφοδιασμού ή αξίας της τουριστικής βιομηχανίας είναι μια ευρεία και γενική αλυσίδα αξίας που διαμορφώνει και ορίζει τους διάφορους τομείς της τουριστικής βιομηχανίας, οι οποίοι θα συζητηθούν στην επόμενη ενότητα. Οι βασικοί

τομείς του τουρισμού βασίζονται κατά κύριο λόγο στον τουρισμό αναψυχής που αποτελεί ένα από τα είδη τουρισμού. Ωστόσο, προσθέσαμε λίγους ακόμη τομείς για να καλύψουμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής βιομηχανίας (Μυλωνόπουλος & Μοίρα, 2003).

Η βιομηχανία του τουρισμού είναι δύσκολο να οριστεί, διότι το προϊόν που προσφέρει δεν είναι ευκρινές. Αποτελείται από πλήθος βιομηχανιών όπως διαμονή, μεταφορές και τουριστικά γραφεία. Ο τουρισμός δηλαδή είναι η πραγματοποίηση ταξιδιών σε ένα μέρος διαφορετικό από το μέρος διαμονής του ατόμου για περιορισμένο χρονικό διάστημα και συγκεκριμένα για λιγότερο από 365 μέρες συναπτές για σκοπούς διασκέδασης.

Σε παγκόσμια κλίμακα, τα ταξίδια και γενικότερα ο τουριστικός κλάδος συνεισφέρει στο ακαθόριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) περίπου 5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2019. Εξετάζοντας τις χώρες που έχουν συμβάλει σημαντικά στο παγκόσμιο ΑΕΠ, η τουριστική βιομηχανία της Αμερικής συνέβαλε το μεγαλύτερο ποσό με 1,1 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2019. Μία από τις χώρες με πολύ υψηλό μερίδιο ΑΕΠ, προερχόμενο καθαρά από τουριστικά έσοδα μέσω πραγματοποίησης ταξιδιών ήταν η ειδική διοικητική περιοχή Μακάου από οποιαδήποτε άλλη οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο. Η τουριστική βιομηχανία επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 που ξεκίνησε στις αρχές του 2020 (APEC, 2020).

Τα ταξίδια τόσο στη χώρα καταγωγής του ατόμου, όσες και σε άλλες χώρες του κόσμου έχουν γίνει ολοένα και πιο συνηθισμένα σε ολόκληρο τον κόσμο. Ως αποτέλεσμα, τόσο οι δαπάνες για τα ταξίδια αναψυχής, όσο και οι δαπάνες για τα επαγγελματικά ταξίδια σημείωσαν αύξηση από έτος σε έτος την πενταετία πριν από την πανδημία COVID-19. Αυτή η αύξηση των ταξιδιών πριν από την υγειονομική κρίση επέτρεψε επίσης να αυξηθεί ο αριθμός των επισκεπτών των ξενοδοχείων και με τη σειρά της το μέγεθος της αγοράς της ξενοδοχειακής βιομηχανίας. Βασικοί δείκτες απόδοσης, όπως το RevPAR (έσοδα ανά διαθέσιμο δωμάτιο), το ADR (μέσος ημερήσιος ρυθμός) και η πληρότητα έχουν σημειώσει αύξηση από έτος σε έτος την τελευταία δεκαετία εξαιτίας της εισροής τουριστών σε όλο τον κόσμο. Εν τω μεταξύ, ένας άλλος κλάδος που έχει επωφεληθεί από την κλίση των ανθρώπων για ταξίδια είναι ο κλάδος των αεροπορικών εταιρειών· με τα έσοδα της παγκόσμιας εμπορικής αεροπορικής βιομηχανίας να αγγίζουν τα 472 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2021 μετά από πτώση κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 (Eurostat, 2020).

Τη στιγμή που οι τουρίστες φτάσουν στον ταξιδιωτικό προορισμό τους, έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν από μια πληθώρα επιλογών και αξιοθέατων. Ένα διάσημο ορόσημο που συνεχίζει να βλέπει ρεκόρ επισκεψιμότητας είναι το Λούβρο στο Παρίσι, με τους επισκέπτες να έφτασαν τα 2,7 εκατομμύρια το 2020, από 9,6 εκατομμύρια το προηγούμενο έτος. Η επισκεψιμότητα αυτή το έκανε ένα από τα μουσεία με τις περισσότερες επισκέψεις στον κόσμο. Η γαλλική πρωτεύουσα είναι γνωστή για τα μουσεία της, καθώς έχει έρθει στην κορυφή σε μια κατάταξη πόλεων με τον μεγαλύτερο αριθμό μουσείων παγκοσμίως. Ωστόσο, προσέλκυσε επίσης σημαντικό αριθμό επισκεπτών στις πύλες του ένα από τα πιο φιλικά προς την οικογένεια αξιοθέατά του - το Disneyland Park, στο Παρίσι. Τούτου λεχθέντος, σε σύγκριση με τα άλλα πάρκα ψυχαγωγίας και θεματικά πάρκα με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα παγκοσμίως, η συμμετοχή στο Disneyland Park ήταν μικρότερη από τη μισή από αυτή του συναδέλφου του θεματικού πάρκου της Disney, Magic Kingdom (Walt Disney World) στις ΗΠΑ. Χάρη σε αυτά και άλλα αξιοθέατα, η Γαλλία παραμένει στην κορυφή αυτής της λίστας με κορυφαίους προορισμούς για διεθνείς αφίξεις τουριστών (García, 2019).

Ένας άλλος παράγοντας που έχει επηρεάσει σημαντικά την παγκόσμια τουριστική βιομηχανία είναι η πανδημία του κορωνοϊού (COVID-19). Η πλειοψηφία των χωρών αναγκάστηκε να εφαρμόσει αυστηρούς ταξιδιωτικούς περιορισμούς για να περιοριστεί η εξάπλωση της νόσου με αποτέλεσμα ο εθνικός και διεθνής τουρισμός να σταματούν δραστικά. Υπολογίστηκε ότι τα παγκόσμια έσοδα της ταξιδιωτικής και τουριστικής βιομηχανίας μειώθηκαν κατά 42 τοις εκατό το 2020. Εξετάζοντας την ανάλυση των εσόδων από τον τουρισμό ανά χώρα, οι ΗΠΑ παρουσίασαν τη μεγαλύτερη μείωση στα έσοδα, ενώ η περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού παρουσίασε τη μεγαλύτερη πτώση σε διεθνείς αφίξεις τουριστών παγκοσμίως λόγω του COVID-19. Όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη οικονομική ζημιά που προκλήθηκε από την πανδημία COVID-19 δεν μπορεί ακόμη να εκτιμηθεί πλήρως, καθώς η στασιμότητα της δημόσιας ζωής έχει επηρεάσει όχι μόνο τον τουρισμό, αλλά και τις βιομηχανίες που συνδέονται με τον τουρισμό, για παράδειγμα, τις παγκόσμιες επισκέψεις σε εστιατόρια, θεατρικές παραστάσεις και άλλες εκδηλώσεις (Eurostat, 2019).

1.2 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός διακρίνεται σε μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό και σε διάφορες μορφές αυτών των δύο κατηγοριών με βάση το λόγο επίσκεψης. Επίσης, ο τουρισμός διακρίνεται σε <<διεθνή>> και <<εγχώριο>> τουρισμό. Ειδικότερα (Ashley et al., 2007):

- <<Διεθνής Τουρισμός>>: Στο διεθνή τουρισμό οι άνθρωποι ταξιδεύουν σε μια άλλη χώρα και χρειάζεται διαβατήριο, βίζα, κάρτα υγείας και διαθέσιμο συνάλλαγμα. Ο <<διεθνής τουρισμός>> διακρίνεται σε δύο κατηγορίες. Αυτές είναι:
 1. <<Εισερχόμενος Τουρισμός>>
 2. <<Εξερχόμενος Τουρισμός>>
- <<Εισερχόμενος Τουρισμός>>: αναφέρεται σε τουρίστες από το εξωτερικό, οι οποίοι επισκέπτονται μια χώρα. Δηλαδή, ένας τουρίστας που κατάγεται από την Ινδία, όταν ταξιδεύει στην Ιαπωνία, είναι ένα παράδειγμα εισερχόμενου τουρισμού.
- Εξερχόμενος Τουρισμός: αναφέρεται σε τουρίστες, όταν αυτοί πραγματοποιούν ταξίδια από την πατρίδα τους προς διαφορετική χώρα. Παράδειγμα εξερχόμενου τουρισμού για την Ελλάδα αποτελεί ένας Έλληνας που ταξιδεύει στην Αγγλία, ενώ αντίστοιχα για την Αγγλία αποτελεί παράδειγμα εισερχόμενου τουρισμού.
- <<Εσωτερικός/ Εγχώριος τουρισμός>>: περιλαμβάνει τους ανθρώπους, οι οποίοι ταξιδεύουν εντός της χώρας τους. Τα ταξίδια εντός της χώρας καταγωγής είναι απλούστερα, καθώς δεν είναι αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα, υγειονομικοί έλεγχοι κλπ.

Άλλες βασικές μορφές τουρισμού σύμφωνα με την Ashley (2006) είναι οι εξής:

- Τουρισμός Περιπέτειας
- Ατομικός Τουρισμός
- Ποδηλατικός Τουρισμός
- Παραλιακός Τουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Γεωτουρισμός
- Βιομηχανικός Τουρισμός

- Ιατρικός Τουρισμός
- Θρησκευτικός Τουρισμός
- Αγροτικός Τουρισμός
- Σεξοτουρισμός
- Αθλητικός Τουρισμός
- Βιώσιμος Τουρισμός
- Πολεμικός Τουρισμός
- Τουρισμός Άγριας Ζωής

Με κριτήριο το σκοπό πραγματοποίησης του ταξιδιού, ο τουρισμός κατηγοριοποιείται και ως εξής: (Ashley, 2006):

1. <<Τουρισμός Αναψυχής>>: ο άνθρωπος ταξιδεύει για να ξεφύγει από την πίεση της καθημερινής ζωής για να ξεγνοιάσει συνήθως σε φυσικά τοπία (θάλασσες, λόφοι κλπ).
2. <<Πολιτιστικός Τουρισμός>>: ο άνθρωπος πραγματοποιεί ταξίδια για να ικανοποιήσει τη δίψα του για επαφή με τον πολιτισμό, πχ. επισκέψεις σε μνημεία και χώρους ιστορίας.
3. <<Αθλητικός Τουρισμός>>: ο άνθρωπος ταξιδεύει για να συμμετάσχει σε αθλήματα, σε τουρνουά, να κάνει πεζοπορία κλπ.
4. <<Τουρισμός Υγείας>>: ο άνθρωπος πραγματοποιεί ταξίδια για να κάνει μια θεραπεία ή να επισκεφθεί θεραπευτικά μέρη όπως ιαματικές πηγές κλπ.
5. <<Τουρισμός Συνεδρίων>>: σταδιακά εξελίσσεται σε βασική μορφή ταξιδιού, όπου ο άνθρωπος πραγματοποιεί ταξίδια εντός ή εκτός της πατρίδας του για να συμμετέχει σε συνέδρια και ομιλίες και να αντλήσει γνώση και πληροφορίες σχετικά με το επάγγελμά του.
6. <<Τουρισμός Κινήτρων>>: κυρίως σε χώρες του εξωτερικού οι μεγάλοι εταιρικοί όμιλοι προσφέρουν αντί χρημάτων και άλλων δώρων δωρεάν ταξίδια σε στελέχη που πραγματοποιούν υψηλά νούμερα πωλήσεων. Ο τουρισμός κινήτρων αποτελεί μια πολύ κερδοφόρο επιχείρηση 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων μόνο στις ΗΠΑ.

1.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Μέσα από τον τουρισμό δημιουργείται μια συγχώνευση ανθρώπων από διαφορετικά

κοινωνικά και πολιτισμικά υπόβαθρα και τα χρήματα μετακινούνται από περιοχές με οικονομική επιφάνεια σε άλλες που δεν είναι οικονομικά αναπτυγμένες. Οι μελέτες που λαμβάνουν χώρα με θέμα τις επιπτώσεις του τουρισμού επικεντρώνονται κυρίως σε οικονομικούς παράγοντες. Αυτό συμβαίνει, γιατί, οι επιπτώσεις στην οικονομία μετριούνται πιο εύκολα, αλλά και επειδή πολλοί είναι αισιόδοξοι για τα οικονομικά οφέλη που προσφέρει ο τουρισμός σε προορισμούς. Ωστόσο, παρά τα οικονομικά οφέλη, έχει αποδειχθεί πως έχουν δημιουργηθεί και δυσμενείς επιπτώσεις σε περιβαλλοντολογικό και κοινωνικό επίπεδο (ΤΕΠ, 1998).

Ο τουρισμός χωρίς αμφισβήτηση είναι μια οικονομική δραστηριότητα με σπουδαιότητα που διαρκώς αυξάνεται, καθώς το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων βελτιώνεται και το προϊόν που παράγει δεν είναι μονοδιάστατο, αλλά επηρεάζεται από διάφορους κλάδους. Συνεπώς, ο τουριστικός κλάδος συνεισφέρει οικονομικά, καθώς απασχολούνται οικονομικά άτομα στην περιφέρεια, αλλά και στα νησιά και η φορολογία κινείται σε κλάδους υλικής, αλλά και άυλης παραγωγής (Λαγός, 2005).

1.3.1 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο τουριστικός κλάδος είναι πολύ σημαντικός για την οικονομία πολλών χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο. Στις αναπτυσσόμενες χώρες ο τουρισμός είναι μια σχετικά νέα οικονομική δραστηριότητα, η οποία πραγματοποιήθηκε με ταχύτατο ρυθμό με αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις να υπάρχει κατασπατάληση φυσικών πόρων και ακόμη υπέρμετρη κατασκευή έργων υποδομής και ανωδομής. Τα έργα υποδομής δεν αρκούν πάντα για να ικανοποιήσουν όλους τους τουρίστες, ενώ άλλοτε ο αριθμός των τουριστών είναι κατά πολύ μικρότερος. Ο τουρισμός στις αναπτυσσόμενες χώρες με παραδοσιακό στοιχείο, όπου το βιοτικό επίπεδο των ντόπιων διαφέρει από αυτό των τουριστών εμφανίζει αρνητικές συνέπειες στην κοινωνία, τον πολιτισμό, στο φυσικό περιβάλλον κλπ (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης & Λύτρας, 1999).

Οι χώρες υποδοχής τουριστών κερδίζουν πολλά, καθώς μέσω του τουρισμού ανοίγονται θέσεις εργασίας, τα έσοδα αυξάνονται, γίνονται έργα υποδομών και ανωδομών και οι λαοί ανταλλάσσουν ενίοτε στοιχεία πολιτισμού. Ο τουριστικός κλάδος είναι υπεύθυνος για το άνοιγμα διάφορων θέσεων σε διάφορους τομείς. Τέτοιες θέσεις εργασίας δεν είναι μόνο σε ξενοδοχεία, αλλά και σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία. Οι άνθρωποι που ταξιδεύουν αποσκοπούν στο να έρθουν σε

επαφή με διαφορετικά ήθη και έθιμα, να γνωρίσουν νέα πολιτιστικά στοιχεία, αλλά και να δοκιμάσουν τοπικά εδέσματα με αποτέλεσμα να ωφελούνται εστιατόρια, αλλά και εμπορικά και τουριστικά μαγαζιά. Η Μελβούρνη με πληθυσμό περίπου πέντε εκατομμύρια απασχολεί 22.000 πολίτες της σε θέσεις στον τουριστικό χώρο (Calvino et al., 2018). Οι κυβερνήσεις που βασίζονται στον τουρισμό για να αυξήσουν τα έσοδά τους, διαθέτουν ένα μέρος από αυτά στην πραγματοποίηση έργων υποδομής. Απαιτούνται έργα υποδομής και ασφαλείς εγκαταστάσεις σε έναν προορισμό, ώστε να επιλέγεται από τους επισκέπτες για διακοπές. Έτσι, κατασκευάζονται δρόμοι και βελτιώνεται η όψη των προορισμών με την κατασκευή νέων αεροδρόμιων και πιθανώς με τη δημιουργία καλύτερων σχολείων και νοσοκομείων. Οι ασφαλείς και καινοτόμες υποδομές επιτρέπουν την ομαλή ροή αγαθών και υπηρεσιών. Επιπλέον, οι ντόπιοι βιώνουν μια μεγάλη ευκαιρία για οικονομική και εκπαιδευτική ανάπτυξη. Ο τουρισμός δημιουργεί μια πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ τουριστών και ντόπιων πολιτών. Συνέδρια και εκδηλώσεις πνευματικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος προσελκύουν τουρίστες από ξένες χώρες. Οι αρχές που διοργανώνουν τέτοιες εκδηλώσεις κερδίζουν σημαντικά έσοδα και οι τουρίστες έρχονται σε επαφή με νέες κουλτούρες, όπως και οι ντόπιοι. Συνεπώς, ο τουρισμός αποτελεί ένα έναυσμα για τους επισκέπτες από άλλες χώρες να εντυπώσουν σε ένα πολιτισμό καινούργιο και οι επαγγελματίες που επενδύουν στον τουρισμό μπορούν να επεκτείνουν τη δουλειά τους στοχεύοντας σε διάφορες ομάδες-στόχους. Φυσικά, και οι ντόπιοι επωφελούνται από τις θετικές συνέπειες που φέρνει ο τουρισμός στον τόπο υποδοχής (Cook et al., 2018).

Ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην τοπική επιχειρηματικότητα, καθώς γίνονται επενδύσεις, δημιουργούνται υποδομές, αναπτύσσεται η τοπική βιομηχανία και το εμπόριο. Δημιουργούνται εισοδήματα και οι θετικές συνέπειες φαίνονται και στο ΑΕΠ. Τα έσοδα που δημιουργούνται από τον τουρισμό, γυρνάνε στην τοπική οικονομία και οι ντόπιοι έχουν κίνητρα να επενδύουν και οι ίδιοι στον τουρισμό σύμφωνα με το Λαγό (2005). Επίσης, μέσα από την τουριστική δραστηριότητα προωθούνται και τα τοπικά προϊόντα και μέσα από τη μεγαλύτερη ζήτηση αυτών, οι ντόπιοι έχουν επιπλέον κίνητρα να ασχοληθούν με την πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή. Συνεπώς, περισσότερα άτομα απασχολούνται σε τοπικούς παραγωγικούς τομείς για να καλύπτεται η τουριστική ζήτηση αυξάνοντας έτσι και το εισόδημα (Λαγός, 2005).

1.3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όσον αφορά την επίδραση του τουρισμού στην κοινωνία, ο τουρισμός πάντα φέρνει τους ντόπιους σε επαφή με νέους πολιτισμούς και εμφανίζει προϋποθέσεις για κοινωνικές αλλαγές. Σύμφωνα με έρευνες, οι μικρές κοινωνίες που βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης έρχονται αντιμέτωπες με προβλήματα που ανακύπτουν εξαιτίας του τουρισμού, αλλά την ίδια στιγμή ωφελούνται από τα θετικά που είναι το άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας και η κατασκευή νέων υποδομών ή η συντήρηση των ήδη υπαρχουσών (Kim et al., 2013).

Τα χαμηλά εισοδήματα των πολιτών μιας κοινωνίας και η έλλειψη απασχόλησης τους μπορούν να επιλυθούν μέσα από τις θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από τον τουρισμό. Ο τουριστικός κλάδος προσφέρει εργασία και εισοδήματα σε οικογένειες, αλλά και ευκαιρίες ανάπτυξης για τις επιχειρήσεις συγκρατώντας τους νέους στις περιοχές τους. Επίσης, μειώνεται ο δείκτης ανεργίας και ακόμη η διαρροή πληθυσμού και διάφορα ψυχοπαθολογικά προβλήματα, όπως κατάθλιψη και ναρκωτικά (Τσάρτας 1998).

Μέσω του τουρισμού δίνονται ίσες ευκαιρίες σε άνδρες και γυναίκες για εργασία, γεγονός πολύ σημαντικό, καθώς σε κάποιες περιοχές οι γυναίκες δεν μπορούν να εργαστούν, και συνεπώς ούτε να καταξιωθούν επαγγελματικά (Ζαχαράτος, 2003).

Πολλές όμως, από τις επιδράσεις του τουρισμού στην κοινωνία έχουν και αρνητική χροιά. Αρχικά, σε περιοχές όπου συρρέουν πολυάριθμοι τουρίστες οι ντόπιοι, είτε τους απορρίπτουν, είτε τους μιμούνται μέσω του ντυσίματος και υιοθετούν τις συνήθειες τους. Στα νησιά και στις ορεινές περιοχές υιοθετείται πιο έντονα ένα αστικοποιημένο στυλ ζωής στον επαγγελματικό χώρο, στις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά και γενικότερα σε όλα τα επίπεδα. Ο τουριστικός τομέας τυγχάνει κοινωνικής αποδοχής και οι μισθοί που δίνονται είναι πιο ικανοποιητικοί, γι' αυτό και επιλέγεται από νεαρά άτομα και γυναίκες. Συνεπώς, υπάρχει μια κινητικότητα ατόμων στον εργασιακό τομέα.

Η επικοινωνία ανάμεσα σε ντόπιους και τουρίστες είναι θετική, αλλά δεν είναι πάντα εύκολη. Σε κάποιες περιπτώσεις οι ντόπιοι δείχνουν φοβικοί απέναντι στους ξένους και συχνά νιώθουν δυσφορία με τον ερχομό τους. Από την άλλη, οι μαζικοί τουρίστες συχνά δεν δείχνουν ευαισθησία απέναντι στα ήθη και τα έθιμα του τόπου που επισκέπτονται, καθώς το πακέτο διακοπών δεν περιλαμβάνει γνωριμία με την ιστορία

του τόπου. Συνέπεια της καχυποψίας των ντόπιων είναι η διαμόρφωση αναχρονιστικών απόψεων ότι οι τουρίστες τους εκμεταλλεύονται και παραβιάζουν την προσωπική τους ζωή μέσα από τις φωτογραφίες και τα βίντεο που αναρτούν στα κοινωνικά δίκτυα. Επίσης, οι τουρίστες επισκεπτόμενοι μια χώρα είναι αρκετά καταναλωτικοί σε αγαθά και υπηρεσίες, γεγονός που θέλουν να το μιμηθούν και οι ντόπιοι μη συνειδητοποιώντας πώς οι τουρίστες τον υπόλοιπο χρόνο είναι φειδωλοί στην απόκτηση καταναλωτικών αγαθών και στην ικανοποίηση των αναγκών τους. Τα ήθη και τα έθιμα κάθε περιοχής αποτελούν έλξη για τους πολιτιστικούς τουρίστες, όμως η λαϊκή παράδοση θυσιάζεται στο βωμό της εκμετάλλευσης και γίνεται μέρος του τουριστικού προϊόντος με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών (Αποστολόπουλος, Σδράλη, 2016).

1.3.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιδράσεις του τουρισμού σε μια περιοχή έχει πια γίνει αντιληπτό σε όλη την κοινωνία πως συχνά υποβαθμίζεται περιβαλλοντικά μια περιοχή, η οποία συνήθως διαθέτει πλούσια πανίδα και χλωρίδα. Οι αρνητικές συνέπειες από τον τουριστικό κλάδο στο φυσικό περιβάλλον αναφέρονται παρακάτω και αυτές είναι: κατασπατάληση των φυσικών πόρων, υπερβολική αλιεία σε προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, μετακίνηση ζωικών ειδών σε άλλα μέρη, υδάτινη και ατμοσφαιρική ρύπανση, αφανισμός ειδών, αύξηση καυσαερίου και διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα σύμφωνα με τους Lopes et al (2020).

Η ανάπτυξη του τουρισμού διαταράσσει την περιβαλλοντική ισορροπία με τις επιπτώσεις να είναι εντονότερες στις ευαίσθητες από οικολογική άποψη περιοχές (υγροβιότοποι, ορεινές περιοχές). Για χάρη του τουρισμού μένουν πίσω τα έργα και οι υποδομές για την αγροτική οικονομία, τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία κλπ.. Επίσης σε κάποιους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς η τουριστική ανάπτυξη υπερβαίνει την φέρουσα ικανότητα κατά πολύ, ζήτημα που αποβαίνει εις βάρος της ίδιας της περιοχής. Επίσης, η ανεξέλεγκτη οικοδόμηση έχει διαταράξει τόσο το περιβάλλον όσο και τη χωροταξία της περιοχής. Πρέπει λοιπόν να αναζητείται ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης που έχει ως κεντρικό άξονα την αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2019), όπως για παράδειγμα οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Ο τουριστικός κλάδος όμως εκτός από τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, έχει

και θετικές επιδράσεις, όταν γίνεται με έλεγχο. Ο τουρισμός μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στη διατήρηση του μέσα από ελέγχους που πραγματοποιούνται στην ατμόσφαιρα και στη θάλασσα. Ταυτόχρονα αναδεικνύονται και προστατεύονται οι περιβαλλοντικοί πόροι (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2019, Καρβουνής και Γεωργακέλλος, 2003, Kim et al., 2012, Τζούφη, 2010) Όταν ο τουρισμός αναπτύσσεται με γνώμονα το σεβασμό στο περιβάλλον, μπορεί να αναδείξει μια περιοχή σε προορισμό οικότουρισμού, η ποιότητα των περιβαλλοντικών υποδομών βελτιώνεται και τα περιβαλλοντικά προβλήματα μειώνονται. Αντίθετα, οι κάτοικοι που αδιαφορούν για την προστασία του περιβάλλοντος, αργότερα το μετανιώνουν, καθώς συνειδητοποιούν την αξία του για την κοινωνία (Inskoop, 1991, Κοκκώσης και Τσάρτας, 2019, Αποστολόπουλος και Σδράλη, 2009).

Η Ελλάδα διαθέτει περιοχές μοναδικής φυσικής ομορφιάς και είναι επιτακτικό να προστατευτούν. Γι' αυτό το λόγο είναι αναγκαία η δημιουργία προγραμμάτων διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης και επίσης πρέπει να διερευνηθεί η πιθανότητα χρήσης εναλλακτικών πηγών ενέργειας, ώστε να καταστεί ο τουρισμός στην Ελλάδα περισσότερο βιώσιμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΕΜΤ

Οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού περιλαμβάνουν ένα πλήθος από υπηρεσίες του τουριστικού τομέα, οι οποίες αφορούν εξειδικευμένες ομάδες ατόμων.

Οι ΕΕΜΤ βασίζονται στις ήπιες, οικολογικές δραστηριότητες, αναδεικνύοντας τους φυσικούς πόρους κάθε περιοχής (Πολύζος, 2015).

Σύμφωνα και με τον Ανδριώτη (2008), ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελείται από ένα σύνολο τουριστικών εξειδικευμένων υπηρεσιών βάσει των αναγκών και των επιθυμιών των τουριστών.

Οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποσκοπούν σύμφωνα με τους Κοκκώση και Τσάρτα (2019):

- Στην παροχή περισσότερων εξατομικευμένων υπηρεσιών για τους τουρίστες.
- Στην κατασκευή αναπτυξιακού μοντέλου με σκοπό την ομαλή αφομοίωση στο τοπικό γίγνεσθαι και στη δημιουργία κατάλληλων υποδομών από τις οποίες να ευνοείται και η τοπική κοινωνία.

Με τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού το ταξίδι έχει σημασία, δεν αποτελεί απλά διαφυγή, αποκτώντας έτσι πολιτιστική και κοινωνική πτυχή (Τσάρτας, 1996:355). Οι άνθρωποι στα ταξίδια πραγματοποιούν τις δραστηριότητες και τα χόμπι που κάνουν και στην καθημερινότητά τους. Τα κίνητρα που έχουν οι τουρίστες, όταν ταξιδεύουν και οι αξίες που έχουν οι κοινωνίες σήμερα (όπως φυσιολατρία, εκπαίδευση) διαμόρφωσαν τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2011). Σύμφωνα με τους Κοκκώση και συν. (2020) ο εναλλακτικός τουρισμός διακρίνεται σε γεωτουρισμό, τουρισμό περιπέτειας, βιώσιμο τουρισμό, πολιτιστικό κλπ αποσκοπώντας πάντα στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού, όπου οι δραστηριότητες είναι μικρής κλίμακας και λαμβάνουν χώρα με σεβασμό στο περιβάλλον ωφελώντας οικονομικά την τοπική κοινωνία.

Οι κυριότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού έχουν σχέση με τη θάλασσα, τη φύση, την εκπαίδευση, την υγεία, τους επαγγελματικούς λόγους και το θεματικό κίνητρο (Κοκκώσης et al., 2011)

2.2 ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο Erik Cohen ως κοινωνιολόγος και νικητής του βραβείου Ulysses UNWTO επιχειρεί με μια κοινωνιολογική προσέγγιση να ορίσει διαφορετικούς τύπους τουρισμού, οι οποίοι σχετίζονται με το πώς οργανώνεται ένα ταξίδι και επίσης με τη φύση της αλληλεπίδρασης με τους τουριστικούς προορισμούς.

Σύμφωνα με τον Cohen οι τύποι τουρισμού είναι οι εξής:

Θεσμοθετημένοι

- **Ατομικοί Μαζικοί:** είναι οι τουρίστες, οι οποίοι πηγαίνουν σε ένα πρακτορείο για να αναζητήσουν ένα τουριστικό πακέτο. Αυτοί πραγματοποιούν μεμονωμένα ταξίδια, εκμεταλλευόμενοι τις υποδομές που έχουν δημιουργηθεί για το μαζικό τουρισμό.
- **Οργανωμένοι Μαζικοί:** είναι οι τουρίστες, οι οποίοι επιλέγουν να πραγματοποιήσουν οργανωμένες εκδρομές όπου όλες οι λεπτομέρειες είναι καλυμμένες και δεν υπάρχει κανένα είδος έκπληξης. Συνήθως, απευθύνεται στον οικογενειακό τουρισμό χωρίς μεγάλες διαφοροποιήσεις.
- **Μη θεσμοθετημένοι:**
 - **Drifter** είναι ο ανεξάρτητος τουρίστας, ο οποίος κάνει διακοπές με ένα μόνο σακίδιο. Δεν εξαρτάται ιδιαίτερα από την υποδομή και συνήθως η επιρροή που ασκεί στον προορισμό είναι μικρή, καθώς αλληλεπιδρά με το περιβάλλον και ενσωματώνεται εύκολα σε αυτό.
 - **Εξερευνητής** ονομάζεται ο τουρίστας, ο οποίος αναζητά νέες εμπειρίες συχνά ακραίες, εκτός των συνηθισμένων. Δίνει προτεραιότητα στο να βιώσει μια εμπειρία θυσιάζοντας τις ανέσεις.

Ο Cohen προτείνει επίσης μια διαίρεση, η οποία βασίζεται στη σημασία που έχουν τα ταξίδια στη ζωή των ανθρώπων. Υπάρχουν λοιπόν πέντε είδη εμπειρίας:

- Διασκεδαστικός ή Ψυχαγωγικός Τουρισμός
- Τουρισμός Αναψυχής
- Βιωματικός Τουρισμός
- Πειραματικός Τουρισμός
- Υπαρξιακός Τουρισμός

Από την άλλη, η Valene Smith, ορίζει στην εισαγωγή της στο «Host and Guest» τα ακόλουθα είδη τουρισμού, σύμφωνα με το κίνητρο του ταξιδιού:

- Ψυχαγωγικός Τουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός
- Εθνικός Τουρισμός
- Περιβαλλοντικός Τουρισμός
- Ιστορικός Τουρισμός

Και αργότερα επεκτείνει την ταξινόμηση σύμφωνα με τους τουριστικούς τύπους, όπου περιγράφει τους εξής:

- Εξερευνητές: ασχολούνται με το περιβάλλον του προορισμού και είναι πρόθυμοι να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους στο περιβάλλον. Επιλέγουν να επισκέπτονται μέρη που δεν έχουν ταξιδέψει και δεν θέλουν να τους βλέπουν ως τουρίστες.
- Ελίτ Τουρίστες: ταξιδεύουν επίσης σε μικρές ομάδες και προσαρμόζονται στην τοπική ζωή, αλλά για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Ζητούν περισσότερες ανέσεις.
- Επιλεκτικοί Τουρίστες: πρόκειται για ανεξάρτητους τουρίστες που ξεφεύγουν από τα παραδοσιακά δρομολόγια και ψάχνουν να δουν νέα μέρη. Χρησιμοποιούν οδηγούς για συμβουλές.
- Ασυνήθιστοι Τουρίστες: ταξιδεύουν σε οργανωμένες εκδρομές ή περιηγήσεις για να επισκεφθούν τις αυτόχθονες κοινότητες. Το ενδιαφέρον τους για τους τοπικούς πολιτισμούς είναι στοχαστικό και απαιτούν τις ανέσεις της σύγχρονης ζωής για να μην ρισκάρουν στην ανταλλαγή.
- Αρχικοί Μαζικοί Τουρίστες: αν και δεν είναι πολλοί σε όγκο, αυτές οι ομάδες αρχίζουν να απαιτούν υποδομές στους προορισμούς που επισκέπτονται.
- Μαζικοί Τουρίστες: δεν παραιτούνται από τις ανέσεις της χώρας καταγωγής τους και περιμένουν να τους εξυπηρετούν στη γλώσσα τους.
- Τουρίστες Τσάρτερ: αγοράζουν εκδρομές για σύντομες χρονικές περιόδους, απαιτούν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και δεν έχουν σχεδόν καμία αλληλεπίδραση με το τοπικό περιβάλλον.

Άλλη κατηγοριοποίηση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών έγινε με βάση τη δυναμική ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, την τουριστική προσφορά και την τουριστική ζήτηση.

- «Κοινωνικός Τουρισμός»

- «Αγροτουρισμός»
- «Φυσιολατρικός Τουρισμός»
- «Θαλάσσιος Τουρισμός»
- «Περιπατητικός Τουρισμός»
- «Οινοτουρισμός»
- «Γαστρονομικός Τουρισμός»
- «Ποδηλατικός Τουρισμός»
- «Τουρισμός Κινήτρων»
- «Ορεινός Τουρισμός»
- «Εκπαιδευτικός Τουρισμός»
- «Γυμναστικός Τουρισμός κ.ά.» (OECD, 1994·Weiler& Hall, 1992·Κοκκώσης κ.ά., 2011·Σωτηριάδης& Φαρσάρη, 2009).

Υπάρχουν άπειρες προσεγγίσεις και ταξινομήσεις για τον τουρισμό σε όλο τον κόσμο. Μια μελέτη από το Διαμερικανικό Πανεπιστήμιο για την Ανάπτυξη (UNID) κάνει μια ενδιαφέρουσα διάκριση μεταξύ «Ταξινόμησης» και «Τυπολογίας» στην οποία ορίζει οκτώ είδη τουρισμού ανάλογα με τη μορφή τους που διαιρούνται και αυτά σε τύπους.

Εκτός από αυτές τις ευρείες προσεγγίσεις, υπάρχει μια σειρά κατηγοριών που έχουν εγκριθεί από τον UNWTO που ορίζονται από τον προορισμό και το σκοπό του ταξιδιού και μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Αγροτικός Τουρισμός: αυτός λαμβάνει χώρα σε προορισμούς με χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού, όπου κυριαρχεί η γεωργία και η δασοκομία. Ο κύριος στόχος είναι η εμπειρία της φύσης, του πολιτισμού και των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Ο αγροτουρισμός λαμβάνει χώρα στην περιφέρεια και επηρεάζει σημαντικά όσους απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα. Ο επισκέπτης απολαμβάνει ήρεμες διακοπές, ενώ το τοπικό εισόδημα ενισχύεται μέσω διαμονής σε πανσιόν/ξενώνες αλλά και της κατανάλωσης παραδοσιακών τοπικών προϊόντων. Σύμφωνα με την Ασκέλη (2007) απώτερος στόχος είναι η ένταξη του αγροτουρίστα στον αγροτικό τρόπο ζωής μέσα από την καλλιέργεια προϊόντων. Ο αγροτουρισμός περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που είναι εναρμονισμένες με την αγροτική ζωή, συμπληρώνοντας ταυτόχρονα οικονομικές και κοινωνικές σχετικές δραστηριότητες. Μέσω του αγροτουρισμού, οι επισκέπτες

εξοικειώνονται με τη φύση και την αγροτική ζωή, ενώ οι ντόπιοι αποκτούν μεγαλύτερο εισόδημα (Κολτσιδόπουλος, 2005).

- **Οικοτουρισμός:** Βασικό στοιχείο είναι η υπεύθυνη επαφή με το φυσικό περιβάλλον, όπου ο τουρίστας παρατηρεί και πραγματοποιεί δραστηριότητες στην ύπαιθρο. Παραδείγματα αυτών των δραστηριοτήτων είναι τα εξής: παρατήρηση πουλιών και παρατήρηση σπάνιων ειδών.
- **Τουρισμός σε επαφή με τη Φύση:** περιλαμβάνει σωματική επιδεξιότητα για την ανάληψη δραστηριοτήτων που γενικά διεξάγονται στην ύπαιθρο. Τέτοια παραδείγματα είναι: η ορειβασία, η κατάδυση, η πεζοπορία και το αθλητικό ψάρεμα.
- **Πολιτιστικός Τουρισμός:** πραγματοποιείται σε προορισμούς που έχουν αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά και διατηρούν την αξία της. Ο στόχος είναι να ανακαλύψουν και να απολαύσουν αυτές τις αξίες και παραδόσεις. Τέτοια παραδείγματα είναι οι εκδρομές, οι καλλιτεχνικές παραστάσεις, φεστιβάλ ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, επισκέψεις σε χώρους και μνημεία, λαογραφία, τέχνη.
- **Επιχειρηματικός και Επαγγελματικός Τουρισμός:** ανεξάρτητα από τον προορισμό, ο λόγος του ταξιδιού είναι επαγγελματικός. Αυτός ο τύπος τουρισμού συνεπάγεται μια συγκεκριμένη προσέγγιση, καθώς πραγματοποιείται από απαιτητικούς ταξιδιώτες, με ελάχιστο χρόνο και ιδιαίτερες ανάγκες. Παραδείγματα είναι τα εξής: συμμετοχή σε συνέδρια, συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις και λοιποί επαγγελματικοί λόγοι.
- **Γαστρονομικός Τουρισμός:** το ταξίδι πρέπει να περιλαμβάνει γαστρονομικές εμπειρίες στον προορισμό, οι οποίες μπορεί να κυμαίνονται από την απόλαυση ενός γεύματος έως την εκμάθηση του μαγειρέματος.

Ο UNWTO σημειώνει τις υψηλές δυνατότητες αυτής της κατηγορίας ως βιώσιμης δραστηριότητας για την τόνωση της ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών και την προώθηση της ένταξης. Μια αυξανόμενη τάση που αξίζει να τονιστεί είναι ο οινοτουρισμός.

- **Παράκτιος Τουρισμός & Θαλάσσιος Τουρισμός:** περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με το νερό. Η πιο εξέχουσα κατηγορία είναι ο ηλιοτροπικός και ο παραλιακός τουρισμός. Ωστόσο, δεν παραβλέπονται ο Τουρισμός Κρουαζιέρας, ο Ιστιοπλοϊκός, και ο Καταδυτικός Τουρισμός.

- Αστικός Τουρισμός: αυτός ο τουρισμός λαμβάνει χώρα σε ένα μη αγροτικό οικονομικό περιβάλλον. Οι αστικοί προορισμοί προσφέρουν πληθώρα εμπειριών που σχετίζονται με την τέχνη, την αρχιτεκτονική, το εμπόριο, τις κοινωνικές δραστηριότητες και την καλή συγκοινωνιακή σύνδεση.
- Τουρισμός Υγείας: σχετίζεται με το όφελος για την υγεία του σώματος, του πνεύματος, ή της ψυχής που προσφέρει το ταξίδι και παρέχεται από συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως ο Ιατρικός Τουρισμός, ο Τουρισμός Ευεξίας και ο Πνευματικός Τουρισμός
- Ορεινός Τουρισμός: η φύση του ταξιδιού καθορίζεται από το ανάγλυφο του προορισμού. Μπορεί να σχετίζεται με αθλήματα περιπέτειας, αλλά και με την απόλαυση των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος.
- Εκπαιδευτικός Τουρισμός: επικεντρώνεται στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων και γνώσεων. Παραδείγματα εκπαιδευτικού τουρισμού είναι τα εξής: ταξίδια ανταλλαγής φοιτητών, μαθήματα γλώσσας, εκδρομές για σχολικές ομάδες.
- Αθλητικός Τουρισμός: αυτή η μορφή τουρισμού απευθύνεται σε όσους πρόκειται να απολαύσουν ή να παρακολουθήσουν μια αθλητική δραστηριότητα. Παραδείγματα είναι τα ταξίδια σκι, η συμμετοχή στο παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου, η συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα ταξίδια αθλητικών αντιπροσωπειών.

Σύμφωνα με τους Κοκκώση, Τσάρτα & Γκρίμπα (2020) οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού ομαδοποιούνται σύμφωνα με τα κίνητρα ανά ομάδα προϊόντων.

- Στην 1^η ομάδα κίνητρα είναι η περιήγηση στη φύση, ο αθλητισμός, η επαφή με το περιβάλλον κλπ με τις εξής μορφές τουρισμού να αναπτύσσονται: *«οικοτουρισμός, χιονοδρομικός τουρισμός, ορεινός και ορειβατικός τουρισμός»*
- Στη 2^η ομάδα τα κίνητρα είναι ο πολιτισμός, η θρησκεία, η επιστήμη και η εκπαίδευση. Με βάση αυτά τα κίνητρα αναπτύσσονται οι εξής μορφές τουρισμού: *«πολιτιστικός, θρησκευτικός, εκπαιδευτικός και αστικός τουρισμός».*
- Στην 3^η ομάδα τα κίνητρα είναι επαγγελματικά και οι μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται είναι οι εξής: *«συνεδριακός τουρισμός, εκθεσιακός και τουρισμός κινήτρων».*
- Στην 4^η ομάδα τα κίνητρα σχετίζονται με την αναψυχή, την περιήγηση και τη διαμονή στο θαλάσσιο περιβάλλον και οι μορφές που αναπτύσσονται είναι οι

εξής: «θαλάσσιος τουρισμός, ιστιοπλοϊκός, τουρισμός κρουαζιέρας, ναυταθλητισμός».

- Στην 5^η ομάδα τα κίνητρα είναι η υγεία, η ποιότητα ζωής και οι κοινωνικοί λόγοι και οι μορφές που αναπτύσσονται είναι οι εξής: «ιαματικός τουρισμός, τουρισμός ευεξίας, τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας»,
- Στην 6^η ομάδα τα κίνητρα είναι ο συνδυασμός ελεύθερου χρόνου με τουρισμό και οι μορφές που αναπτύσσονται είναι: «ο τουρισμός καζίνο, ο θεματικός τουρισμός και ο τουρισμός περιπέτειας»
- Στην 7^η ομάδα τα κίνητρα είναι ο παραθερισμός και η χρονομεριστική μίσθωση και αναπτύσσονται: «ο παραθερισμός και το οργανωμένο real estate εξοχικών κατοικιών » (Κοκκώσης, Τσάρτα & Γκρίμπα, 2020).

2.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΕΜΤ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Η ύπαρξη εναλλακτικού τουρισμού είναι παρούσα εδώ και αρκετά χρόνια (Jones, 1992). Ο εναλλακτικός τουρισμός ορίστηκε σε αντίθεση με το συμβατικό μαζικό τουρισμό, ως μια μορφή τουρισμού που δεν επικεντρώνεται πλέον μόνο σε οικονομικά ζητήματα και τεχνικά, αλλά η σημασία δίνεται στην ύπαρξη ενός παρθένου φυσικού περιβάλλοντος υπολογίζοντας και την τοπική κοινότητα. Οι ΕΕΜΤ αφορούν την ευκαιρία για ύπαρξη νέων τουριστικών βιώσιμων μορφών που σέβονται το ανθρώπινο στοιχείο, το πολιτισμικό στοιχείο και το φυσικό περιβάλλον. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο οικοτουρισμός που περιλαμβάνει ποικίλες τουριστικές μορφές με βασικό πυρήνα όλων το φυσικό περιβάλλον. Οι κάτοικοι των τουριστικών περιοχών πρέπει να συμμετέχουν ενεργά κατά τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και να συναινούν με τον τρόπο που αναπτύσσεται ο εναλλακτικός τουρισμός στα μέρη τους (Ανδριώτης, 2008). Μέσα από την ενεργό εμπλοκή τους στη διαδικασία αυτή, οι ντόπιοι δύνανται να καθορίσουν την έκταση και τη μορφή που θα λάβει η τουριστική ανάπτυξη εκεί, αλλά και τον τρόπο που θα διαφημίσουν το μέρος τους (Γαλάνη-Μουταφή 1992, Timothy 1998).

2.4 ΕΕΜΤ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο Clarke (1997) υποστήριξε ότι ο αειφόρος τουρισμός δεν είναι ένα εγγενές

χαρακτηριστικό ενός συγκεκριμένου τόπου, αλλά μάλλον ένας στόχος που όλοι οι προορισμοί που στοχεύουν στην τουριστική ανάπτυξη πρέπει να προσπαθήσουν να επιτύχουν. Προσδιόρισε τέσσερις διαφορετικές θέσεις στην κατανόηση του αειφόρου τουρισμού:

1. Ο μαζικός τουρισμός και ο βιώσιμος τουρισμός θεωρούνται αντίθετες μορφές. Ο εναλλακτικός τουρισμός (μικρής κλίμακας) θεωρείται βιώσιμος, ενώ ο μαζικός τουρισμός (μεγάλης κλίμακας) θεωρείται ως μη βιώσιμος (Dernoi 1981; Romeril 1985). Για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα, η συμβουλή ήταν να αντικατασταθεί ο μαζικός τουρισμός με εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
2. Ο εναλλακτικός τουρισμός θεωρείται ως συνέχεια του μαζικού τουρισμού, καθώς χρησιμοποιεί συχνά την υποδομή που έχει κατασκευαστεί για το μαζικό τουρισμό. Χωρίς αυτό, οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού μπορεί να μην είναι κερδοφόρες ή βιώσιμες (Noveli και Benson 2005, Clarke 2004, Bramwell 2004). Επομένως, δεν μπορούμε να δηλώσουμε ότι όλος ο μαζικός τουρισμός είναι εγγενώς αρνητικά φορτισμένος και όλες οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι εγγενώς καλές (βιώσιμες). Στην πραγματικότητα, οι Hunter και Green (1995) υποστηρίζουν ότι είναι πολύ πιθανό να βρεθεί βιώσιμος τουρισμός μεταξύ των δύο άκρων.
3. Η βιωσιμότητα γίνεται αντιληπτή ως στόχος και όχι ως υπάρχουσα κατάσταση (κίνημα). Χρησιμοποιώντας την τρέχουσα γνώση, η βιωσιμότητα του μαζικού τουρισμού θα μπορούσε να βελτιωθεί. Αναγνωρίστηκε ότι η μεγάλη κλίμακα δεν είναι απαραίτητα παράγοντας μη βιωσιμότητας, πράγμα που σημαίνει ότι μόνο και μόνο επειδή ο μαζικός τουρισμός είναι μεγάλης κλίμακας και ο εναλλακτικός τουρισμός είναι μικρής κλίμακας δεν σημαίνει ότι ο εναλλακτικός τουρισμός είναι βιώσιμος, ενώ ο μαζικός τουρισμός δεν είναι (Beaver 2005; Van Egmond 2007). Στην πραγματικότητα, στον ίδιο αριθμό τουριστών, ο μαζικός τουρισμός θα μπορούσε να θεωρηθεί πιο βιώσιμος από τον εναλλακτικό τουρισμό, διότι στην τελευταία περίπτωση, οι τουρίστες θα κατανεμηθούν σε μια μεγαλύτερη γεωγραφική περιοχή (Shaw and Williams 2002), ακόμη και σε περιοχές που πριν από τον τουρισμό ήταν σχεδόν παρθένα (Bramwell 2004).
4. Σύγκλιση αειφόρου τουρισμού και εναλλακτικού τουρισμού. Αυτή η θέση βλέπει τον αειφόρο τουρισμό και τον εναλλακτικό τουρισμό όπως στη θέση 1, εκτός από το ότι η αειφορία θεωρείται ως στόχος και όχι ως γεγονός.

Ο Weaver (2012b) υποστήριξε ότι όλος ο τουρισμός είναι ήδη μαζικός τουρισμός, λόγω του παγκοσμιοποιημένου εταιρικού τουρισμού που συνδέει όλα τα ταξίδια. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Weaver (2012a) τοποθετεί τον αειφόρο μαζικό τουρισμό (SMT) ως το επιθυμητό αποτέλεσμα για τους περισσότερους προορισμούς, αντί να εστιάζει στην ανάπτυξη εξειδικευμένων μορφών τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως «βιώσιμες», ενώ αυτές οι μορφές τουρισμού μπορεί να είναι πιο βιώσιμες λόγω της μικρότερης κλίμακας τους. Ενώ, δεν είναι σαφές πώς η ανάπτυξη αυτών των εξειδικευμένων μορφών θα κάνει ολόκληρο το τουριστικό σύστημα πιο βιώσιμο (Peeters, 2012). «Ως εκ τούτου, ο αειφόρος τουρισμός δεν θα πρέπει να θεωρείται ως ένα άκαμπτο πλαίσιο, αλλά μάλλον ως ένα παράδειγμα το οποίο προσαρμόζεται και νομιμοποιεί πληθώρα προσεγγίσεων με γνώμονα ορισμένα δεδομένα» (Hunter 1997: 851).

Για να είμαστε δίκαιοι, όλος ο τουρισμός, μαζικός ή εναλλακτικός, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις (Marson, 2011). Είναι παράλογο να πιστεύουμε ότι οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού δεν θα έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις (Σπιλάνης και Βαγιάννη 2004). Ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να είναι εξίσου προβληματικός με τον μαζικό τουρισμό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούσε, στην πραγματικότητα, να δημιουργήσει ακόμη πιο έντονες περιβαλλοντικές και κοινωνικοπολιτιστικές πιέσεις (Bramwell 2004). Από την άλλη πλευρά, όταν διαχειρίζεται σωστά, ο μαζικός τουρισμός θα μπορούσε να είναι πιο βιώσιμος από διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού (Swarbrooke 1999• Mowforth και Munt 2009). Δημιουργεί οικονομικά έσοδα και παρέχει μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας σε τοπικές κοινωνίες που ενδέχεται να στερούνται άλλων οικονομικών πόρων. Αν και ο οικολογικός και πολιτιστικός αντίκτυπος θα μπορούσε να είναι σημαντικός, αυτό θα μπορούσε να μετριαστεί με τη σωστή υποδομή. Επιπλέον, η επίδραση του μαζικού τουρισμού είναι περιορισμένη σε χρόνο και χώρο. Ο τουρισμός παραθαλάσσιου θέρετρου, ως εποχιακή δραστηριότητα, ασκεί σημαντική πίεση στην τοπική οικολογία και στην κοινότητα σε διάστημα τριών έως έξι μηνών, επιτρέποντας την ανάκαμψη κατά τη διάρκεια του υπόλοιπου έτους (Bramwell 2004). Σε πολλές περιπτώσεις, όταν χτίζονται θέρετρα εκτός τοπικών οικισμών, ο κοινωνικοπολιτισμικός αντίκτυπος στους ντόπιους είναι περιορισμένος. Οι μαζικοί τουρίστες γενικά δεν ενδιαφέρονται να εξερευνήσουν έξω από το θέρετρο. Οι ντόπιοι μπορεί να εργάζονται στο θέρετρο αλλά δεν μένουν εκεί, ελαχιστοποιώντας έτσι την επαφή. Ταυτόχρονα, οποιαδήποτε

μορφή εναλλακτικού τουρισμού, εάν δεν διαχειρίζεται σωστά και δεν ρυθμίζεται, θα μπορούσε να γίνει πιο επιβλαβής από τον μαζικό τουρισμό, επειδή σε αυτούς τους τουρίστες αρέσει να εξερευνούν, τους αρέσει να βλέπουν νέους προορισμούς και να ανακατεύονται με τους ντόπιους (Swarbrooke 1999).

Ο Liu (2003) άσκησε επίσης κριτική στις αδυναμίες της βιβλιογραφίας για τον αιεφόρο τουρισμό. Επισήμανε έξι ζητήματα που γενικά παραβλέπονται στη βιβλιογραφία για τον αιεφόρο τουρισμό: το ρόλος της τουριστικής ζήτησης, τη φύση των τουριστικών πόρων, την ισότητα μεταξύ των γενεών, το ρόλο του τουρισμού που προάγει την κοινωνικοπολιτισμική πρόοδο, τη μέτρηση της αιεφορίας και τις μορφές βιώσιμης ανάπτυξης (Liu 2003:459). Υποστήριξε ότι ο αιεφόρος τουρισμός περιλαμβάνει συμβατικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού που ακολουθούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης (Liu 2003).

Οι περισσότερες περιπτωσιολογικές μελέτες επικεντρώνονται σε μικρά, εναλλακτικά έργα τουρισμού όπου οι αρχές της αιεφορίας είναι πιο εύκολο να αναλυθούν και να εφαρμοστούν, ωστόσο αυτές μπορεί να μην παρέχουν την καλύτερη λύση σε μια τουριστική βιομηχανία που κυριαρχείται από το συμβατικό μαζικό τουρισμό (Wheeller, 1991). Το αντίθετο ισχύει επίσης. Συχνά, ο εναλλακτικός τουρισμός λειτουργεί από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, γεγονός που τοποθετεί το θέμα απόκτηση εσόδων. Ίσως να είναι απαραίτητη μια συγκεκριμένη τακτική χειρισμού που υπερβαίνει τις τυπικές επιχειρηματικές πρακτικές και μπορεί ίσως δεν είναι διαθέσιμη τοπικά (Noveli και Benson, 2005).

Η έντονη παρουσία του μαζικού τουρισμού αλλοίωσε το φυσικό περιβάλλον και προκάλεσε μη επανορθώσιμες βλάβες στο φυσικό οικοσύστημα, καθώς οι φυσικοί πόροι κατασπαταλήθηκαν και τα συμφέροντα των ντόπιων καταστρατηγήθηκαν. Στον αντίποδα αυτής της κατάστασης εμφανίζεται ο εναλλακτικός τουρισμός, όπου οι τουρίστες κάνουν ενεργητικές διακοπές σε ένα φυσικό περιβάλλον με κίνητρα να βιώσουν αυθεντικές εμπειρίες. Με βάση αυτά τα δεδομένα, δημιουργήθηκαν οι ακόλουθες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού:

- Φυσιολατρικός Τουρισμός (επαφή με τη φύση).
- Πολιτιστικός Τουρισμός (πολιτιστικές δραστηριότητες).
- Αθλητικός Τουρισμός (αθλητικές δραστηριότητες).
- Αγροτουρισμός (αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων διαβίωσης). (

(www.contentarchive.wwf.gr, ανακτήθηκε στις 19/01/23).

Μετά το 1980 δόθηκε έμφαση στο να αναπτυχθεί ένα τουριστικό πρότυπο που να έχει ως άξονα μια βιώσιμη ανάπτυξη. Η τουριστική ανάπτυξη για να χαρακτηριστεί βιώσιμη πρέπει να σχεδιαστεί ειδικά, ώστε να υπάρχει σεβασμός στο περιβάλλον και στην κοινωνία, να προωθούνται πολιτικές που θα αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, να λαμβάνουν χώρα μόνο εναλλακτικές μορφές τουρισμού και θα έχει διαμορφωθεί ένα ειδικό πλαίσιο που θα προωθεί τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2019).

Μια μορφή τουρισμού που υποστηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι ο οικοτουρισμός, μια υπεύθυνη μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται με σεβασμό στο περιβάλλον. Σύμφωνα με τη Συριανόγλου (2009) αναφέρεται ως πράσινος ή φυσιολατρικός τουρισμός. Κάποιες δραστηριότητες του οικοτουρισμού είναι η επαφή με τη φύση, ο αθλητισμός κλπ. (Κοκκώσης κ.ά, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης αποτελείται από τους δήμους Ζηρού, Πάργας και Πρεβέζης. Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης είναι γεωγραφικά απομονωμένη και έχει έντονες κοινωνικό-οικονομικές ανισότητες. Βρίσκεται μακριά από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα και το κατά κεφαλήν εισόδημα της είναι πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο μέσο εθνικό. Στηρίζεται οικονομικά στον τουριστικό κλάδο και στον πρωτογενή τομέα. Διαθέτει δυνατά στοιχεία στον τουρισμό που αν τα εκμεταλλευτεί σωστά ο δήμος και η περιφέρεια θα επέλθει μεγάλη ανάπτυξη (www.preveza.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21//03/23).

Η Πρέβεζα είναι χτισμένη στα ερείπια της αρχαίας πόλης Βερενίκης που ιδρύθηκε από τον Έλληνα Βασιλιά της Ηπείρου, τον Πύρρο το 290π.Χ. Αφότου ερήμωσε η αρχαία Νικόπολη, η Πρέβεζα κατασκευάστηκε στα τέλη του 11^{ου} αι. και απέχει δέκα χιλιόμετρα από τη Νικόπολη. Γνώρισε πολλούς κατακτητές, μέχρι την ενσωμάτωση της στην Ελλάδα το 1912.

Για την ετυμολογία του ονόματος Πρέβεζα έχουν επικρατήσει τρεις θεωρίες. Σύμφωνα με την πρώτη θεωρία προέρχεται από τα σλάβικα (Perevoi= πέρασμα), σύμφωνα με τη δεύτερη θεωρία προέρχεται από τα αλβανικά (Prevëzë= μεταφορά) και σύμφωνα με την τρίτη προέρχεται από τα ιταλικά (Prevezione=προμήθεια). Και οι τρεις θεωρίες σχετίζονται με τη γεωγραφική θέση (www.discoverpreveza.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/03/23) .

Η πόλη της Πρέβεζας περιβάλλεται από θάλασσα από τρεις πλευρές. Το ύψος της πόλης είναι παραδοσιακό, διαμορφωμένο από τους κατακτητές που πέρασαν και τους διάφορους πολιτισμούς που άφησαν το στοιχείο τους στα σοκάκια της πόλης και στα αρχοντικά που έχουν διασωθεί από το 19^ο αι. Ο Ενετικός πύργος του Ρολογιού αποτελεί το σήμα κατατεθέν της αγοράς και ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα Βενετσιάνικα κάστρα, το Αρχαιολογικό Μουσείο, τον Αρχαιολογικό Χώρο κ.α (Μοίρα, 2018).

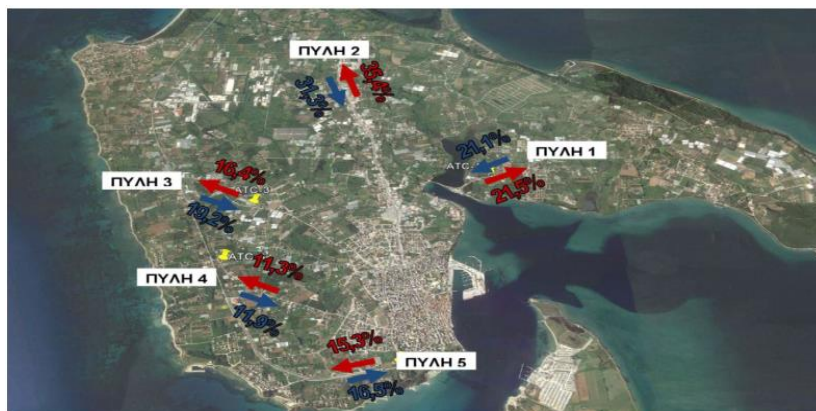
Ο χαρακτήρας της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης είναι κυρίως αγροτικός, όμως μπορεί να αναδειχθεί σε έναν τουριστικό προορισμό, καθώς διαθέτει δυνατά σημεία.

Η οικονομική ανάπτυξη της περιφερειακής ενότητας βασίζεται στον πρωτογενή τομέα και στον τουριστικό (www.preveza.gr). Στα βραβεία Traveller Review Awards 2023 της πλατφόρμας Booking.com η Ήπειρος κατέλαβε τη 2η θέση μετά τη Λα Ριόχα στην Ισπανία (www.in.gr).

Από τη δυτική πλευρά η περιφερειακή ενότητα βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος, από τα ανατολικά βρέχεται από τον Αμβρακικό κόλπο που αποτελεί ένα πολύ σημαντικό υγροβιότοπο με σπάνια πανίδα και χλωρίδα. Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης έχει εκκλησίες, μοναστήρια, κάστρα αλλά και χώρους αναψυχής. Οι επισκέπτες έχουν να επιλέξουν τη διαμονή ανάμεσα σε κάμπινγκ, βίλες, ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, airbnb καταλύματα, αλλά και παραδοσιακά καταλύματα.

Η Πρέβεζα έχει τέσσερις πύλες εισόδου (ΣΒΑΚ Δήμου Πρέβεζας, 2019). Η μία είσοδος είναι η Βόρεια Πύλη, η οποία είναι η Εθνική οδός Πρέβεζας- Φιλιπιάδας που καταλήγει στη λεωφόρο Ιωαννίνων. Η δεύτερη είσοδος είναι Νότια Πύλη, ένας οδικός σύνδεσμος από τον κόμβο του Παντοκράτορα που οδηγεί στη Λεωφόρο Ειρήνης. Η τρίτη είσοδος είναι η Ανατολική Πύλη από Ψαθάκι και Νεοχώρι και η τέταρτη είσοδος είναι η Δυτική Πύλη από την Εθνική οδό Πρέβεζας- Ηγουμενίτσας με δύο κύριες εισόδους προς το κέντρο της πόλης από τις οδούς Επτανήσου και Λασκαράτου (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Εικόνα 3.1: Πύλες Εισόδου Π.Ε Πρεβέζης

Πηγή: ΣΒΑΚ Δήμου Πρεβέζης

3.1.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ- ΚΛΙΜΑ

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης βρίσκεται στο νοτιοανατολικό και νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας και ο δήμος Πρεβέζης συγκεκριμένα καταλαμβάνει το

νοτιοδυτικό τμήμα της. Το παράκτιο κομμάτι της περιφερειακής ενότητας χαρακτηρίζεται από τουριστική και αλιευτική δραστηριότητα, με περαιτέρω δραστηριότητες για ανάπτυξη στο μέλλον. Η παράκτια ζώνη της περιφερειακής ενότητας είναι εξήντα χιλιόμετρα με δασικές εκτάσεις, βοσκοτόπια, καλλιεργήσιμη γη κλπ. Τα τρία μεγαλύτερα έργα υποδομής είναι το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, η Εγνατία Οδός και η Ζεύξη Ακτίου Πρέβεζας, τα οποία όλα είναι συνδεδεμένα με την παράκτια ζώνη.

Ο ποταμός Λούρος πηγάζει από το όρος Τόμαρος που βρίσκεται κοντά στην περιοχή του Μαντείου της Δωδώνης, της περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων και περνά από τα χωριά Κλεισούρα και Παναγιά. Σημαντικός είναι και ο κόλπος του Αμβρακικού, από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους που προστατεύεται από τη συνθήκη Ramsar με σπάνια είδη γλωρίδας και πανίδας. Επίσης, υπάρχουν και περιοχές Natura και άλλες ειδικά προστατευόμενες περιοχές, όπως το αισθητικό δάσος του Μονολιθίου. Κοντά στο Ζάλογγο υπάρχουν αιωνόβιες βελανιδιές και στο δήμο Σουλίου υπάρχει ένα πανέμορφο δάσος με παιώνιες. Ο ποταμός Αχέροντας έχει σημαντική ιστορία από την Αρχαιότητα, καθώς εκεί υπήρχε το Νεκρομαντείο του Αχέροντα. Ο Αχέροντας έχει τεράστια περιβαλλοντική αξία, καθώς οι εκβολές του, αλλά και η ευρύτερη περιοχή ανήκουν στο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (Natura 2000). Άλλοι σημαντικοί υγρότοποι είναι το έλος της Αμμουδιάς και το έλος της Βαλανιδοράχης (www.dimosprevezas.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από εύκρατο μεσογειακό κλίμα, όμως δεν είναι ίδιο σε όλες τις περιοχές της. Κοντά στο Ιόνιο πέλαγος το κλίμα είναι θαλάσσιο, ενώ προς το εσωτερικό της περιφερειακής ενότητας γίνεται ηπειρωτικό. Το κλίμα είναι ορεινό στις ορεινές περιοχές, ενώ στην παράκτια περιοχή το κλίμα είναι παράκτιο. Η περιφερειακή ενότητα χαρακτηρίζεται από πολλές βροχές και η υγρασία είναι μεγάλη, ακόμη και το καλοκαίρι λόγω της θάλασσας. Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης η θερμοκρασία δεν πέφτει πολύ χαμηλά, αλλά και οι μεγαλύτερες θερμοκρασίες δεν ανεβαίνουν πολύ. Ο χειμώνας είναι σύντομος από τα τέλη Δεκεμβρίου ως τα τέλη του Φλεβάρη, ενώ η άνοιξη διαρκεί από Μάρτη έως Μάη (www.dimosprevezas.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

3.1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Εικόνα 3.2: Χάρτης Π.Ε Πρεβέζης

Πηγή: Δήμος Πρεβέζης

Στην εικόνα 3.2 παρουσιάζεται ο χάρτης της Π.Ε Πρεβέζης. Ανατολικά βρέχεται από τον Αμβρακικό κόλπο και δυτικά από το Ιόνιο πέλαγος. Βλέπουμε τις παραλίες: Μύτικας, Μονολίθι, Κανάλι, Ριζά και Βράκα. Επίσης, φαίνονται και κάποια σημαντικά μνημεία: το μνημείο του Ζαλόγγου, η αρχαία Νικόπολη και το Νεκρομαντείο του Αχέροντα.

Πίνακας 3.1: Δημογραφική Κατανομή ανά περιοχή στην Π.Ε Πρεβέζης τα έτη 1991, 2001 και 2011

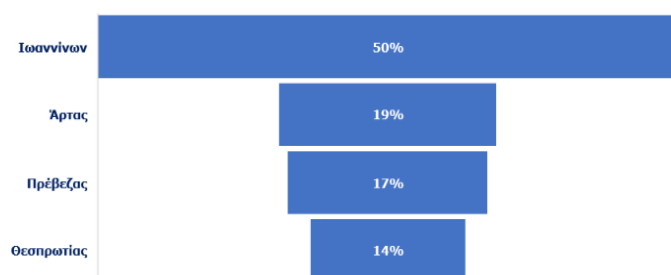
	1991	2001	2011
ΔΗΜΟΣ (Πρέβεζα, Ζάλογγο, Λούρος)	26614	30497	31700
Πυκνότητα Πληθυσμού:	70,04	80,26	83,42
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	16886	19603	19984
Πυκνότητα Πληθυσμού:	252,65	293,30	299,01
ΖΑΛΟΓΓΟ	5179	4983	4895
Πυκνότητα Πληθυσμού:	37,63	36,21	35,57
ΛΟΥΡΟΣ	4549	5260	5270
Πυκνότητα Πληθυσμού:	25,84	29,87	29,93

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Ιδία Επεξεργασία στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας

2020-2024.

Στον πίνακα 3.1 παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή στο δήμο Πρεβέζης, Ζαλόγγου και Λούρου τα έτη 1991, 2001 και 2011. Στο δήμο Λούρου ο πληθυσμός εμφανίζει μια μικρή αλλά αυξητική πορεία, στο δήμο Ζαλόγγου ο πληθυσμός εμφανίζεται μειωμένος το 2011 συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη, ενώ στο δήμο Πρεβέζης ο πληθυσμός παρουσιάζει επίσης μικρή αύξηση.

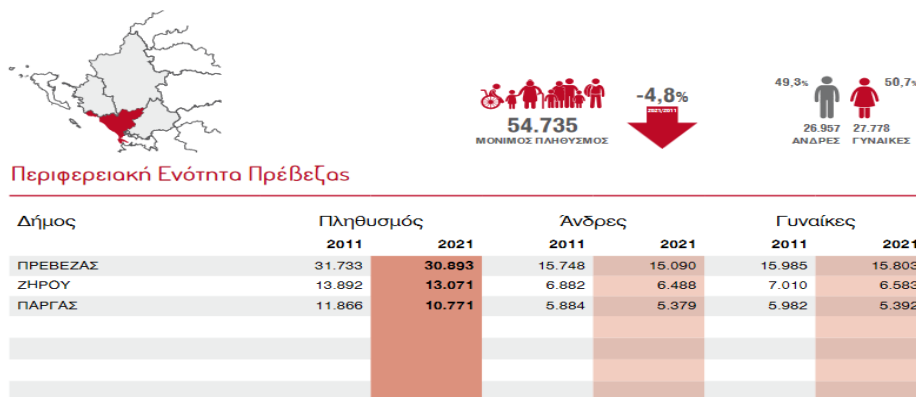
Διάγραμμα 3.1 Ποσοστιαία Κατανομή της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ INSETE Intelligence

Στο διάγραμμα 3.1 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού της περιφέρειας Ηπείρου το έτος 2019. Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης το ποσοστό είναι 12%.

Πίνακας 3.2 : Δημογραφική Κατανομή ανά περιοχή στην Π.Ε Πρεβέζης τα έτη 2011 και 2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, elstat-outsourcers.statistics.gr

Στον πίνακα 3.2 παρουσιάζεται η δημογραφική κατανομή τα έτη 2011 και 2021 στους δήμους Πρεβέζης, Ζηρού και Πάργας. Ο μόνιμος πληθυσμός στο δήμο Πρεβέζης μειώθηκε στο πέρασμα της δεκαετίας.

Μέχρι το 1997 ο Δήμος Πρεβέζης αποτελούνταν από την πόλη της Πρέβεζας, και τους ακόλουθους οικισμούς: Παντοκράτορας, Μαργαρώνα, Ψαθάκι του Αγίου Θωμά, Νεοχώρι, Αγία Τριάδα και Ελαιώνας. Μετά, με το πρόγραμμα Καποδίστριας στο Δήμο Πρεβέζης εντάχθηκαν και οι υπόλοιπες κοινότητες: Μύτικας, Μιχαλίτσι, Νικόπολη και Φλάμπουρα. Αργότερα, με το πρόγραμμα Καλλικράτης ο δήμος Πρέβεζας διευρύνθηκε, γιατί συνενώθηκε με του πρώην δήμους Ζαλόγγου και Λούρου.

Από τα δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος, από τα ανατολικά βρέχεται από τον Αμβρακικό κόλπο και η οικονομία της βασίζεται στη ημι-αγροτική και ημι-τουριστική οικονομία. (www.dimosprevezas.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Το ιστορικό κέντρο της πόλης είναι κατασκευασμένο από το 19^ο αι. και έχει όλα τα χαρακτηριστικά εκείνης της περιοχής. Η πολεοδομίας της υπόλοιπης πόλης αφορά έργα, τα οποία πραγματοποιήθηκαν μετά το 1920 (www.gnoristetinellada.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Η Πρέβεζα έχει 31.733 οικονομικά ενεργούς πολίτες, από τους οποίους μόνο οι 10.509 είναι απασχολούμενοι. Οι άνεργοι είναι 2.208, από τους οποίους οι 844 είναι νέοι σε ηλικία. Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ο πιο γεμάτος. Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης οι περισσότεροι δουλεύουν ως πωλητές, υπάλληλοι σε γραφείο και βοηθοί λογιστών. Μικρότερο ποσοστό απασχολείται ως οδηγοί, ηλεκτρολόγοι, ηλεκτροσυγκολλητές. Μείωση θέσεων συναντάται στον τομέα της γεωργίας, της κτηνοτροφίας καθώς και στο λιανικό και χονδρικό εμπόριο. Αντίθετα, αύξηση θέσεων παρουσιάζεται στον τομέα της υγείας και στις επιχειρήσεις. Πιο αναλυτικά, στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης οι περισσότεροι άνεργοι απασχολούνταν ως σερβιτόροι, κομμωτές, σεφ, υπάλληλοι γραφείου, ανειδίκευτοι εργάτες, πωλητές κλπ. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Πίνακας 3.3: Αριθμός Ανέργων αναζητούντων εργασία τα έτη 2019 και 2020

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ												
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019 ΚΑΙ 2020												
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓ/ΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΪ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
ΕΤΟΣ 2020	30.327	30.183	30.425	31.661	31.216	30.208	30.882	30.754	28.364	28.527	30.114	30.428
ΕΤΟΣ 2019	26.930	26.703	26.175	25.025	24.235	24.594	25.780	25.877	24.802	26.794	28.922	29.687

(Πηγή: www.php.gov.gr)

Τα έτη 2019 και 2020 στην Περιφέρεια Ηπείρου παρατηρούμε ότι υπάρχει αύξηση των ατόμων που αναζητούν εργασία. Συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2020, αναζητούν εργασία 24.594 άτομα, ενώ τον Ιούνιο του 2020 τα άτομα που αναζήτησαν εργασία ανήλθαν σε 30.208.

Πίνακας 3.4 Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός Ανά Περιφέρειες τα έτη 2014 και 2019

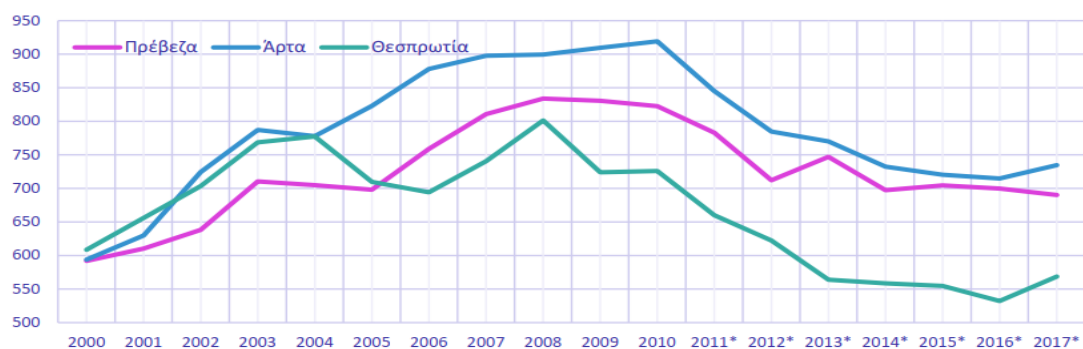
	2014			2019		
	Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού*	% κατανομή ενεργού πληθυσμού	Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού	% κατανομή ενεργού πληθυσμού
Αττική	86%	55%	38%	86%	54%	37%
Κεντρική Μακεδονία	85%	49%	16%	86%	50%	17%
Θεσσαλία	85%	50%	7%	86%	50%	7%
Δυτική Ελλάδα	85%	49%	6%	86%	50%	6%
Κρήτη	83%	54%	6%	84%	55%	6%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	85%	50%	5%	86%	51%	5%
Πελοπόννησος	86%	52%	5%	86%	52%	5%
Στερά Ελλάδα	85%	50%	5%	86%	50%	5%
Νότιο Αιγαίο	83%	56%	3%	83%	56%	3%
Ήπειρος	87%	48%	3%	87%	47%	3%
Δυτική Μακεδονία	85%	47%	2%	86%	50%	2%
Ιόνια Νησιά	85%	52%	2%	86%	52%	2%
Βόρειο Αιγαίο	86%	47%	2%	85%	55%	2%
Ελλάδα	85%	52%	100%	86%	52%	100%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ · Επεξεργασία INSETTE Intelligence

Στον Πίνακα 3.4 παρουσιάζεται ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά περιφέρειες τα έτη 2014 και 2019. Συγκεκριμένα, στην περιφέρεια Ηπείρου το έτος 2014 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι 48%, ενώ το έτος 2019 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι 47%, ενώ δεν έχει συμβεί κάποια αύξηση ή μείωση στον πληθυσμό.

Το ΑΕΠ της ΠΕ Πρεβέζης εμφανίζει πτώση από το 2008 και μετά, γεγονός που φανερώνει ότι η οικονομική κρίση έπληξε σοβαρά την περιφερειακή ενότητα.

Διάγραμμα 3.2: ΑΕΠ ανά Περιφερειακή Ενότητα τα έτη 2000-2017

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2020-2024

Στο διάγραμμα 3.2 το ΑΕΠ στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης από το 2001 παρουσιάζει μια αυξητική τάση φτάνοντας στο υψηλότερο σημείο το 2008, ενώ μετά το 2011 η καμπύλη παρουσιάζει καθοδική τάση. Στην περιφερειακή ενότητα Θεσπρωτίας το ΑΕΠ αυξάνεται και μειώνεται με την καμπύλη να ανεβοκατεβαίνει, ενώ στην περιφερειακή ενότητα Άρτας το ΑΕΠ αυξάνεται συνεχώς από το 2000 έως το 2010, όπου μειώνεται έως το 2017.

Πίνακας 3.5: ΑΕΠ Περιφερειών της Χώρας 2012-2017

Περιφέρεια	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*	%Δ 2012 - 2017
Αττικής	92.671	87.642	86.047	84.515	83.872	85.782	-7%
Κεντρικής Μακεδονίας	25.807	24.172	23.771	23.918	24.237	24.739	-4%
Θεσσαλίας	9.517	9.065	9.114	9.154	9.214	9.347	-2%
Κρήτης	8.845	8.565	8.781	8.880	8.732	9.095	3%
Στερεάς Ελλάδας	8.628	8.075	7.912	7.960	8.185	8.454	-2%
Δυτικής Ελλάδας	8.957	8.275	8.196	8.156	8.032	8.083	-10%
Πελοποννήσου	8.270	7.847	7.766	7.830	7.878	8.036	-3%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	7.579	7.004	6.878	6.831	6.901	6.946	-8%
Νοτίου Αιγαίου	6.079	5.983	6.042	6.121	5.981	6.144	1%
Ηπείρου	4.187	3.989	3.955	3.925	3.960	3.977	-5%
Δυτικής Μακεδονίας	4.724	4.398	4.530	4.337	3.916	3.964	-16%
Ιονίων Νήσων	3.260	3.066	3.112	3.129	3.124	3.170	-3%
Βορείου Αιγαίου	2.678	2.573	2.553	2.504	2.455	2.480	-7%
Ελλάδα	191.204	180.654	178.656	177.258	176.488	180.218	-6%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ –Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όπως βλέπουμε και στον παραπάνω πίνακα το ΑΕΠ της Ηπείρου από το 2012 που ήταν 4.187 φθίνει συνεχώς έως το 2017 που καταλήγει να είναι 3.977 άτομα. Το ΑΕΠ της περιφέρειας Ηπείρου αντιπροσωπεύει το 3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας. Το 2014 καταγράφεται ως ο 3ος χαμηλότερος οικονομικά ενεργός πληθυσμός ενώ το 2019 παρουσιάζεται ως ο χαμηλότερος οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανάμεσα στις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας. (<https://insete.gr>).

Πίνακας 3.6: Έσοδα Δήμου τα έτη 2017-2019

ΕΣΟΔΑ €					
0	ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2019	2018	2017	% μεταβολή
01	ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	147.378 €	177.576 €	191.674 €	-30%
02	ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	29.008 €	62.993 €	76.450 €	-164%
03	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	3.088.605 €	3.014.275 €	3.298.245 €	-7%
04	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΗ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	673.792 €	690.774 €	514.883 €	24%
05	ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ	296.677 €	340.292 €	222.200 €	25%
06	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	8.679.460 €	8.843.776 €	9.547.182 €	-10%
07	ΛΟΙΠΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	39.001 €	35.102 €	80.561 €	-107%
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	12.953.921 €	13.164.789 €	13.931.193 €	-8%

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024

Στον Πίνακα 3.6 παρουσιάζονται για τα έτη 2017, 2018 και 2019 ποια είναι τα έσοδα του δήμου Πρεβέζης και πιο συγκεκριμένα πόσα είναι τα έσοδα και από πού αυτά προέρχονται (τακτικά έσοδα , φόροι και εισφορές κλπ).

Πίνακας 3.7: Έκτακτα Έσοδα Δήμου τα έτη 2017-2019

1	ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	2019	2018	2017	% μεταβολή
11	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0 €	0 €	13.841 €	
12	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	4.866.948 €	860.546 €	64.598 €	99%
13	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	4.046.548 €	6.709.440 €	7.725.476 €	-91%
14	ΔΩΡΕΕΣ – ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ – ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΕΣ	2.255 €	3.143 €	3.230 €	-43%
15	ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΣΤΙΜΑ – ΠΑΡΑΒΟΛΑ	174.367 €	214.638 €	148.447 €	15%
16	ΛΟΙΠΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	10.315 €	11.131 €	15.738 €	-53%
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	9.100.434,13	7.798.897,81	7.971.328,78	12%

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024

Στον Πίνακα 3.7 παρουσιάζονται τα έκτακτα έσοδα του δήμου, πόσα είναι και από πού αυτά προέρχονται για τα έτη 2017, 2018 και 2019.

Πίνακας 3.8: Συμβολή του Τουρισμού ανά Περιφέρεια το 2019

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2019	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2019 – σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφερειών 2019* – σε € εκ.	άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ Περιφέρειας με στοχασία 2019	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2017 – σε €
Ν. Αιγαίο	29%	6.861	6.391	107%	18.091
Κρήτη	20%	4.775	9.460	50%	14.366
Αττική	15%	3.437	89.228	4%	22.784
Κεντ. Μακεδονία	13%	2.983	25.732	12%	13.172
Ιόνια Νησιά	11%	2.534	3.297	77%	15.464
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2%	583	7.225	8%	11.539
Πελοπόννησος	2%	553	8.359	7%	13.903
Θεσσαλία	2%	471	9.723	5%	12.911
Ήπειρος	1%	347	4.137	8%	11.879
Δυτ. Ελλάδα	1%	341	8.408	4%	12.216
Στερεά Ελλάδα	1%	239	8.794	3%	15.214
Β. Αιγαίο	1%	219	2.579	8%	11.955
Δυτ. Μακεδονία	0%	100	4.124	2%	14.663
Σύνολο Χώρας	100%	23.442	187.456	13%	16.757

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ –Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον Πίνακα 3.8 παρουσιάζεται η συμβολή του τουρισμού στις περιφέρειες. Στην Περιφέρεια Ηπείρου για το έτος 2019 ανέρχεται σε 4.137 εκατομμύρια και η άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας φτάνει σε 8%.

3.1.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΑΝΩΔΟΜΕΣ

Το δευτερεύον εθνικό οδικό δίκτυο περιλαμβάνει τις:

- «Εθνική Οδός 18 Πρέβεζας – Ηγουμενίτσας»
- «Εθνική Οδός 21 Φιλιπιάδας – Πρέβεζας»

Το πρωτεύον επαρχιακό οδικό δίκτυο (αριθμ. ΔΜΕΟ/ε/0/266/95 (ΦΕΚ-293 Β')):

Ανακατάταξη Επαρχιακού Οδικού Δικτύου των Νομών της Χώρας) περιλαμβάνει τις:

- Επαρχιακή Οδός 1 «Πρέβεζα- Άγιος Θωμάς – Άγιοι Απόστολοι»
- Επαρχιακή Οδός 2 «Πρέβεζα- διασταύρωση με τη Νέα Παραλιακή Οδό»
- Επαρχιακή Οδός 10 «Στεφάνη –Θεσπρωτικό- Άσσοσ-όρια νομού προς Δερβίζιανα»

Ακόμη, διέρχεται η ευρωπαϊκή οδός 55 του διεθνούς δικτύου εθνικών οδών. Ο δήμος Πρεβέζης εξυπηρετείται από τον αυτοκινητόδρομο Α5 Ιονία Οδός. Το επαρχιακό δίκτυο είναι εκτεταμένο και συμπληρώνεται από πολλούς αγροτικούς δρόμους, οι οποίοι δεν είναι σε καλή κατάσταση και δεν ενδείκνυνται για ασφαλή οδήγηση. Το οδικό δίκτυο αν και εκτεταμένο, χαρακτηρίζεται ανεπαρκές. Σημαντικός άξονας είναι η παραλιακή Εθνική οδός (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Στο βορειοανατολικό κομμάτι της πόλης βρίσκεται το λιμάνι της Πρέβεζας, ένας

δίαυλος από το Ιόνιο πέλαγος στον Αμβρακικό κόλπο. Κατά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ήταν στρατιωτικός κόμβος λόγω της θέσης του. Είναι από τα παλαιότερα λιμάνια και έχει χαρακτηριστεί και ως λιμένας εθνικής σημασίας σύμφωνα με απόφαση από τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και Εμπορικής Ναυτιλίας (Κ.Υ.Α.8315/02-02-07). Ένα μέρος του λιμανιού εξυπηρετεί την εμπορική κίνηση πλοίων εμφανίζοντας βέβαια διακυμάνσεις, ενώ έχει κατασκευαστεί και μαρίνα χωρητικότητας 300 θέσεων, με μέγιστο μήκος 45μ. και βύθισμα 4,5μ.

Το καλοκαίρι η κίνηση στο λιμάνι είναι αυξημένη, καθώς προσδένουν πολλά ιστιοπλοϊκά σκάφη, τα οποία στην πλειοψηφία τους φέρουν ξένη σημαία. Γίνονται προσπάθειες για βελτίωση των υποδομών, ενώ έχει ενταχθεί για χρηματοδότηση μια μελέτη για ολοκλήρωση του αλιευτικού καταφυγίου (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Το λιμάνι έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον εκσυγχρονισμό στο μεταφορικό δίκτυο και στη σύνδεση της περιφερειακής ενότητας με άλλες πόλεις και χώρες, όπως και το αεροδρόμιο του Ακτίου.

Τον Ιανουάριο του 2021 το αεροδρόμιο αναβαθμίστηκε με τις παρακάτω ενέργειες:

- Περισσότερα σημεία ελέγχου check-in
- Περισσότερες πύλες αναχώρησης
- Ανακαίνιση αεροσταθμού
- Νέο φυλάκιο ελέγχου πρόσβασης
- Ανακαίνιση διαδρόμων προσγείωσης και απογείωσης (www.fraport-greece.com, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελείται από χαμηλή, μεσαία και υψηλή τάση και η παραγόμενη ενέργεια προέρχεται από σταθμούς της περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 3.9 Αθλητικές Εγκαταστάσεις Π.Ε Πρεβέζης

	Πλήθος	ΔΕ1	ΔΕ1	ΔΕ2	ΔΕ2	ΔΕ3
Γήπεδα	9	Μύτικα	Αϊ Θωμά	Ν. Σινώπης	Καναλιό υ	Λούρου
		Νικόπολις	Αρχάγγελου	Ν. Σαμψούντας		Ωρωπού
Κλειστά Γυμναστήρια	5	Δημ. Πρέβεζας	1ου Γυμν. 2&3Γ.Πρ.	1ουΛ.Πρ. 2ου Λυκ.Πρ		
Κολυμβητήρια	1	Δημ Πρέβεζας				
Εθνικά Στάδια	1	Δημ. Πρέβεζας				
Αθλητικά Κέντρα						
Λοιποί αθλητικοί Χώροι	7	Παντοκράτορα	Κολυμβητήριο	ΔΣ Λυγίας		Γυμν.Λο ύρου
		Υδραγωγείου	Πίστα Μ. Cross			
		Λευκαδίτικων				

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Στον Πίνακα 3.9 παρουσιάζονται όλες οι αθλητικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Βλέπουμε λοιπόν τα κολυμβητήρια, τα γυμναστήρια, τα αθλητικά κέντρα κλπ που υπάρχουν σε όλη την περιφερειακή ενότητα.

Πίνακας 3.10 Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιφέρειας Ηπείρου 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ		5*	4*	3*	2*	1*	Γενικό Αθροισμα
ΑΡΤΑΣ	Μονάδες		2	7	7	1	17
	Δωμάτια		155	130	76	6	367
	Κλίνες		346	264	138	10	758
ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	Μονάδες	3	15	23	19	8	68
	Δωμάτια	330	478	610	336	156	1.910
	Κλίνες	698	964	1.196	611	300	3.769
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Μονάδες	11	63	104	56	4	238
	Δωμάτια	758	736	1.416	869	40	3.819
	Κλίνες	1.608	1.603	2.924	1.718	91	7.944
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	Μονάδες	1	20	36	50	8	115
	Δωμάτια	110	621	1.162	989	151	3.033
	Κλίνες	218	1.330	2.363	1.953	303	6.167
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	Μονάδες	15	100	170	132	21	438
	Δωμάτια	1.198	1.990	3.318	2.270	353	9.129
	Κλίνες	2.524	4.243	6.747	4.420	704	18.638

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Επεξεργασία INSETE Intelligence 2019

Στον Πίνακα 3.10 παρουσιάζεται το ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Ηπείρου. Όσον αφορά την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης βλέπουμε ότι το έτος 2019 υπάρχει μια μόνο ξενοδοχειακή 5* μονάδα. Οι περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες είναι 2* και 3*, ενώ υπάρχουν μόλις οκτώ μονάδες 1*.

Πίνακας 3.11 Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων Περιφέρειας Ηπείρου ανά

Περιφερειακή Ενότητα το έτος 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ						
Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019						
Ενότητα		4Κ	3Κ	2Κ	1Κ	Σύνολο
Πρέβεζας	Μονάδες	79	263	301	113	756
	Δωμάτια	825	1.704	1.833	613	4.975
	Κλίνες	2.057	4.357	4.237	1.377	12.028
Θεσπρωτίας	Μονάδες	23	118	131	57	329
	Δωμάτια	159	544	677	278	1.658
	Κλίνες	381	1.438	1.607	591	4.017
Ιωαννίνων	Μονάδες	24	92	85	22	223
	Δωμάτια	164	591	378	102	1.235
	Κλίνες	376	1.348	864	228	2.816
Άρτας	Μονάδες	6	7	6	0	19
	Δωμάτια	41	41	29	0	111
	Κλίνες	100	95	58	0	253
Σύνολο	Μονάδες	132	480	523	192	1.327
	Δωμάτια	1.189	2.880	2.917	993	7.979
	Κλίνες	2.914	7.238	6.766	2.196	19.114

Πηγή: ΜΗΤΕ- Επεξεργασία INSETTE Intelligence

Στον πίνακα 3.11 βλέπουμε τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σε ολόκληρη την περιφέρεια Ηπείρου και συγκεκριμένα στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης που υπερτερεί αριθμητικά έναντι των άλλων περιφερειακών ενοτήτων. Η Ενότητα Πρέβεζας αντιπροσωπεύει το 62% του δυναμικού δωματίων της Περιφέρειας με 756 μονάδες, 4.975 δωμάτια και 12.028 κλίνες. Τα περισσότερα δωμάτια και κλίνες είναι 2* και 3*, ενώ λιγότερες είναι οι 4* μονάδες και δωμάτια, ενώ εντύπωση προξενεί πως δεν υπάρχουν δωμάτια και κλίνες 5* στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης.

3.1.4 ΦΥΣΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η Ήπειρος συνδυάζει ποικίλα πολιτιστικά στοιχεία, πλούσιο φυσικό περιβάλλον, και μεγάλη παράδοση αποτελώντας έναν προορισμό τόσο για εναλλακτικούς όσο και για μαζικούς τουρίστες καθόλη τη διάρκεια του χρόνου (www.epirusforallseasons.gr)

Φυσικοί Πόροι:

Το γεωγραφικό διαμέρισμα, αλλά και η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης περιλαμβάνει δάση, βουνά, θάλασσες, ποτάμια, λίμνες και πλαγιές όπου λαμβάνουν χώρα διάφορες μορφές αθλητικού τουρισμού, όπως σκι, αναρρίχηση, ορειβασία και ποδηλασία βουνού. Για καγιάκ ιδανικός είναι ο Αώος ποταμός. Τα ποτάμια συνυπάρχουν με ιστορικά μνημεία, κάστρα, εκκλησίες και παραδοσιακά χωριά (www.visitgreece.gr, τελευταία πρόσβαση στις 06/01/22). Για καγιάκ και ράφτινγκ προτείνεται ο Αχέροντας ποταμός. Η Πρέβεζα είναι και πόλη και λιμάνι της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης. Έχει σφηνοειδές σχήμα και καταλήγει σε χερσόνησο. Οι παραλίες της έχουν έκταση 50 χιλιομέτρων. (www.artinews.gr,

τελευταία πρόσβαση στις 21/03/23).

Στην περιφερειακή ενότητα υπάρχει μεγάλη ποικιλία σε πανίδα και χλωρίδα, πάνω από 2.000 υποείδη χλωρίδας και μιλώντας για πανίδα συναντάμε: καφέ αρκούδα, λύγκα, λύκο και πτηνά όπως χρυσαετό κ.α . Επίσης, περιοχές Natura και το σημαντικό οικοσύστημα του Αμβρακικού κόλπου. Η λίμνη Ζηρού είναι μια σημαντική περιοχή φυσικού κάλλους, όπως και ο ποταμός Λούρος που δυστυχώς υποβαθμίζεται (www.preveza.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Η περιοχή έχει τρία βουνά: το Ζάλογγο, το Βαλαωρίτη και τα όρη του Σουλίου και τρία δάση: του Λεκατσά, το αισθητικό δάσος του Μονολιθίου και το αισθητικό δάσος του Αγίου Βαρνάβα. Οι πεδιάδες της είναι η χερσόνησος Πρεβέζης και το Δέλτα του Λούρου ποταμού. Επίσης, σημαντικοί βιότοποι είναι η λιμνοθάλασσα Τσοπέλι (Ιβάρι), η λιμνοθάλασσα Μάζωμα, η λιμνοθάλασσα Πωγωνίτσας κλπ (www.dimosprevezas.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23). Η Πρέβεζα διαθέτει τη μεγαλύτερη αμμώδη παραλία όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το Μονολίθι εκτός από το μέγεθος, είναι και πολύ ασφαλής παραλία. Το Μονολίθι βρίσκεται στα δυτικά της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης. Η ακτή Μονολιθίου εκτείνεται από το Μύτικα μέχρι την Καστροσυκιά (www.gnoristetinellada.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Η Π.Ε Πρεβέζης έχει ορεινό έδαφος με κάποιες εκτάσεις χαμηλές στο νότιο τμήμα της. Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης βρίσκονται τα Θεσπρωτικά όρη (1.274 μ.), το βουνό του Ζαλόγγου και οι πεδιάδες της Πρέβεζας, της Φιλιπιάδας και του Φαναριού. Ο Αχέροντας πηγάζει από τα ορεινά της περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων και εκβάλλει στο Ιόνιο, προσελκύοντας επισκέπτες, καθώς παρέχει τη δυνατότητα για πλήθος εναλλακτικών δραστηριοτήτων. Η περιοχή που ονομάζεται στενά του Αχέροντα είναι ένα τοπίο ιδιαίτερης ομορφιάς και μεγάλης οικολογικής σημασίας. Μαζί με τις εκβολές του ποταμού έχουν ενταχθεί στις περιοχές προστασίας της φύσης του Δικτύου Natura 2000. Στα νοτιοανατολικά της περιφερειακής ενότητας ο ποταμός Λούρος εκβάλλει στον Αμβρακικό που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους. Οικολογική σημασία έχει και το παραποτάμιο δάσος του Βαρνάβα. Επίσης, η λίμνη Ζηρού (420 στρ.) μια σημαντική περιοχή φυσικού κάλλους με ποικίλη πανίδα και χλωρίδα, ένα ιδανικό περιβάλλον για να αναπτυχθεί ο οικότουρισμός (Μοίρα, 2018).

Πολιτιστικοί Πόροι:

Η Πρέβεζα διαθέτει το αρχαιολογικό μουσείο της Νικόπολης, το οποίο περιλαμβάνει ευρήματα της αρχαίας Νικόπολης (www.gnoristetinellada.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23). Όταν ο τουρίστας επισκέπτεται την αρχαία Νικόπολη το πρώτο που αντικρίζει είναι το θέατρο της ρωμαϊκής Νικόπολης, εντυπωσιακό ακόμη και σήμερα παρόλο που κατασκευάστηκε τον 1^ο αι μ.Χ.. και είχε θρησκευτικό χαρακτήρα (epirusforallseasons.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23). Μέσα στην πόλη βρίσκεται το Δημοτικό Ναυτικό Μουσείο ή Μουσείο της Ναυμαχίας, το οποίο ιδρύθηκε με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2002. Περιλαμβάνει επιτραπέζιο χάρτη με κατασκευασμένα από σπιρτόξυλα πλοία, τα οποία είχαν λάβει μέρος στη ναυμαχία (www.gnoristetinellada.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Ο Παντοκράτορας είναι ένας οικισμός κοντά στην θάλασσα, νοτιοδυτικά της Πρέβεζας και εκεί βρίσκεται το διάσημο κάστρο του Παντοκράτορα, το οποίο κατασκευάστηκε μετά τη Μικρασιατική καταστροφή από τον Αλή Πασά, με σχέδιο του Γάλλου μηχανικού Yadocourt. Η θέση του εξυπηρετούσε στο να ελέγχεται η ναυσιπλοΐα(www.gnoristetinellada.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Οι πολιτιστικοί τουρίστες που επισκέπτονται την Π.Ε Πρεβέζης έχουν πολλές επιλογές. Παραδείγματος χάριν μέσα στην Πρέβεζα μπορούν να επισκεφτούν το κάστρο του Αγίου Ανδρέα, του Αγίου Γεωργίου και του Παντοκράτορα. Επίσης, μπορούν να επισκεφτούν το φρούριο της Λασκάρας, την οικία Αθανασιάδη, την αρχαία Νικόπολη, το μνημείο Ζαλόγγου, το μουσείο Καρυωτάκη και το Δημοτικό μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Άλλοι χώροι πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι η Ιδιωτική Πινακοθήκη Λέανδρος Σπαρτιώτης και το μνημείο Εθνικής Αντίστασης κ.α.

Πίνακας 3.12: Πολιτιστικές Υποδομές Περιφερειακής Ενότητας Πρεβέζης

Πολιτιστική Υποδομή και Δραστηριότητες		Σύνολο	Δ.Ε.1	Δ.Ε.2	Δ.Ε.3
Κάστρα	Κάστρο Αγίου Ανδρέα	1	1		
	Κάστρο Αγίου Γεωργίου	1	1		
	Κάστρο Παντοκράτορα	1	1		
	Φρούριο της Μπούκας (θέση)	1	1		
	Φρούριο Λασκάρας	1	1		
	Κάστρο των Ριζών	1	1		
Αρχαιολογικοί Χώροι	Ελάτρεια	1	1		
	Νικόπολη Κασσώπη	1		1	
Μουσεία	Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης	1	1		
	Λαογραφικό Μουσείο ΓΚΟΥΡΑ	1			
	Οικία Αθανασιάδη	1	1		
	Λαογραφικό Μουσείο τοπικής κοινότητας Καμαρίνας	1			
	Ιδιωτική Πινακοθήκη Λεάνδρος Σπαρτιώτης	1	1		
	Υπαίθριο Εθνογραφικό Μουσείο Φλάμπουρων – Στάνες Σαρακατσαναίων	1			
	Λαογραφικό Μουσείο Συρρακιωτών Πρέβεζας Δημοτικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας	1	1		
Μνημεία Σύγχρονου Πολιτισμού	Μνημείο Ζαλόγγου			1	
	Μνημείο Κώστα Καρυωτάκη		1		
	Μνημείο Εθνικής Αντίστασης		1		
	Μνημείο για τους πεσόντες στους πολέμους 1912-1940		1		
Πολιτιστικά Κέντρα	"ΟΑΣΙΣ"	1			
	"ΘΕΟΦΑΝΕΙΟΣ"	1			

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024

Οι πολιτιστικοί τουρίστες που επισκέπτονται χωριά και οικισμούς εκτός της πόλης της Πρέβεζας, αλλά εντός της περιφερειακής ενότητας μπορούν να επισκεφθούν ΔΗΠΕΘΕ, βιβλιοθήκες και κινηματογράφους, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3.13: Πολιτιστικά Κέντρα στην Π.Ε Πρεβέζης

	Πολιτιστικά Κέντρα Σινώπης και Σαμφούντας	2			
Δημοτικές Βιβλιοθήκες		1	1		
Φιλαρμονική		1	1		
ΔΗΠΕΘΕ		2	2		
Κινηματογράφοι	Χειμερινός		1		
	Θερινός		1		
Σχολές Χορού		3	2		1
Εργαστήρι Τέχνης		3	3		
Ωδεία		1	1		

(Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πρέβεζας 2020-2024).

Στον πίνακα 3.13 παρουσιάζονται όλα τα πολιτιστικά κέντρα που υπάρχουν στην Π.Ε Πρεβέζης. Αυτά είναι βιβλιοθήκες, κινηματογράφοι, σχολές χορού κλπ. Είναι εμφανές πως τόσο οι κάτοικοι, όσο και οι τουρίστες έχουν περιορισμένες επιλογές για πολιτιστικές δραστηριότητες στα χωριά της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης.

3.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης όπως και στην περιφερειακή ενότητα Θεσπρωτίας υπάρχει μεγάλη ζήτηση για διακοπές ήλιου και θάλασσας. Επίσης, υπάρχει ζήτηση για Π&Θ (<https://insete.gr>, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Πίνακας 3.14: Επιβάτες Αεροδρομίου Ακτίου τα έτη 2018 και 2019

Επιβάτες Μήνας	Από Εσωτερικές Πτήσεις			Από Διεθνείς πτήσεις			Σύνολο		
	2019	2018	%Δ	2019	2018	%Δ	2019	2018	%Δ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	270	329	-17,9%	0	0		270	329	-17,9%
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	241	197	22,3%	24	2	1100,0%	265	199	33,2%
ΜΑΡΤΙΟΣ	394	330	19,4%	329	222	48,2%	723	552	31,0%
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	438	555	-21,1%	7.643	4.007	90,7%	8.081	4.562	77,1%
ΜΑΙΟΣ	757	652	16,1%	54.131	52.983	2,2%	54.888	53.635	2,3%
ΙΟΥΝΙΟΣ	1.651	2.029	-18,6%	114.407	100.338	14,0%	116.058	102.367	13,4%
ΙΟΥΛΙΟΣ	3.711	3.820	-2,9%	145.739	138.301	5,4%	149.450	142.121	5,2%
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	5.022	4.149	21,0%	137.924	125.361	10,0%	142.946	129.510	10,4%
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	2.764	2.778	-0,5%	115.327	109.466	5,4%	118.091	112.244	5,2%
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	843	744	13,3%	33.292	36.341	-8,4%	34.135	37.085	-8,0%
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	313	341	-8,2%	203	413	-50,8%	516	754	-31,6%
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	359	308	16,6%	8	0		367	308	19,2%
ΣΥΝΟΛΟ	16.763	16.232	3,3%	609.027	567.434	7,3%	625.790	583.666	7,2%

Πηγή: Αεροδρόμιο Ακτίου, Fraport

Το αεροδρόμιο του Ακτίου δέχεται πτήσεις εξωτερικού και εσωτερικού. Από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο του 2018 και 2019 οι επιβάτες από πτήσεις του εξωτερικού είναι χιλιάδες και κορυφώνονται τον Ιούλιο με 138.301 αφίξεις και τον Αύγουστο με 125.361 αφίξεις. Όσον αφορά τους επιβάτες από πτήσεις εσωτερικού, αυτοί έρχονται κυρίως τους μήνες Ιούνιο έως Σεπτέμβριο.

Πίνακας 3.15: Επιβάτες Αεροδρομίου Ακτίου τα έτη 2019 και 2020

Επιβάτες Μήνας	Από Εσωτερικές Πτήσεις			Από Διεθνείς πτήσεις			Σύνολο		
	2020	2019	%Δ	2020	2019	%Δ	2020	2019	%Δ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	272	270	0,7%	8	0		280	270	3,7%
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	255	241	5,8%	9	24	-62,5%	264	265	-0,4%
ΜΑΡΤΙΟΣ	157	394	-60,2%	2	329	-99,4%	159	723	-78,0%
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	79	438	-82,0%	0	7.643	-100,0%	79	8.081	-99,0%
ΜΑΙΟΣ	121	757	-84,0%	0	54.131	-100,0%	121	54.888	-99,8%
ΙΟΥΝΙΟΣ	308	1.651	-81,3%	36	114.407	-100,0%	344	116.058	-99,7%
ΙΟΥΛΙΟΣ	1.075	3.711	-71,0%	26.241	145.739	-82,0%	27.316	149.450	-81,7%
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	1.825	5.022	-63,7%	62.867	137.924	-54,4%	64.692	142.946	-54,7%
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	666	2.764	-75,9%	48.379	115.327	-58,1%	49.045	118.091	-58,5%
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	424	843	-49,7%	18.292	33.292	-45,1%	18.716	34.135	-45,2%
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	203	313	-35,1%	13	203	-93,6%	216	516	-58,1%
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	176	359	-51,0%	0	8	-100,0%	176	367	-52,0%
ΣΥΝΟΛΟ	5.561	16.763	-66,8%	155.847	609.027	-74,4%	161.408	625.790	-74,2%

Πηγή: Αεροδρόμιο Ακτίου, Fraport

Το 2019 η κίνηση των επιβατών από τις διεθνείς πτήσεις ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες ήταν αισθητά εντονότερη από το 2020 με την εμφάνιση του κορωνοϊού. Το ίδιο παρατηρείται και με την κίνηση των εσωτερικών πτήσεων, φυσικά χωρίς να μπορούν να συγκριθούν τα νούμερα.

Πίνακας 3.16: Επιβάτες Αεροδρομίου Ακτίου τα έτη 2020 και 2021

Επιβάτες Μήνας	Από Εσωτερικές Πτήσεις			Από Διεθνείς πτήσεις			Σύνολο		
	2021	2020	%Δ	2021	2020	%Δ	2021	2020	%Δ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	166	272	-39,0%	0	8	-100,0%	166	280	-40,7%
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	208	255	-18,4%	0	9	-100,0%	208	264	-21,2%
ΜΑΡΤΙΟΣ	201	157	28,0%	10	2	400,0%	211	159	32,7%
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	234	79	196,2%	3	0		237	79	200,0%
ΜΑΙΟΣ	448	121	270,2%	5.305	0		5.753	121	4654,5%
ΙΟΥΝΙΟΣ	1.275	308	314,0%	27.058	36	75061,1%	28.333	344	8136,3%
ΙΟΥΛΙΟΣ	2.499	1.075	132,5%	82.863	26.241	215,8%	85.362	27.316	212,5%
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	3.001	1.825	64,4%	111.043	62.867	76,6%	114.044	64.692	76,3%
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	2.063	666	209,8%	90.305	48.379	86,7%	92.368	49.045	88,3%
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	750	424	76,9%	44.068	18.292	140,9%	44.818	18.716	139,5%
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	264	203	30,0%	2	13	-84,6%	266	216	23,1%
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	324	176	84,1%	6	0		330	176	87,5%
ΣΥΝΟΛΟ	11.433	5.561	105,6%	360.663	155.847	131,4%	372.096	161.408	130,5%

Πηγή: Αεροδρόμιο Ακτίου, Fraport, www.pvk-airport.gr

3.2.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης οι επισκέπτες που έρχονται είναι τόσο αλλοδαπής, όσο και ημεδαπής καταγωγής. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει διαχρονικά (2010-2019) τις διανυκτερεύσεις ημεδαπών, αλλοδαπών, καθώς και τις αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών. Η πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα αγγίζει το 30-35%.

Πίνακας 3.17 Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών και Αλλοδαπών από το 2010 έως το 2019

Πρέβεζα	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Αφίξεις αλλοδαπών	18.866	21.933	22.062	24.407	27.899	31.493	38.003	45.673	52.238	54.192
Αφίξεις ημεδαπών	67.609	62.322	45.600	50.553	47.847	43.631	44.407	51.021	55.979	56.189
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	92.578	110.333	125.468	134.570	158.718	164.896	182.941	218.270	263.092	259.032
Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	184.543	173.416	109.899	128.983	112.423	104.432	113.839	128.314	144.941	143.029
Πληρότητα	35	34,5%	28,2%	30,5%	30,8%	29,3%	30,5%	33,5%	29,8%	30,1%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Τα στοιχεία για τα έτη 2010 -2017 προκύπτουν από μέρος των συνολικά διαθέσιμων κλινών - η εκτίμηση και προβολή των αποτελεσμάτων γίνεται στο 80% των διαθέσιμων κλινών λόγω έλλειψης της πληροφορίας των μηνών λειτουργίας του κάθε καταλύματος μέσα στο έτος. Τα στοιχεία για τα έτη 2018-2019 λόγω αλλαγής της μεθοδολογίας προκύπτουν από το 100% των διαθέσιμων κλινών».

Σύμφωνα με τον Πίνακα 3.17 οι αφίξεις των αλλοδαπών στην Πρέβεζα έχουν πολλαπλασιαστεί στο πέρασμα των ετών σε αντίθεση με τις αφίξεις των ημεδαπών. Όσον αφορά τις διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών από 92.578 το 2010 έφτασαν 259.032 το 2019. Αντίθετα, οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών από 184.543 το 2010 παρουσίασαν πτωτική πορεία το 2019 όπου έφτασαν τις 143.029.

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα, κατά τα έτη 2018 και 2019 δεν υπήρχαν αφίξεις κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι της Πρέβεζας. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως έναυσμα για να προβληματιστεί ο δήμος και να σκεφτεί πως μπορεί να προσελκύσει κρουαζιερόπλοια και να αυξήσει τα έσοδα για την περιφερειακή ενότητα.

Πίνακας 3.18: Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι της Πρέβεζας

Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι της Πρέβεζας							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Κρουαζιερόπλοια	4	4	5	4	0	0	0
% μεταβολή		0,0%	25,0%	-20,0%	-100,0%		
Επιβάτες	908	1.112	967	556	0	0	0
% μεταβολή		22,5%	-13,0%	-42,5%	-100,0%		

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος- Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά τους ανθρώπους που επισκέπτονται τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους βλέπουμε ότι σταδιακά αυξάνονται στο πέρασμα των ετών. Μελλοντικά και με σωστή προβολή τόσο των αρχαιολογικών χώρων, όσο και των μνημείων η περιφερειακή ενότητα θα αναπτυχθεί, όπως και ο πολιτιστικός τουρισμός.

Πίνακας 3.19: Επισκεψιμότητα Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων από το 2011 έως το 2018

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρέβεζα	Μουσεία	3.336	2.782	5.569	5.547	11.547	7.247	6.775	7.770	8.570
	Αρχαιολογικοί χώροι	14.550	11.098	7.581	38.094	36.757	38.010	41.281	45.727	41.723

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ –Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον Πίνακα 3.19 παρουσιάζεται η επισκεψιμότητα στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Πρέβεζας από το έτος 2011 έως το έτος 2019. Το 2011 βλέπουμε ότι 3.336 άτομα επισκέπτονται τα μουσεία της Πρέβεζας, ενώ το 2019 οι επισκέπτες έχουν σχεδόν τριπλασιαστεί (8.570). Όσον αφορά τους αρχαιολογικούς χώρους το 2011 η επισκεψιμότητα τους αγγίζει τα 14.550 άτομα, ενώ το 2018, μέσα σε επτά χρόνια ο αριθμός των επισκεπτών τριπλασιάστηκε και αυτοί αγγίζουν τους 45.727.

3.2.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Πίνακας 3.20 Ξενοδοχειακό Δυναμικό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης τα έτη 2017 έως 2019.

		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
2019	Μονάδες	1	20	33	47	10	111
	Δωμάτια	110	582	1.101	946	171	2.910
	Κλίνες	218	1.265	2.235	1.865	339	5.922
2018	Μονάδες	1	20	31	46	13	111
	Δωμάτια	110	584	1.041	924	233	2.892
	Κλίνες	218	1.284	2.073	1.779	472	5.826
2017	Μονάδες	1	18	28	47	13	107
	Δωμάτια	110	544	960	974	227	2.815
	Κλίνες	218	1.173	1.859	1.858	462	5.570

Πηγή: ΜΗΤΕ- Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον πίνακα 3.20 παρουσιάζεται το ξενοδοχειακό δυναμικό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης τα έτη 2017, 2018 και 2019. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο αριθμός διαθέσιμων κλινών, δωματίων και μονάδων. Όλα τα διαθέσιμα καταλύματα δηλαδή παρουσιάζονται κατηγοριοποιημένα σε 1*, 2*, 3*, 4* και 5*.

Σύμφωνα με στοιχεία της Insete (2020) οι τουρίστες που επισκέφθηκαν την περιφέρεια Ηπείρου το 2019 προέρχονταν από Αλβανία, Ιταλία και έπειτα από Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το 15% των εισπράξεων της περιφέρειας Ηπείρου προήλθε από τη Γερμανία, έπειτα από την Αλβανία και την Ιταλία (INSETE, 2020).

3.3 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το αεροδρόμιο του Ακτίου έχει προσφέρει πολλά στην αύξηση της τουριστικής κίνησης και όχι μόνο τους θερινούς μήνες. Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης μπορεί να καταστεί προορισμός διακοπών ολόκληρο το χρόνο, καθώς εκεί λαμβάνουν χώρα ο πολιτιστικός τουρισμός, ο θρησκευτικός, ο περιηγητικός και ο τουρισμός περιπέτειας. Ακόμη, η Πρέβεζα αποτελεί ένα δυνατό καρναβαλικό προορισμό στην Ήπειρο καθιστώντας την ελκυστική συνδυαστικά με τη δυνατή της γαστρονομία

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης διαθέτει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στον τουριστικό τομέα και μπορεί να αναδειχθεί σε τουριστικό προορισμό τεσσάρων εποχών, καθώς μπορούν να πραγματοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες μεμονωμένα ή και συνδυαστικά και τους δώδεκα μήνες του χρόνου. Χάρη στην ανάπτυξη του τουρισμού, το ΑΕΠ της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης θα αναπτυχθεί και την ίδια στιγμή θα γίνουν νέες επενδύσεις.

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης είναι προσβάσιμη μέσω του λιμανιού Πρεβέζης, της Εγνατίας και Ιόνιας Οδού και του αεροδρομίου του Ακτίου. Στην περιφερειακή ενότητα υπάρχει ήδη η υποδομή (ξενοδοχειακά καταλύματα, airbnb, χώροι εστίασης, καταστήματα) η οποία μπορεί να βελτιωθεί με απώτερο σκοπό να αναπτυχθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να επισκεφθούν την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης τουρίστες υψηλότερου εισοδήματος. Οι φυσικοί πόροι, οι προστατευόμενες περιοχές και οι πολιτιστικοί πόροι επίσης μπορούν να λειτουργήσουν ως πόλος έλξης ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών. Οι ακτές και οι καιρικές συνθήκες είναι κατάλληλες για θαλάσσια σπορ. Όσον αφορά τα μνημεία που χρονολογούνται από την προϊστορική περίοδο με σωστή διαφήμιση θα προσελκύσουν πολιτιστικούς τουρίστες. Επίσης, μέσω της δυναμικής της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, ο αγροτουρισμός μπορεί να αποκτήσει επίσης σημαντικό μερίδιο στον τουριστικό τομέα.

Σήμερα, στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης επικρατεί ο ορειβατικός και ο

περιπατητικός τουρισμός, όπου ο επισκέπτης μπορεί να ανακαλύψει όμορφα μονοπάτια είτε μόνος, είτε ακολουθώντας τους τοπικούς συλλόγους. Επίσης, στην περιοχή της Κυανής Ακτής υπάρχουν τα ιαματικά λουτρά, όπου τα επισκέπτονται οι ιαματικοί τουρίστες. Όποιος θέλει να επισκεφθεί την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης για αθλητικό τουρισμό έχει πολλές επιλογές: να κάνει ράφτινγκ στον Αχέροντα, να κάνει πεζοπορία, να ακολουθήσει τα περιπατητικά μονοπάτια κλπ (discoverpreveza.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23).

Επίσης, ο ιστιοπλοϊκός τουρισμός και ο θαλάσσιος τουρισμός έχουν μεγάλη δυναμική από το 2020 και μετά. Με την περαιτέρω ανάπτυξη του ιστιοπλοϊκού τουρισμού, οι τουρίστες θα γνωρίσουν και άλλες εναλλακτικές μορφές που επίσης λαμβάνουν χώρα στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Αυτές είναι οι: γαστρονομικός τουρισμός, φυσιολατρικός, οικοτουρισμός και περιπατητικός τουρισμός (<https://preveza.gr/perifereiaki-enotita-prevezas-se-synergasia-ton-eot-kato/>, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23). Σύμφωνα με τον ΕΟΤ βλέπουμε πως υφίστανται ακόμη ο ειδικός θαλάσσιος τουρισμός, ο θρησκευτικός, ο εκπαιδευτικός-πολιτιστικός, ο τουρισμός περιπέτειας και ο τουρισμός Σαββατοκύριακου κλπ.

Πίνακας 3.21: Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού στην Περιφέρεια Ηπείρου

ΜΟΡΦΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Κόνιτσα	Ζαγόρι	Μέτσοβο	Τουμάρια - Άραχθος	Αμβρακικός	Αχέροντας	Καλαμάς	Ιωάννινα
Αγροτουρισμός	●	●	●					
Οικοτουρισμός	●	●	●	●	●	●	●	●
Ειδικός θαλάσσιος					●	●		
Χειμερινός (χιονοδρομικός)	●		●					
Περιπέτειας	●	●	●	●		●	●	
Περιηγητικός	●	●			●	●		●
Ιαματικός	●				●			
Αθλητικός								●
Εκπαιδευτικός - Πολιτιστικός	●	●	●	●	●	●		●
Θρησκευτικός	●	●	●	●	●	●	●	●
Συνεδριακός			●					●
Εκθεσιακός								●
Πόλεων					●			●
Σαββατοκύριακου	●	●	●	●	●	●	●	●

Πηγή: Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΕΟΤ (Γραφείο Ιωαννίνων-ΟΤΑ περιοχών)

Στον Πίνακα 3.21 παρουσιάζονται οι εναλλακτικές μορφές και δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην Ήπειρο. Στον Αμβρακικό κόλπο βλέπουμε ότι υπάρχει οικοτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, εκπαιδευτικός-πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, τουρισμός πόλεων και τουρισμός Σαββατοκύριακου. Στον Αχέροντα ποταμό υπάρχουν οι εξής μορφές

τουρισμού: ο οικοτουρισμός, ο ειδικός θαλάσσιος τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο περιηγητικός τουρισμός, ο εκπαιδευτικός- πολιτιστικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός και ο τουρισμός Σαββατοκύριακου.

3.4 SWOT ANALYSIS

Η χρήση της ανάλυσης SWOT αξιοποιείται ώστε να προσφέρει τα μέγιστα στο να αξιολογηθεί η ανταγωνιστικότητα του προορισμού έναντι άλλων δυνατών προορισμών σύμφωνα με τον Buhalis (2001).

<p style="text-align: center;">ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γεωγραφική θέση περιφερειακής ενότητας • Αεροδρόμιο Ακτίου • Φυσικό περιβάλλον πλούσιου κάλλους • Περιοχές Natura 2000 και εθνικά πάρκα • Υποθαλάσσια ζεύξη Ακτίου-Πρεβέζης • Έντονο το παραδοσιακό στοιχείο • Πλούσιος πρωτογενής τομέας 	<p style="text-align: center;">ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δεν υπάρχει σιδηροδρομικό δίκτυο • Ενδοπεριφερειακές ανισότητες • Ανεπαρκής συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων • Μη αρκετές αθλητικές εγκαταστάσεις • Υψηλός δείκτης ανεργίας • Χαμηλό ακαθόριστο εγχώριο προϊόν σε σύγκριση με το ευρωπαϊκό • Παραθαλάσσιος τουρισμός χαμηλής ποιότητας • Απουσία υποδομών
<p style="text-align: center;">ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Λιμάνια Πρεβέζης και Ηγουμενίτσας • Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης να καταστεί σε κόμβο Βαλκανίων και Ευρώπης • Εκμετάλλευση νέων τεχνολογιών και κοινωνικών δικτύων • Ανάπτυξη πολλών μορφών 	<p style="text-align: center;">ΑΠΕΙΛΕΣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υδάτινη ρύπανση λόγω ιχθυοκαλλιιεργειών και ιστιοπλοϊκών πλοίων • Έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού και άναρχη δόμηση • Μη ευαισθητοποιημένοι πολίτες απέναντι στο περιβάλλον

<p>εναλλακτικού τουρισμού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης σε προορισμό yachting 	<ul style="list-style-type: none"> • Ερήμωση πληθυσμού • Ενεργειακή κρίση • Γεωπολιτικά ζητήματα
--	---

Πηγή: www.php.gov.gr, τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης διαθέτει πολλά δυνατά στοιχεία, τα οποία αν τα εκμεταλλευτεί σωστά η τοπική ηγεσία και τα διαφημίσει σε ολόκληρη την Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό θα αναδειχθεί σε ένα δημοφιλή ανερχόμενο προορισμό. Το φυσικό περιβάλλον, η πολιτιστική παράδοση, η γεωγραφική θέση, η δυνατότητα για ανάπτυξη πολλών εναλλακτικών μορφών ενέργειας και η οικονομική διαμονή είναι κάποια από τα δυνατά σημεία της περιφερειακής ενότητας. Οι μαρίνες της περιοχής και η εγγύτητα με το Ιόνιο και τα νησιά του Ιονίου πελάγους προσελκύουν πλήθος αλλοδαπών τουριστών που με τη σωστή διαχείριση και διαφήμιση θα αναδείξουν την Πρέβεζα σε ένα προορισμό ιδανικό για τουρισμό yachting. Επίσης, η Π.Ε Πρεβέζης πρέπει να διαθέσει πόρους για τη βελτίωση των ήδη υπάρχουσών αθλητικών εγκαταστάσεων, καθώς οι αγώνες τένις, το τουρνουά μπάσκετ 4x4 και οι ιστιοπλοϊκοί αγώνες αποτελούν μια ευκαιρία για να προσελκύσει η Πρέβεζα αθλητικό τουρισμό με ευκολία, διότι ήδη υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις και διοργανώσεις.

Παρά τα πολλά πλεονεκτήματα της περιφερειακής ενότητας υπάρχουν και απειλές με πολύ σημαντική τον χαμηλής ποιότητας παραθεριστικό τουρισμό και το βασικό μη εμπλουτισμένο τουριστικό προϊόν που παρέχεται εδώ και χρόνια. Ακόμη, ανασταλτικά λειτουργούν η έλλειψη χωροταξικής δόμησης και η εγκατάλειψη των ορεισίβιων περιοχών και συνεπώς η ερήμωση τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια ο εναλλακτικός τουρισμός διεκδικεί ένα σημαντικό μερίδιο στην ελληνική αγορά, καθώς όλο και περισσότεροι τουρίστες επιθυμούν να βιώσουν αυθεντικές εμπειρίες σε φυσικά τοπία και να απομακρυνθούν από το τυποποιημένο τουριστικό τρίπτυχο ήλιος-άμμος-θάλασσα που προσέφερε χρόνια τώρα ο μαζικός τουρισμός. Ο σκοπός που πραγματοποιήθηκε η συγκεκριμένη έρευνα ήταν για να διερευνηθούν οι γνώμες των φορέων και των επαγγελματιών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τουρισμό στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης σε σχέση με τα χαρακτηριστικά αλλά και τις προοπτικές ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού στην περιοχή. Αρχικά, δόθηκε έμφαση στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης τουρισμού, στα δυνατά και αδύναμα σημεία που διαθέτει η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης και τέλος στις προοπτικές ανάπτυξης στα επόμενα χρόνια. Για την εμπειρική διερεύνηση τέθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν ήδη αναπτυχθεί στην ΠΕ Πρεβέζης;
- Η ΠΕ Πρεβέζης διαθέτει στοιχεία που μπορούν να την καταστήσουν ένα δημοφιλή εναλλακτικό προορισμό;
- Πώς μπορεί η τοπική ηγεσία και οι επαγγελματίες του τόπου να δράσουν από κοινού για να βοηθήσουν την ανάπτυξη της ΠΕ Πρεβέζης;
- Τι είδους τουρισμό δέχεται κατά κύριο λόγο η περιφερειακή ενότητα ΠΕ Πρεβέζης (ημεδαπό ή αλλοδαπό);
- Ποια περίοδο, η ΠΕ Πρεβέζης δέχεται περισσότερους τουρίστες;
- Θα μπορούσε να δέχεται τουρίστες όλο το χρόνο;
- Η ΠΕ Πρεβέζης είναι προορισμός κυρίως για εναλλακτικούς ή μαζικούς τουρίστες;
- Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού αναπτύσσονται στην ΠΕ Πρεβέζης;
- Ποια είναι η ποιότητα του τουριστικού προϊόντος που προσφέρει ο προορισμός;
- Έχει ξεπεράσει τα όρια της φέρουσας ικανότητας η ΠΕ Πρεβέζης;
- Έχει προβληθεί κατάλληλα ο προορισμός και αν όχι, τι ευθύνεται γι' αυτό;

- Ποια είναι τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Π.Ε Πρεβέζης έναντι άλλων προορισμών;
- Ποια είναι τα αδύναμα και δυνατά σημεία της Π.Ε Πρεβέζης σε σχέση με τον τουρισμό;
- Οι υποδομές και οι ανωδομές της Π.Ε Πρεβέζης είναι αρκετές;
- Η πολιτική ηγεσία έχει στηρίξει επαρκώς τον τομέα των τουριστικών και λοιπών υποδομών και επιχειρήσεων/επενδύσεων στην Π.Ε Πρεβέζης;
- Υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων;
- Ποιες μορφές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω;
- Ο προορισμός μπορεί να προσελκύσει περισσότερο εναλλακτικό τουρισμό στο μέλλον;

4.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στη συγκεκριμένη εργασία πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα για να εμβαθύνουμε στην υφιστάμενη κατάσταση του εναλλακτικού τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης και στις προϋποθέσεις ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Σύμφωνα με τον Tuckman (1972) η ποιοτική έρευνα είναι η ευκαιρία να εισέλθει κανείς στο τι λαμβάνει χώρα στο μυαλό του ανθρώπου που δίνει συνέντευξη. Μέσα από τις συνεντεύξεις φανερώνονται οι γνώμες και οι αντιλήψεις των ερωτώμενων και ο εκάστοτε ερευνητής δύναται να ανακαλύψει και να διερευνήσει τα βαθύτερα νοήματα των λεγομένων των υποκειμένων. Σύμφωνα με τον Eisner (1991) ο ερευνητής που ακολουθεί ποιοτική μέθοδο μπορεί να παρατηρεί, να σημειώνει κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, να αντλεί πληροφορίες, αλλά και να εμβαθύνει εστιάζοντας στην προσωπικότητά του συνεντευξιζόμενου. Ο ερευνητής πρέπει να συνδυάζει με λογική τις πληροφορίες που θα συλλέξει μέσα από την παρατήρηση και την καταγραφή, ώστε να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα. Αυτό γίνεται μέσα από το πώς αντιλαμβάνεται τα πράγματα και τη σημασία τους (Eisner, 1991).

Ο Peshkin (1985) παρουσιάζει την υποκειμενικότητα του ερευνητή σαν μια «θετική έκρηξη», γιατί αυτός δίνει ζωή στα σημαντικά σημεία της έρευνας, κρίνει τι είναι καίριο να αναφερθεί και τι θα βοηθήσει την έρευνα. Ακόμη, η ποιοτική έρευνα είναι ευέλικτη, καθώς οι ερωτήσεις μπορούν να τροποποιηθούν κατά την πορεία της συνέντευξης, είναι πολύ προσαρμοστική και δίνει πληθώρα πληροφοριών σε μικρό

χρονικό διάστημα. Επίσης, δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να διεισδύσει και να διερευνήσει σε βάθος τις ιδιαιτερότητες του φαινομένου και να ανακαλύψει τι εννοούν πραγματικά τα υποκείμενα αναλύοντας και ανακαλύπτοντας έτσι τα βαθύτερα νοήματα μέσα από τον εντοπισμό των ουσιαστικών στοιχείων, την καταγραφή των σκέψεων και των βιωμάτων που περιγράφουν οι συνεντευξιαζόμενοι.

4.2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η ποιοτική μέθοδος και συγκεκριμένα η συνέντευξη βοηθά τον ερευνητή να μαζέψει δεδομένα μέσα από την καταγραφή, καθώς συμμετέχει σε αυτή ενεργά και όχι απρόσωπα. Σύμφωνα με τον Peshkin (1988) σε όλα τα είδη της έρευνας ενυπάρχει υποκειμενικότητα. Όσον αφορά το ποιοτικό μοντέλο το δείγμα που χρησιμοποιείται είναι μικρό, μελετάται σε βάθος και δίνεται έμφαση στο πώς ορίζεται και κατανοείται σε κάθε περίπτωση το θέμα. Ο ερευνητής παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, καθώς πρέπει να αναπτύξει και να διατηρήσει εμπιστοσύνη ανάμεσα στον ίδιο και τους συνεντευξιαζόμενους. Σκοπός της συνέντευξης είναι ο ερευνητής να ανακαλύψει τα νοήματα που αποδίδουν οι άνθρωποι σε αυτά που λένε και πράττουν (Kvale, 1996· Spradley, 1979). Στην ημιδομημένη συνέντευξη ο ερευνητής έχει ευελιξία να προσθέτει και να αφαιρεί ερωτήσεις ανάλογα με την εξέλιξη της συνέντευξης. Τα κύρια στάδια μιας συνέντευξης είναι τα εξής:

- Μελέτη του πλαισίου έρευνας για να καθοριστούν τα αναγκαία δεδομένα
- Δημιουργία ερωτήσεων
- Δοκιμαστική συνέντευξη
- «Επιλογή δείγματος»
- Πραγματοποίηση συνέντευξης
- Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης (Βρασίδης, 2014).

Η συν-οικοδόμηση του νοήματος είναι το αποτέλεσμα της συνέντευξης (Kvale, 1996). Ο ερευνητής δίνει έμφαση στην περιγραφή των γεγονότων, ώστε ο συνεντευξιαζόμενος να ενθαρρυνθεί να παρουσιάζει λεπτομέρειες και προσωπικά γεγονότα σχετικά με θέμα που ερευνάται (Βρασίδης, 2014).

4.2.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Οι συνεντεύξεις κατηγοριοποιούνται σε «δομημένες», «ημι-δομημένες» και «μη δομημένες»/ελεύθερες. Οι «ημι-δομημένες συνεντεύξεις» είναι το εργαλείο που επιλέγεται κυρίως στην ποιοτική έρευνα. Αυτές συνήθως αποτελούνται από «ερωτήσεις- κλειδιά». Οι ερευνητές χρησιμοποιώντας τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις διευκολύνουν τους συνεντευξιαζόμενους, καθώς επικεντρώνονται σε ερευνητικά ερωτήματα και δεν ξεφεύγουν εύκολα από το θέμα. Επίσης, οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις είναι ευέλικτες και οδηγούν στην απόκτηση σημαντικών λεπτομερειών, οι οποίες δεν ήταν γνωστές πριν από την πραγματοποίηση της συνέντευξης. Στη συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις με σκοπό να εξεταστούν ουσιαστικά αυτά που πιστεύουν οι συνεντευξιαζόμενοι στο θέμα του εναλλακτικού τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης.

Ο οδηγός συνέντευξης (επισυνάπτεται στο παράρτημα) της παρούσας εργασίας αποτελείται από δεκαέξι ερωτήσεις, κάποιες από τις οποίες εμπεριέχουν και υπό-ερωτήματα. Μέσα από αυτές τις συνεντεύξεις επιχειρήθηκε να απαντηθούν τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία ετέθησαν. Πιο συγκεκριμένα, να διερευνηθεί εάν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να αναπτυχθούν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης και αν ναι, τι ευθύνεται που ο προορισμός δεν έχει ακόμη δεχθεί την αναγνώριση που χρειάζεται;

4.2.3 ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την πραγματοποίηση της έρευνας το δείγμα που επιλέχθηκε αποτελούνταν από είκοσι άτομα. Ο αρχικός στόχος ήταν να επιλεγούν είκοσι με είκοσι πέντε άτομα, καθώς ο εναλλακτικός τουρισμός περικλείει πολλές μορφές και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης αυτών των μορφών στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δεν είναι ένα απλό ζήτημα. Η επιλογή των συνεντευξιαζόμενων έγινε με πολλή προσοχή και σκέψη. Όσοι ερωτήθηκαν, γνώριζαν καλά τον τουριστικό τομέα στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης και μπορούσαν να συνεισφέρουν ουσιαστικά μέσα από τα λεγόμενά τους στην παρούσα έρευνα. Για το λόγο αυτό, όσοι επιλέχθηκαν κατείχαν θέσεις σε τουριστικές επιχειρήσεις, ήταν φορείς στον τουρισμό, ή επαγγελματίες καθώς και γνώστες με σκοπό την άντληση πληροφοριών, οι οποίες θα οδηγήσουν σε αξιόπιστα συμπεράσματα.

Πίνακας 4.1: Πίνακας Ατόμων Έρευνας

1 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ιδιοκτήτης Μαρίνας
2 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Μέλος Ορειβατικού Συλλόγου
3 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Μέλος Kiteboarding Συλλόγου
4 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ιδιοκτήτης Επιβατηγών Πλοίων
5 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ιδιοκτήτης Τουριστικού Γραφείου
6 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Υπεύθυνος Μουσείου
7 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Μέλος Πολιτιστικού Συλλόγου
8 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Τουριστικός Επιχειρηματίας (εστίαση)
9 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Πρόεδρος Εμπορικού Συλλόγου Καταστημάτων
10 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ξενοδόχος
11 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ιδιοκτήτης Καταστήματος Ναυτιλίας- Δύτης
12 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Ιδιοκτήτρια Airbnb Καταλυμάτων
13 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Μέλος του Εμπορικού Συλλόγου Καταστημάτων
14 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Τουριστικός Επιχειρηματίας
15 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Εκπρόσωπος Επαγγελματιών Σίτισης
16 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Εκπρόσωπος Ενοικιαζόμενων Δωματίων
17 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Τουριστικός Επιχειρηματίας
18 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Τουριστικός Επιχειρηματίας

19 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Εργαζόμενος στον Δήμο σε θέματα τουρισμού
20 ^{ος} Συνεντευξιαζόμενος	Εργαζόμενος στον Δήμο σε θέματα τουρισμού

4.2.4 ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ποιοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε μεταξύ 15 Οκτωβρίου 2022 και 20 Δεκεμβρίου 2022. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ημι-δομημένης συνέντευξης, γιατί έχει πολλά θετικά στοιχεία και επιτρέπει μια ουσιαστική διερεύνηση του θέματος, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Η ουσιαστική αλληλεπίδραση με την πλειοψηφία των συμμετεχόντων βοήθησε ουσιαστικά στην έρευνα και στην κατάληξη συμπερασμάτων, παρά την ύπαρξη δυσκολιών. Ένας βασικός περιορισμός ήταν ότι δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθούν δια ζώσης όλες οι συνεντεύξεις εξαιτίας της πανδημίας Covid-19. Από το σύνολο των είκοσι ατόμων του δείγματος, μόνο με δέκα από αυτούς η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε από κοντά. Τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι επέλεξαν να παραχωρήσουν συνέντευξη μέσω Viber και οι υπόλοιποι έξι επέλεξαν η συνέντευξη να πραγματοποιηθεί τηλεφωνικά. Κάποιοι συνεντευξιαζόμενοι ήθελαν να προσθέσουν και άλλες λεπτομέρειες και απέστειλαν και κάποια σχόλια γραπτώς μέσω email.

4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων ακολουθήθηκε η Θεματική Ανάλυση. Η ανάλυση δεδομένων βασίστηκε στην επαγωγική μέθοδο. Αφού συλλεχθούν τα εμπειρικά δεδομένα, ο ερευνητής καθοδηγείται για την ανάλυση τους. Είναι μια αναλυτική και απαιτητική διαδικασία, η οποία ακολουθείται όταν τα δεδομένα προκύπτουν από μια συνέντευξη όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση. Αρχικά, ο ερευνητής διαβάζει ό,τι έχει προκύψει από τη συνέντευξη του κάθε συμμετέχοντα κρατώντας σημειώσεις στο περιθώριο του κειμένου. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται ανοιχτή κωδικοποίηση (open coding) και αποσκοπεί σε μια σύντομη αναφορά όλων των λεγομένων που ειπώθηκαν. Έπειτα, ο ερευνητής μπορεί να προχωρήσει στην

ομαδοποίηση και οργάνωση των δεδομένων, ώστε να στηριχθεί σε αυτά ο ερευνητής και να προχωρήσει στη συγγραφή της μελέτης (www.mednet.gr)

Για μια ορθότερη κατανόηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων χωρίστηκαν σε θεματικές κατηγορίες με βάση τους σκοπούς της έρευνας.. Επιλέχθηκαν αντιπροσωπευτικές απαντήσεις και συγκεκριμένα εκείνες που έδωσαν προστιθέμενη αξία στο ερευνητικό πεδίο. Στην αρχή δόθηκε έμφαση στην υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης, έπειτα στα δυνατά και αδύνατα σημεία του προορισμού και τέλος στις προοπτικές ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Τουρισμός Υφιστάμενη Κατάσταση

1^η Ερώτηση: Προέλευση τουριστών που επιλέγουν την ΠΕ Πρεβέζης.

Στην πρώτη ερώτηση που έγινε σχετικά με την καταγωγή των τουριστών που επιλέγουν την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης οι δώδεκα από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους απάντησαν πως οι τουρίστες είναι ημεδαπής καταγωγής. Τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως οι τουρίστες που επιλέγουν την ΠΕ Πρεβέζης είναι αλλοδαπής καταγωγής και άλλοι τέσσερις απάντησαν πως οι τουρίστες που την επιλέγουν είναι τόσο αλλοδαπής, όσο και ημεδαπής καταγωγής. Κάποιοι βέβαια επεσήμαναν πως τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα στη μετά Covid εποχή ο προορισμός έχει γίνει ακόμα πιο πολύ δημοφιλής για τους ημεδαπούς. Ο ιδιοκτήτης μαρίνας απάντησε πως η Π.Ε Πρεβέζης και συγκεκριμένα η Πρέβεζα εδώ και δεκαετίες δέχεται κυρίως τουρίστες αλλοδαπής καταγωγής. Ενώ, ο εκπρόσωπος του δήμου και ο εκπρόσωπος ενοικιαζόμενων δωματίων απάντησαν πως οι τουρίστες που επισκέπτονται την Π.Ε Πρεβέζης την τελευταία πενταετία είναι ημεδαπής καταγωγής.

2^η Ερώτηση: Εποχικότητα τουρισμού.

Στη δεύτερη ερώτηση που αφορά την εποχικότητα του τουρισμού η συντριπτική πλειοψηφία (δεκαεπτά από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους) απάντησε πως η περίοδος που η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δέχεται περισσότερους τουρίστες είναι το καλοκαίρι, ενώ μόλις τρεις από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους δήλωσε πως τόσο την άνοιξη, όσο και το καλοκαίρι οι επισκέπτες προτιμούν την ΠΕ Πρεβέζης για να πραγματοποιήσουν τις διακοπές τους. Όσον αφορά την εποχικότητα

του τουρισμού ο εκπρόσωπος ενοικιαζόμενων δωματίων δήλωσε πως *«η τουριστική κίνηση στην Π.Ε Πρεβέζης ξεκινά την άνοιξη και κορυφώνεται το καλοκαίρι»*.

3^η Ερώτηση: Προορισμός ή όχι 4 εποχών.

Στην τρίτη ερώτηση που αφορά το αν η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης μπορεί να καταστεί προορισμός τεσσάρων εποχών σχεδόν όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι (δεκαοκτώ από τους είκοσι) αποκρίθηκαν θετικά. Μόνο δύο αποκρίθηκαν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δεν μπορεί να καταστεί προορισμός τεσσάρων εποχών με την αιτιολογία πως τη χειμερινή περίοδο δεν υπάρχουν πολλές επιλογές για τους τουρίστες. Η συγκεκριμένη ερώτηση μας φανέρωσε πως ενώ υπάρχουν προϋποθέσεις για να καταστεί η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης προορισμός διακοπών ολόκληρο το χρόνο, δυστυχώς δεν έχουν αξιοποιηθεί από τους αρμόδιους φορείς.

Όσον αφορά την ερώτηση το αν αποτελεί η Π.Ε Πρεβέζης προορισμό ή όχι 4 εποχών ο ιδιοκτήτης πλοίων γραμμής δήλωσε πως *«η Π.Ε Πρεβέζης είναι ιδανικός προορισμός για το καλοκαίρι, αλλά καθόλου ελκυστική για διακοπές όλο το χρόνο»*.

4^η Ερώτηση: Πόλος έλξης εναλλακτικών και μαζικών τουριστών.

Στην τέταρτη ερώτηση σχετικά με το αν η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης είναι ένας προορισμός για μαζικούς ή εναλλακτικούς τουρίστες οι απόψεις διίσταντο. Πιο συγκεκριμένα, οκτώ συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης είναι προορισμός για εναλλακτικούς τουρίστες, ενώ οι επτά συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης είναι προορισμός για μαζικούς τουρίστες. Πέντε συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως η Π.Ε Πρεβέζης είναι προορισμός τόσο για μαζικούς, όσο και για εναλλακτικούς τουρίστες. Ένας συνεντευξιαζόμενος που απάντησε πως η Π.Ε Πρεβέζης αποτελεί προορισμό μαζικών τουριστών έδωσε μια ενδιαφέρουσα αιτιολόγηση, καθώς δήλωσε πως η Π.Ε Πρεβέζης δεν είναι γνωστή ανάμεσα στους εναλλακτικούς τουρίστες.

Και ο υπεύθυνος μουσείου δήλωσε πως *«η Πρέβεζα δεν είναι γνωστός τουριστικός προορισμός σε εναλλακτικούς τουρίστες. Προσελκύει όμως ένα μέρος του μαζικού τουρισμού κατά την καλοκαιρινή περίοδο»*.

5^η Ερώτηση: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην ΠΕ Πρεβέζης.

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν πως υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Αρχικά, ανέφεραν το θαλάσσιο τουρισμό, τον πολιτιστικό και τον αθλητικό τουρισμό. Κάποιοι από αυτούς διέκριναν και υποκατηγορίες των παραπάνω, δηλαδή μίλησαν για ιστιοπλοϊκό τουρισμό, τουρισμό κρουαζιέρας, θαλάσσιο αθλητικό τουρισμό, θρησκευτικό τουρισμό, καταδυτικό τουρισμό, περιπατητικό τουρισμό, ορειβατικό τουρισμό κλπ. Κάποιοι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν επίσης τον γαστρονομικό τουρισμό, τον αγροτουρισμό, αλλά και τον οικοτουρισμό.

Ο υπεύθυνος μουσείου δήλωσε πως *«στην Π.Ε Πρεβέζης λαμβάνει χώρα κυρίως ο εναλλακτικός τουρισμός. Κύρια μορφή είναι ο πολιτιστικός τουρισμός, έπειτα ο αθλητικός, ο τουρισμός κρουαζιέρας, ο περιπατητικός και ο θαλάσσιος»*. Ο εκπρόσωπος του Δήμου δήλωσε πως *«στην Π.Ε Πρεβέζης υπάρχουν ο πολιτιστικός, ο εκκλησιαστικός, ο αθλητικός τουρισμός και ο αγροτουρισμός*. Ο εκπρόσωπος των επαγγελματιών σίτισης είπε πως *«υπάρχουν πολλές μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην Π.Ε Πρεβέζης, όπως ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο πολιτιστικός, ο καταδυτικός τουρισμός, ο αθλητικός και ο περιπατητικός»* Επίσης, ο ιδιοκτήτης τουριστικού γραφείου δήλωσε πως *«στην Π.Ε Πρεβέζης κυριαρχούν ο ιστιοπλοϊκός, ο γαστρονομικός και ο αθλητικός τουρισμός»*.

6^η Ερώτηση: Ποιότητα τουριστικού προϊόντος.

Στην έκτη ερώτηση που αφορά την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος, οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων παρουσιάζουν ενδιαφέρον, καθώς αυτές πάλι δίσταντο. Μόλις τρεις από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους πιστεύουν πως το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν είναι υψηλής ποιότητας, ενώ αντίθετα άλλοι τρεις το έκριναν ως χαμηλής ποιότητας υποστηρίζοντας πως αυτό μπορεί να απευθυνθεί μόνο σε τουρίστες χαμηλού εισοδήματος, με επιτακτική την ανάγκη για βελτίωση του. Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων (δεκατέσσερις από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους) κρίνει το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης ως μεσαίας ποιότητας με περιθώρια βελτίωσης, ώστε μελλοντικά να απευθύνεται και σε τουρίστες μεγαλύτερου εισοδήματος και υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου.

Ο ιδιοκτήτης εστιατορίου δήλωσε πως *« το τουριστικό προϊόν της Π.Ε Πρεβέζης είναι υψηλής ποιότητας, καθώς οι επαγγελματίες της περιοχής δουλεύουν για να προσφέρουν*

τις καλύτερες υπηρεσίες». Ο υπεύθυνος του μουσείου δήλωσε πως «τα τελευταία χρόνια το τουριστικό προϊόν που προσφέρουμε είναι μεσαίας ποιότητας, επιδέχεται όμως βελτίωσης».

7^η Ερώτηση: Φέρουσα ικανότητα και αναξιοποίητα μέρη της ΠΕ Πρεβέζης.

Η ερώτηση αυτή παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, καθώς εστιάζει σε δύο προβλήματα της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης. Με απλά λόγια, υπάρχουν κάποιες περιοχές της περιφερειακής ενότητας, οι οποίες είναι πολυδιαφημισμένες και προσελκύουν πλήθος κόσμου κάθε καλοκαίρι, ενώ άλλες περιοχές φυσικού κάλλους που δεν είναι γνωστές υποβαθμίζονται από την αδιαφορία, τα σκουπίδια των πολιτών και απειλούνται. Στο πρώτο ερώτημα η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων (δεκαπέντε από τους είκοσι) πιστεύει πως η φέρουσα ικανότητα σε κάποιες περιοχές έχει ξεπεραστεί, ενώ μόλις πέντε από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους έχουν αντίθετη γνώμη. Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα για την ύπαρξη ή μη αναξιοποίητων μερών, όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως δυστυχώς υπάρχουν πολλά μέρη που δεν έχουν αξιοποιηθεί καθόλου για τουριστική προβολή. Κάποιοι μάλιστα έφεραν ως παράδειγμα τα κάστρα της πόλης που είναι κλειστά και σταδιακά μετατρέπονται σε σκουπιδότοπους και επίσης πιο συγκεκριμένα το κάστρο του Παντοκράτορα, ένα πολύ σημαντικό ιστορικό μνημείο στην ομώνυμη περιοχή, το οποίο δυστυχώς έχει αφηθεί εντελώς στη μοίρα του και η φθορά του έχει ξεκινήσει.

Ο υπεύθυνος του μουσείου ανέφερε ότι «η φέρουσα ικανότητα έχει ξεπεραστεί κατά πολύ σε μέρη όπως η Πάργα, ενώ δυστυχώς υπάρχουν και άλλα αναξιοποίητα και μη διαφημισμένα μέρη, όπως το Μονολίθι, ο Παντοκράτορας και ο Κοκκινοπηλός».

8^η Ερώτηση: Διαφήμιση προορισμού.

Η ερώτηση αυτή δίχασε τους συνεντευξιαζόμενους με δώδεκα από αυτούς να δηλώνουν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δεν έχει διαφημιστεί και ως υπεύθυνους δείχνουν την τοπική διοίκηση, τους δήμους αλλά και την περιφέρεια. Οκτώ από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους δήλωσαν πως έχουμε διαφημιστεί ως προορισμός και διευκρίνισαν πως η διαφήμιση που έχει πραγματοποιηθεί, έγινε σε μικρό βαθμό, δεν είναι αρκετή και πως ξεκίνησε πολύ πρόσφατα, συγκεκριμένα στη μετά Covid εποχή και αναδείχθηκε κυρίως μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα.

Ο υπεύθυνος μουσείου ανέφερε ότι «η Π.Ε Πρεβέζης έχει διαφημιστεί λίγο και η διαφήμιση αυτή ξεκίνησε πρόσφατα στη μετά Covid-19 εποχή. Ευθύνη για την

περιορισμένη διαφήμιση φέρει η τοπική αυτοδιοίκηση». Το μέλος του ορειβατικού συλλόγου ανέφερε ότι «φυσικά και η Π.Ε Πρεβέζης και κυρίως η πόλη μας έχει διαφημιστεί, λίγο από την δημαρχία μέσω εκπομπών και τηλεοπτικών προγραμμάτων και περισσότερο από τα νέα άτομα μέσω φωτογραφιών και ποστ στα κοινωνικά δίκτυα». Αντίθετα, ο εκπρόσωπος του δήμου δήλωσε πως «Φυσικά και έχουμε διαφημίσει την πόλη μας, αλλά και την Π.Ε Πρεβέζης μέσα από εκπομπές, ραδιόφωνο, κοινωνικά δίκτυα, αλλά και συμμετοχές σε συνέδρια εντός και εκτός Ελλάδας. Ακόμη, προωθούμε την πόλη μέσα από τις πολιτιστικές δράσεις που διοργανώνουμε με κάθε ευκαιρία».

Δυνατά και Αδύνατα Σημεία Προορισμού

9^η Ερώτηση: Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ΠΕ Πρεβέζης.

Στην ένατη ερώτηση η πρώτη απάντηση που ήρθε στο μυαλό όλων των συνεντευξιαζόμενων ήταν αρχικά η τεράστια ακτογραμμή, το αισθητικό δάσος του Μονολιθίου και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον. Η πλειοψηφία επίσης των συνεντευξιαζόμενων ανέφερε την τοπική γαστρονομία με τα φρέσκα θαλασσινά και τους νόστιμους μεζέδες. Μόλις πέντε συνεντευξιαζόμενοι μίλησαν για την κομβική θέση της περιφερειακής ενότητας και τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι αναφέρθηκαν επίσης στις φτηνές τιμές στην εστίαση και στην επιλογή των καταλυμάτων. Εντύπωση κάνει πως μόνο δύο από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους μίλησαν για τη σημαντικότητα των μαρίνων στην περιοχή της Πρέβεζας και την ύπαρξη του αεροδρομίου του Ακτίου σε κοντινή απόσταση από την πόλη της Πρέβεζας που εξυπηρετεί πλήθος αλλοδαπών τουριστών σχεδόν όλο το χρόνο.

Το μέλος ορειβατικού συλλόγου δήλωσε ότι «η Π.Ε Πρεβέζης δυστυχώς δεν είναι γνωστός προορισμός ούτε ανάμεσα σε ημεδαπούς παρόλο που διαθέτει υπέροχες θάλασσες και όμορφα φυσικά τοπία και πλούσια γαστρονομία». Ο ιδιοκτήτης τουριστικής περιοχής ανέφερε ότι «για την Π.Ε Πρεβέζης ανταγωνιστικό πλεονέκτημα αποτελεί αρχικά η κομβική γεωγραφική θέση, οι μαρίνες, το αεροδρόμιο του Ακτίου σε κοντινή απόσταση, καθώς και η δυνατότητα για ανάπτυξη πολλών εναλλακτικών μορφών τουρισμού». Ο εκπρόσωπος δήμου είπε ότι «η Π.Ε Πρεβέζης μπορεί να διαφημιστεί μέσα από την ανάδειξη της Αρχαίας Νικόπολης, την ανάδειξη των παραλιών (Μονολίθι, Αρτολίθια, Καστροσυκιά) και μέσα από τη διαφήμιση της τοπικής γαστρονομίας και των παραδοσιακών προϊόντων»

10^η Ερώτηση: Σημαντικοί πόροι για την τουριστική ανάπτυξη της Π.Ε Πρεβέζης.

Σχεδόν όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι έκριναν ως πολύ σημαντικά για την τουριστική ανάπτυξη της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης τα ιστορικά μνημεία της περιοχής, το φυσικό και θαλάσσιο περιβάλλον της περιοχής, τους αθλητικούς χώρους, την ύπαρξη ετήσιου χορωδιακού φεστιβάλ με συμμετοχές απ' όλο τον κόσμο, την πλούσια ακτογραμμή και τέλος την τοπική γαστρονομία.

Ο τουριστικός επιχειρηματίας (κατάλυμα) ανέφερε ότι «οι πιο σημαντικοί πόροι της Π.Ε Πρεβέζης είναι τα ιστορικά μνημεία, το φυσικό περιβάλλον, οι ακτές και φυσικά το χορωδιακό φεστιβάλ. Προσωπικά δεν θεωρώ ότι οι αθλητικές εγκαταστάσεις είναι σημαντικοί πόροι για την τουριστική ανάπτυξη της Π.Ε Πρεβέζης και τον αθλητικό τουρισμό». Ωστόσο, άλλος τουριστικός επιχειρηματίας ανέφερε ότι «πάρα πολύ σημαντική είναι η γαστρονομία του τόπου μας, καθώς τα τοπικά προϊόντα και εδέσματα όπως η γάμπαρη, η σαρδέλα, το αυγοτάραχο Αμβρακικού και το ελαιόλαδο που είναι όλα εξαιρετικής ποιότητας και πρέπει να τα αναδειξουμε. Πρέπει μέσω φεστιβάλ να δημιουργήσουμε την ταυτότητα ενός γαστρονομικού προορισμού. Λιγότερο σημαντικό πόρο από την άλλη θεωρώ τις ακτογραμμές, καθώς χρόνια τώρα προσελκύουν θερινό τουρισμό που είναι για μικρή χρονική διάρκεια και ακόμη δεν είναι οι τουρίστες που αναζητάμε για να αναβαθμιστούμε».

11^η Ερώτηση: Αδύναμα και δυνατά στοιχεία της ΠΕ Πρεβέζης.

Η ερώτηση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς δεκαεπτά από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους ανέφεραν δυνατά και αδύναμα στοιχεία της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης σε σχέση με τον τουρισμό. Ξεκινώντας από τα αδύναμα στοιχεία αναφέρθηκαν:

- οι παρωχημένες αντιλήψεις των ανθρώπων της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης σε σχέση με τη διαφήμιση του τόπου και την προσέλκυση εναλλακτικών τουριστών,
- η απουσία διαφήμισης για τον τουριστικό προορισμό,
- η κακή διαχείριση των οικονομικών πόρων,
- η μέτρια ποιότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων,
- η έλλειψη σχεδίου από τους φορείς,
- η κατάσταση του εμπορικού λιμανιού,

- η εγκατάλειψη των κάστρων της πόλης,
- η μη καλή σύνδεση με τους οδικούς άξονες,
- ο αντι-επαγγελματισμός των επιχειρηματιών του τουρισμού και των υπαλλήλων,
- τα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων,
- τα λίγα τουριστικά μαγαζιά και οι μη αρκετοί χώροι διασκέδασης,
- η μη ύπαρξη αρκετών κλινών και συγκεκριμένα 5* κλινών,
- η μέτρια γνώση μόνο της αγγλικής,
- η κάκιστη ποιότητα των δρόμων που η πλειοψηφία τους είναι γεμάτοι με λακκούβες,
- οι υπηρεσίες του Δήμου που δεν είναι ιδιαίτερα ενεργές,
- η μη ύπαρξη υποδομών και τέλος
- η έλλειψη τουριστικών μονάδων.

Συνεχίζοντας με τα δυνατά στοιχεία της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης, οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν:

- τα σημαντικά αρχαιολογικά μνημεία,
- τη φυσική ομορφιά του τόπου,
- την πλούσια ακτογραμμή,
- την τοπική γαστρονομία,
- τις καλές τιμές σε φαγητό και διαμονή,
- τα αξιοθέατα, την ιστορία του τόπου,
- τη σημασία της γεωγραφικής θέσης,
- τη συνεχή δημιουργία Airbnb καταλυμάτων,
- τη φιλοξενία των ντόπιων,
- το ανθρώπινο δυναμικό και τους επαγγελματίες,
- την ησυχία του μέρους,
- τον παράκτιο χαρακτήρα της Πρέβεζας,
- την Αρχαία Νικόπολη και το αρχαιολογικό μουσείο της Νικοπόλεως.

Ο εκπρόσωπος του Δήμου συγκεκριμένα όταν ρωτήθηκε για τα αδύναμα στοιχεία ανέφερε τα εξής *«είναι αλήθεια ότι ένα σωστά δομημένο πλάνο διαφήμισης δεν υπήρχε για πολλά χρόνια και η πόλη, αλλά και η περιφερειακή ενότητα βρισκόταν στο παρασκήνιο. Ακόμη, οι υποδομές που διαθέτουμε πρέπει να αναβαθμιστούν και έχουμε πολλά έργα που πρέπει να υλοποιήσουμε, όπως τα έργα που πραγματοποιήθηκαν στην*

παραλιακή οδό του λιμανιού, στο οποίο ανά τμήματα παρατηρούνταν μια καθίζηση». Ο υπεύθυνος του μουσείου όταν ρωτήθηκε για τα αδύναμα στοιχεία της περιφερειακής ενότητας είπε «η δημαρχία και η περιφέρεια εδώ και δεκαετίες δεν δίνουν χρήματα για να πραγματοποιηθούν έργα στην Π.Ε Πρεβέζης, τα οποία θα βελτιστοποιούσαν και θα βοηθούσαν στην τουριστική ανάπτυξη. Επίσης, η διαφήμιση έστω και η περιορισμένη έχει επικεντρωθεί όλη στην Πάργα, η οποία ήδη έχει πολλούς τουρίστες κάθε καλοκαίρι και συνεπώς δε τη χρειάζεται». Ο ίδιος συνεντευξιαζόμενος για τα δυνατά σημεία της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης ανέφερε ότι «η Π.Ε Πρεβέζης βρίσκεται σε ένα κομβικό γεωγραφικό σημείο και διαθέτει μια άγρια φυσική ομορφιά και υπέροχες παραλίες». Ο υπεύθυνος του Δήμου ανέφερε ότι «η Π.Ε Πρεβέζης έχει πολύ σημαντική γεωγραφική θέση, μεγάλη ιστορία και πλούσιο φυσικό περιβάλλον που πρέπει να διαφημιστεί όσο το δυνατόν περισσότερο».

Άρα, σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτώμενων τα αδύναμα σημεία σχετίζονται περισσότερο με την έλλειψη υποδομών, τα καταλύματα μέτριας ποιότητας και την απουσία διαφήμισης για την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Από την άλλη, τα δυνατά σημεία σχετίζονται κυρίως με τη γεωγραφική θέση της περιφερειακής ενότητας Πρεβέζης, τη φυσική ομορφιά, την τοπική γαστρονομία, την πλούσια ακτογραμμή και τη δυνατότητα για ανάπτυξη πολλών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

12^η Ερώτηση: Υποδομές και ανωδομές της ΠΕ Πρεβέζης.

Και οι είκοσι συνεντευξιαζόμενοι αποκρίθηκαν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δε διαθέτει αρκετές υποδομές και ανωδομές. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία αναφέρθηκε στο θέμα των κλινών, συγκεκριμένα τόνισε πως αυτές δεν επαρκούν και δεν ανταποκρίνονται σε πελάτες υψηλού οικονομικού επιπέδου. Όσον αφορά το θέμα των ανωδομών, όλοι ανέφεραν πως η Περιφέρεια πρέπει πια να διαθέσει πόρους για να πραγματοποιήσει έργα στην ΠΕ Πρεβέζης.

Ο ιδιοκτήτης πλοίων γραμμής δήλωσε πως «οι υποδομές είναι ελλιπείς, όπως και οι ανωδομές που δεν ανταποκρίνονται σε πελάτες υψηλού εισοδήματος». Σύμφωνα με αυτή τη γνώμη ήταν και ο ιδιοκτήτης μαρίνας, ο οποίος είπε ότι «τόσο οι υποδομές όσο και οι ανωδομές που υπάρχουν χρειάζονται βελτίωση και δεν αρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες των τουριστών που ήδη έρχονται. Αν υπολογίσουμε πως ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται συνεχώς, πρέπει να πραγματοποιηθούν κατασκευαστικά έργα άμεσα».

13^η Ερώτηση: Στήριξη από την πολιτική ηγεσία.

Οι δεκαεπτά από τους είκοσι συνεντευξιαζόμενους αποκρίθηκαν πως η πολιτική ηγεσία δεν έχει στηρίξει καθόλου τον τομέα των τουριστικών υποδομών και επιχειρήσεων/επενδύσεων στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης. Μόλις δύο συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως η πολιτική ηγεσία έχει στηρίξει ίσως ελάχιστα τις επιχειρήσεις και μόλις ένας συνεντευξιαζόμενος δήλωσε πως η πολιτική έχει στηρίξει αρκετά τις επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα και πως πραγματοποιούνται συνεχώς νέα βήματα στο δρόμο αυτό.

Σύμφωνα με τον υπεύθυνο του μουσείου *«Ναι, υπάρχει στήριξη από την πολιτική ηγεσία, αν και είναι κάπως περιορισμένη»*. Ο ιδιοκτήτης τουριστικής επιχείρησης δήλωσε πως *«δεν υπάρχει καμία στήριξη και βοήθεια από την πολιτική ηγεσία δυστυχώς. Ότι έχουμε καταφέρει στον τουρισμό κυρίως στην πόλη μας έγινε με πολλή δουλειά, από εμάς τους ίδιους τους επιχειρηματίες»*. Παρόμοια άποψη φαίνεται να έχει και ο ιδιοκτήτης πλοίων γραμμής σύμφωνα με τον οποίο *«η πολιτική ηγεσία δεν έχει στηρίξει επαρκώς τον τομέα του τουρισμού, γι' αυτό βασιζόμαστε οι ίδιοι στο έργο μας και στο προσωπικό μας»*.

14^η Ερώτηση: Συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Η δέκατη τέταρτη ερώτηση που διερευνά την ύπαρξη συνεργασίας ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς δεν υπήρξε ταύτιση ανάμεσα στις απαντήσεις που δόθηκαν. Τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν πως δεν έχουν ξεκάθαρη εικόνα για το αν όντως υπάρχει συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και επέλεξαν να μην απαντήσουν ούτε καταφατικά, ούτε αρνητικά. Πέντε συνεντευξιαζόμενοι, οι οποίοι είναι επιχειρηματίες στον τουριστικό κλάδο δήλωσαν πως δεν υπάρχει συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, περιγράφοντας τους δημόσιους φορείς ως ανεπαρκείς και συχνά αδιάφορους. Αντίθετα, έντεκα συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση για το αν υπάρχει συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Βέβαια και οι έντεκα χαρακτήρισαν τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων από ελάχιστη έως μη ικανοποιητική επισημαίνοντας ότι αυτό πρέπει να αλλάξει.

Ο εκπρόσωπος των επαγγελματιών σίτισης αναφέρει χαρακτηριστικά *«Θα έλεγα πως υπάρχει λίγη έως μηδαμινή συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς»*.

Ο υπεύθυνος του μουσείου δήλωσε ότι *«Ναι υπάρχει συνεργασία, αν και είναι περιορισμένη»*. Ίδια άποψη είχε και ο ιδιοκτήτης τουριστικής επιχείρησης ο οποίος

προσθέτει ότι «*Θα έλεγα ότι υπάρχει περιορισμένη συνεργασία, αλλά κάτι υπάρχει*». Όσον αφορά τον εκπρόσωπο του Δήμου, στο ίδιο κλίμα ανέφερε «*Υπάρχει μικρή συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, μελλοντικά πιστεύω θα είναι πιο ουσιαστική*». Αντίθετη άποψη είχε ένας τουριστικός επιχειρηματίας (κατάλυμα) σύμφωνα με τον οποίο «*Δεν υπάρχει καμία συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς*».

Προοπτικές Ανάπτυξης στο Μέλλον

15^η Ερώτηση: Προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης των υπαρχουσών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Στη δέκατη πέμπτη ερώτηση σχετικά με τις μορφές του ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι εξέφρασαν τη γνώμη τους. Πιο συγκεκριμένα, ανέφεραν πως μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω ο πολιτιστικός τουρισμός, καθώς υπάρχει πλήθος αρχαιολογικών μνημείων και χώρων, ο αθλητικός τουρισμός, καθώς υπάρχουν γήπεδα και πίστα καρτ, ο αγροτουρισμός, καθώς το έδαφος είναι κατάλληλο για πολλές καλλιέργειες, ο θρησκευτικός, καθώς υπάρχουν σημαντικά μοναστήρια και εκκλησίες σε όλη την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης, ο ιαματικός τουρισμός, καθώς υπάρχουν τα ιαματικά λουτρά στην περιοχή της Κυανής Ακτής, τα οποία ανακατασκευάζονται, ο θαλάσσιος τουρισμός, καθώς υπάρχουν μαρίνες, μαγαζιά με είδη ναυτιλίας και αλιείας και πολλές ακτές και παραλίες και ο γαστρονομικός τουρισμός, καθώς υπάρχουν παραδοσιακά προϊόντα, τοπικά εδέσματα και νόστιμα θαλασσινά. Επίσης, οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν τις εξής μορφές: ιστιοπλοϊκός τουρισμός, καθώς υπάρχουν μαρίνες σκαφών και εξειδικευμένα συνεργεία για τη συντήρηση και επισκευή σκαφών, οικοτουρισμός, καθώς υπάρχουν φυσικά τοπία απίστευτης ομορφιάς, θαλάσσιος αθλητικός τουρισμός, καθώς οι άνεμοι σε κάποιες παραλίες είναι ευνοϊκοί και έχουν ήδη ιδρυθεί σχετικοί σύλλογοι, τουρισμός κρουαζιέρας, καθώς υπάρχουν θέσεις ελλιμενισμού για πολλά σκάφη, περιπατητικός και ορειβατικός τουρισμός, καθώς υπάρχουν μονοπάτια για ορειβασία και σύλλογοι ιδιαίτερα ενεργοί.

Σύμφωνα με το μέλος Kiteboarding προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη έχουν οι εξής μορφές τουρισμού: «*περιπατητικός, πολιτιστικός, θαλάσσιος, ιστιοπλοϊκός και γαστρονομικός τουρισμός*» Ο ιδιοκτήτης πλοίων γραμμής ανέφερε τις εξής μορφές τουρισμού: «*οικοτουρισμός, θαλάσσιος, πολιτιστικός, αθλητικός και ιαματικός*

τουρισμός». Ο υπεύθυνος μουσείου ανέφερε αυτές τις μορφές: «αθλητικός τουρισμός, τουρισμός κρουαζιέρας, θερμαλιστικός, περιπατητικός και γαστρονομικός τουρισμός».

16^η Ερώτηση: Πιθανότητα αύξησης των εναλλακτικών τουριστών στο μέλλον.

Όσον αφορά τη δέκατη έκτη ερώτηση που διερευνά την ενδεχόμενη αύξηση του ενδιαφέροντος για τον εναλλακτικό τουρισμό τα επόμενα έτη όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν καταφατικά. Πιο συγκεκριμένα, όλοι πιστεύουν πως ο προορισμός μπορεί να γίνει πόλος έλξης εναλλακτικών τουριστών, οι οποίοι αναζητούν να βιώσουν εναλλακτικές, αυθεντικές διακοπές και αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη διαφήμιση. Κάποιοι συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν πως αυτό θα πραγματοποιηθεί μέσα από τη συνέργεια δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, την ορθή αξιοποίηση των οικονομικών πόρων, την περαιτέρω ανάπτυξη υποδομών και ανωδομών, τη βελτίωση των υποδομών, την ανάδειξη της Αρχαίας Νικόπολης και της ιστορίας της και επίσης την προβολή του φιλόσοφου Επίκτητου, το συντονισμό των φορέων και τη δημιουργία μιας σωστής κουλτούρας υποδοχής των ξένων λαών και πολιτισμών, την αναζήτηση για προσέλκυση νέων αγορών, τη δημιουργία ενός σωστού marketing plan και τέλος τη δημιουργία ειδικών προϊόντων εξειδικευμένων για εναλλακτικούς τουρίστες.

Το μέλος ορειβατικού συλλόγου δήλωσε ότι «Σαφώς υπάρχει πιθανότητα για αύξηση των εναλλακτικών τουριστών στο άμεσο μέλλον. Για να γίνει αυτό, πρέπει να γίνει ένα σωστά δομημένο marketing plan, να δημιουργηθούν εξειδικευμένα προϊόντα για τους εναλλακτικούς τουρίστες και να αναζητηθούν νέα target groups». Ο εκπρόσωπος των επαγγελματιών σίτισης δήλωσε ότι «Θα αυξηθούν μελλοντικά οι εναλλακτικοί τουρίστες μέσα από την κατασκευή έργων υποδομής και με διαφήμιση». Ο ιδιοκτήτης μαρίνας ανέφερε τα εξής: «Διαμόρφωση κουλτούρας υποδοχής τουριστών, συντονισμός δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για δράσεις από κοινού, βελτίωση υποδομών και ανάδειξη της Αρχαίας Νικόπολης και της ιστορίας του φιλόσοφου Επίκτητου». Ο ιδιοκτήτης ενοικιαζόμενων δωματίων ανέφερε ότι «Μελλοντικά θα έρχονται περισσότεροι εναλλακτικοί τουρίστες και αυτό θα γίνει μέσα από την προβολή της ιστορίας του τόπου και τη διαφήμιση των υπέροχων παραλιών».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης όπως και η Ήπειρος χαρακτηρίζεται από γεωγραφική απομόνωση με έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης ο τουρισμός λαμβάνει χώρα αρκετά χρόνια ως «θερινός τουρισμός». Από το 2010 και μετά, όμως, έχουν εμφανιστεί μορφές εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη της περιφερειακής ενότητας. Ο εναλλακτικός τουρισμός συχνά αναπτύσσεται στην ύπαιθρο και δίνει οικονομικά κίνητρα για ανάπτυξη των περιοχών και αύξηση των εισοδημάτων των κατοίκων. Επίσης, με την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού οι περιφέρειες αναπτύσσονται και σταματά η γεωγραφική απομόνωση. Σε περιοχές φυσικού κάλλους με μικρή ή ελάχιστη γεωργική αξία δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί το έδαφος ως παραγωγικός συντελεστής (Bull, 2002). Ο δήμος Πρεβέζης και η Περιφέρεια Πρεβέζης πρέπει να αξιολογήσουν τις τουριστικές μορφές που υπάρχουν στην περιφερειακή ενότητα, να κατασκευάσουν ένα marketing plan και να δομήσουν μια στρατηγική για να ωφεληθεί η τοπική κοινωνία. Επίσης, πρέπει να υπάρξει διαφήμιση, ώστε να γίνει γνωστή η περιφερειακή ενότητα σε Ελλάδα και εξωτερικό ξεφεύγοντας από τις απλές εκτυπώσεις διαφημιστικών φυλλαδίων και από τη συμμετοχή σε μία, δύο εκθέσεις. Η διαφήμιση της περιφερειακής ενότητας θα πρέπει να γίνεται με διαφημίσεις σε έντυπα, όπως εφημερίδες, στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση, σε blog, αλλά και στα κοινωνικά δίκτυα. Για παράδειγμα, το ψηφιακό μάρκετινγκ βοηθά στη διαφήμιση των καταλυμάτων, αλλά και στη διάκριση περιοχών και επιχειρήσεων (<https://disolt.com>, τελευταία πρόσβαση στις 27/01/22). Οι κάτοικοι της Πρέβεζας πρέπει να ευαισθητοποιηθούν πάνω στα περιβαλλοντικά ζητήματα και να εφαρμόζουν τα αναγκαία μέτρα για να προστατεύεται το περιβάλλον.

Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι συμφώνησαν πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δέχεται περισσότερους τουρίστες κατά την καλοκαιρινή περίοδο, οι οποίοι είναι κυρίως ημεδαπής και δευτερευόντως αλλοδαπής καταγωγής. Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δυστυχώς δεν έχει διαφημιστεί όσο θα έπρεπε και γι' αυτό ευθύνη φέρει η τοπική ηγεσία. Η περιορισμένη διαφήμιση που έχει γίνει ξεκίνησε μετά την Covid-19 εποχή και δυστυχώς δεν αρκεί. Οι επαγγελματίες του τουρισμού πρέπει να

συνεργαστούν με την τοπική ηγεσία για το καλό του τόπου αναδεικνύοντας τα δυνατά σημεία που είναι το φυσικό περιβάλλον, οι θάλασσες, τα αρχαία μνημεία, η τοπική γαστρονομία, η φιλοξενία και η ιστορία του τόπου. Μέσα από την ανάδειξη των δυνατών σημείων του τόπου, η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης μπορεί να αναδειχθεί σε προορισμό που θα δέχεται τουρίστες όλο το χρόνο και σε αυτό θα συντελέσει και η οργάνωση όλων των φορέων, καθώς και η διαφήμιση και η διάθεση οικονομικών πόρων για την κατασκευή υποδομών.

Τέλος, πολλοί συνεντευξιαζόμενοι εστίασαν στο γεγονός πως η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης δεν διαθέτει ικανοποιητικό και ποιοτικό αριθμό υποδομών και ανωδομών και αυτό δυσχεραίνει την ανάπτυξη του τουρισμού. Αυτός ο λόγος άλλωστε αποτελεί και μια αιτία που το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν είναι μεσαίας ποιότητας. Η πλειοψηφία των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και των ενοικιαζόμενων δωματίων και κατοικιών είναι κυρίως 2* και 3*. Τα 5*καταλύματα είναι ελάχιστα σε όλη την περιφερειακή ενότητα και δεν αρκούν για να καλύψουν πολλούς επισκέπτες που αναζητούν πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες. Οι υποδομές και οι ανωδομές της περιφερειακής ενότητας δεν επαρκούν και χρειάζονται έργα βελτίωσης, όπως επιβεβαιώσαμε και με τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν. Η διαφήμιση δεν είναι αρκετή και πρέπει να γίνει μια στοχευμένη προβολή των αρχαιολογικών χώρων και των φυσικών τοπίων. Επίσης, οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς είναι επιτακτικό να συνεργαστούν για να προωθήσουν από κοινού την περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης ως ιδανικό προορισμό για εναλλακτικούς τουρίστες.

5.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης διαθέτει πολλά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και με τις κατάλληλες ενέργειες μπορεί να καταστεί ένας δημοφιλής εναλλακτικός προορισμός. Αρχικά, η τοπική αυτοδιοίκηση μαζί με τους επιχειρηματίες του τουριστικού κλάδου πρέπει να διερευνήσουν γιατί δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη τα δυνατά σημεία της περιφερειακής ενότητας και πώς θα προβούν από κοινού στη σωστή ανάδειξη τους. Πρέπει να διαφημιστεί η τοπική γαστρονομία, η πλούσια ιστορία του τόπου, η εκτενής ακτογραμμή, το φυσικό τοπίο. Πιο αναλυτικά:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	
Ανάπτυξη Γαστρονομικού	<ul style="list-style-type: none"> Διοργάνωση φεστιβάλ γαστρονομίας, όπου θα προβάλλονται τα τοπικά προϊόντα.

Τουρισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη τοπικών εδεσμάτων και προϊόντων (όπως γάμπαραι, αυγοτάραχο Αμβρακικού κλπ). • Μεγαλύτερη προβολή της Γιορτής της Σαρδέλας κάθε Αύγουστο. • Δημιουργία ενιαίου συνεταιρισμού των γυναικών των περιοχών. • Σεμινάρια γαστρονομίας και πραγματοποίηση βραδιών τοπικής γαστριμαργίας.
Ανάπτυξη Οικοτουρισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Περιηγήσεις στον Αμβρακικό κόλπο, ώστε να παρακολουθούν οι τουρίστες τα δελφίνια. • Εκδρομές με καγιάκ στον Αχέροντα ποταμό. • Ποδηλασία στις παραλιακές οδούς. • Βόλτες με τα άλογα στο Ιππικό πάρκο. • Διαφήμιση των υπέροχων παραλιών: Μονολίθι, Κυανή Ακτή, Αρτολίθια και Αλωνάκι κλπ.
Ανάπτυξη Αθλητικού Τουρισμού και Θαλάσσιου Αθλητικού Τουρισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Προβολή των αθλητικών διοργανώσεων που λαμβάνουν χώρα κάθε καλοκαίρι στην Πρέβεζα. Αυτές είναι οι: τουρνουά 4x4 μπάσκετ, διεθνές τουρνουά τένις, πίστα καρτ κλπ. • Πραγματοποίηση αγώνων ιστιοπλοΐας. • Δημιουργία ομίλων surf, Kiteboarding κλπ αθλημάτων.
Ανάπτυξη Ιστιοπλοϊκού και Τουρισμού yachting	<ul style="list-style-type: none"> • Διαφήμιση της Πρέβεζας αλλά και της Π.Ε ως προορισμό yachting, καθώς υπάρχουν δύο μαρίνες και 3 καρνάγια σκαφών. • Διαφήμιση του Ιόνιου Πελάγους για ιστιοπλοΐα, καθώς τα νερά είναι ιδανικά.
Ανάπτυξη Πολιτιστικού και Θρησκευτικού	<ul style="list-style-type: none"> • Διαφήμιση της ιστορίας της Αρχαίας Νικόπολης, του φιλόσοφου Επίκτητου που είναι

Τουρισμού	<p>συνδεδεμένος με αυτή.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οργάνωση προσκυνηματικών επισκέψεων στο μοναστήρι στα Φλάμπουρα, στην καθολική Εκκλησία και στην Εκκλησία του Αγίου Αθανάσιου κλπ. • Επισκέψεις σε νεροτριβές, νερόμυλους και παραδοσιακούς οικισμούς που υπάρχουν μέχρι και σήμερα. • Διαφήμιση του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορωδίας, το οποίο λαμβάνει χώρα κάθε καλοκαίρι και προσελκύει πλήθος επισκεπτών από όλες τις χώρες.
Ανάπτυξη Ιαματικού Τουρισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Άμεση ολοκλήρωση των έργων αναδόμησης των ιαματικών πηγών. • Προβολή της Πρέβεζας ως προορισμό ιαματικού τουρισμού.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω προτάσεις απαιτείται να υπάρχει αγαστή συνεργασία ανάμεσα σε επαγγελματίες, πολίτες και τοπικούς φορείς, ώστε να αναπτυχθεί η περιφερειακή ενότητα Πρέβεζας με μέτρο και πάντα με σεβασμό στο περιβάλλον, στο πολιτισμικό στοιχείο και στην τοπική κοινωνία.

5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Από τη συγκεκριμένη έρευνα προέκυψαν αρκετά συμπεράσματα, όπως η ανάδειξη διχογνωμιών και η επιτακτική ανάγκη για ουσιαστική στήριξη των τουριστικών επιχειρήσεων από πλευράς του κράτους, αλλά και για συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Μια βασική διαφωνία ανάμεσα στους συνεντευξιζόμενους αφορούσε στο αν η περιφερειακή ενότητα αποτελεί προορισμό για μαζικούς ή εναλλακτικούς τουρίστες. Αυτή η διαφωνία μπορεί να αποτελέσει ένα έναυσμα για να ερευνηθεί το τουριστικό προφίλ της Πρέβεζας, το προϊόν που

παρέχει, καθώς και το αν έχει τελικά όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις, ώστε να καταστεί ένας δημοφιλής εναλλακτικός προορισμός.

Ακόμη, ενδιαφέρον θα είχε να διερευνηθεί γιατί είναι δύσκολη η συνεργασία ανάμεσα στην τοπική αυτοδιοίκηση και τους επαγγελματίες/επιχειρηματίες του τουρισμού. Ποια εμπόδια υπάρχουν και πώς μπορούν να ξεπεραστούν για να εργαστούν όλοι από κοινού.

Επιπρόσθετα, μια μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εστιάσει στην ανάπτυξη του τουρισμού yachting στην περιφερειακή ενότητα Πρεβέζης και αν θα μπορούσε ο προορισμός να καταστεί δημοφιλής σε ολόκληρο τον κόσμο χάρη σε αυτήν τη μορφή τουρισμού, χωρίς όμως να υπάρξουν αρνητικές συνέπειες στο φυσικό ή πολιτιστικό περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Ανδριώτης, Κ. (2008). Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός. Αθήνα: Σταμούλη.
- Αποστολόπουλος Δ. & Σδράλη Δ. (2009) Εναλλακτικός και Ήπιος Τουρισμός Υπαίθρου: Θεωρητική Προσέγγιση Εφαρμογές, Αθήνα
- Αποστολόπουλος Κ.Δ, Σδράλη Δ.Β, (2016) Εναλλακτικός και Ήπιος Τουρισμός Υπαίθρου, *θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές*, Εκδόσεις: Ελληνοεκδοτική, Αθήνα
- Ασκέλη Σ.(2015) «Επιχειρήστε αγροτουριστικά» Εκδόσεις: Κέρκυρα, Αθήνα
- Ζαχαράτος, Γ.(2003). Package Tour, Παραγωγή και Διάθεση του Τουριστικού Ταξιδιού. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
- Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π., (1999) “Εισαγωγή στον τουρισμό” Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα
-
- Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π.,(2018) “Εισαγωγή στον τουρισμό” Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα
-
- Ηγουμενάκης Ν (2017). “Τουριστική οικονομία”, Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα
- ΙΤΕΠ, 1998, "Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός", Τεύχος Νο 6, Αθήνα.
- Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π. (2001), «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Αθήνα: Κριτική
-
- Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας Π. & Γκρίμπα, Ε. (2020) (β' έκδοση). Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, Αθήνα: Κριτική.
- Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. (200119) (β' έκδοση). Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον. Αθήνα: Κριτική.
- Κολτσιδόπουλος, Γ. (2005). Τουρισμός, Θεωρητική προσέγγιση. Αθήνα: Έλλην.
- Λαγός Δ., (2005) Τουριστική Οικονομία, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική
- Λαγός, Δ. (2018), Τουριστική Οικονομική, Αθήνα: Κριτική.
- Μοίρα Π., (2018) Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας *Γεωγραφικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό*, Εκδόσεις Φαίδιμος, Αθήνα
- Τσάρτας Π. (1998), «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού σε μικρά αστικά κέντρα με τουριστική ανάπτυξη: εξαρτήσεις, διαπλοκές, προοπτικές»

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Abdul H (2018). “The Relationship between Job Satisfaction and Employee Engagement at Royal Malaysian Customs Department (RMCD) Kangar, Perlis.” *SSRN Electronic Journal*
- Andrews, D., Nicoletti, G. & Timiliotis, C. (2018), Digital technology diffusion: a matter of capabilities, incentives or both? *Economics Department working papers* No.1476.
- Andriotis K. (2001) Tourism Planning and Development in Crete: Recent Tourism Policies and their Efficacy, *Journal of Sustainable Tourism* Vol. 9, No. 4
- Ansari, K.R. & Bijalwan, P. (2017). Team effectiveness: A relational approach with employee retention. *Metamorphosis*, 16, 115–121.
- APEC (2019), *SMEs' Integration into Global Value Chains in Services Industries: Tourism Sector. APEC Committee on Trade and Investment*. APEC Secretariat, Mayland/Singapore.
- Apuke, O. (2017). ‘Quantitative research methods, a synopsis approach’. *Arabian Journal of Business & Management Review*, 6(10), pp. 40-49.
- Ashley C., De Brine P., Lehr A. & Wilde H., (2007) *The Role of the Tourism Sector in Expanding Economic Opportunity, Economic Opportunity Series*
- Ashley, C. (2006). *Participation by the Poor in Luang Prabang Tourism Economy*:
- Babbie, E., Wagner III, W.E. and Zaino, J., (2018) *Adventures in social research: Data analysis using IBM® SPSS® Statistics*. Sage Publications.
- Baral MM & Verma A (2021) Cloud Computing adoption for healthcare: an empirical study using SEM approach. *FIIB Bus Rev* 10(3):255–275.
- Baral MM, Singh RK & Kazançoğlu Y (2021) Analysis of factors impacting survivability of sustainable supply chain during COVID-19 pandemic: an empirical study in the context of SMEs. *Int J Logistics Manage*.
- Brynjolfsson, Erik & Hitt, Lorin & Kim, Heekyung. (2011). Strength in Numbers: How Does Data-Driven Decisionmaking Affect Firm Performance?. *SSRN Electronic Journal*. 1. 10.2139/ssrn.1819486.

Calvino, F., Criscuolo, C., Marcolin, L. & Squicciarini, M. (2018), A taxonomy of digital intensive sectors, *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, No. 2018/14, OECD Publishing, Paris

Chan, S.H.; Kuok, O.M.; Eversole, B.; Venneberg, D. & Crowder, C. (2012). Creating a flexible organizational culture to attract and retain talented workers across generations. *Adv. Dev. Hum. Resour*, 14, 607–625.

Chandani, A., Mehta, M., Mall, A., & Khokhar, V. (2016). Employee Engagement: A Review Paper on Factors Affecting Employee Engagement. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(15).

Chen SH, Tzeng SY, Tham A & Chu PX (2021) Hospitality services in the post COVID-19 era: are we ready for high-tech and no touch service delivery in smart hotels? *J Hosp Market Manag* 00(00):1–24.

Chiang A-H & Trimi S (2020) Impacts of service robots on service quality. *Serv Bus* 14(3):439–459.

Chuah SH-W, Aw EC-X & Cheng C-F (2021) *A silver lining in the COVID-19 cloud: examining customers' value perceptions, willingness to use and pay more for robotic restaurants* 1–28.

Chuah SHW, Yu J (2021) The future of service: the power of emotion in human-robot interaction. *J Retail Consum Serv* 61

Cook, Roy A., Yale, Laura J., Marqua & Joseph J., (2001), *Tourism – The Business of Travel*, 2nd ed., *Prentice Hall*, p.6-8

Creswell, J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα

Current Earnings and Opportunities for Expansion. Overseas Development Institute (ODI) Working Paper 273.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.

Denzin, N.K., and Lincoln, Y.S. (2005a) *The Sage handbook of qualitative research*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

Dredge, D., Phi, G., Mahadevan, R., Meehan, E. & Popescu, E.S. (2018), *Digitalisation in Tourism: In-depth analysis of challenges and opportunities*. Low Value procedure GRO-SME-17-C-091-A for Executive Agency for Small and

Medium-sized Enterprises (EASME) Virtual Tourism Observatory. Aalborg University,

Dupeyras A. & MacCallum N.(2013) *Indicators for Measuring Competitiveness in Tourism, OECD Tourism Papers 2013/02*

Education Bureau, (2013). *Manual on Module I Introduction to Tourism (Fine-tuned version), Personal, Social and Humanities Education Section, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region*

European Commission (2016), *Social Enterprises and their Eco-systems: Developments in Europe, European Commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union.*

European Commission (2017). *Management and Content Provision for ICT and Tourism Business Support Portal. Final Report.* March 2017. Paris.

European Commission, (2013), *Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe.*" Eur-lex.europa.eu.

Eurostat - European Commission,(2013), *Unemployment Statistics.* Statistics Explained RSS.

Eurostat (2020), *E-commerce statistics for individuals - Statistics Explained,* Luxembourg.

Fusté-Forné F (2021) Robot chefs in gastronomy tourism: what's on the menu? *Tour Manage Persp* 37:100774.

García Sánchez, J. (2019). *Tourism in the Digital Economy. Policies supporting digital transformation, Amadeus.* Unpublished presentation.

Gretzel, U. Koo, C., Sigala, M. & Xiang, Z. (2015). Special issue on smart tourism: Convergence of information technologies, experience and theories, *Electronic Markets*, 25, 175-177.

Gupta, M, Shirshendu G Abhilash P. (2015). "Factors Affecting Employee Engagement in India: A Study on Offshoring of Financial Services." 19.

Hagui, A., and Wright, J, (2015) Multi-sided platforms. *International Journal of Industrial Organisation* 43, 162-174.

Ivanov S, Seyitoğlu F & Markova M (2020) Hotel managers' perceptions towards the use of robots: a mixed-methods approach. *Inform Technol Tour* 22(4):505–535.

- James, R. K. (2000). «Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων, θεωρία και Πράξη». Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
- Kim S (Sam), Kim J, Badu-Baiden F, Giroux M & Choi Y (2021). Preference for robot service or human service in hotels? Impacts of the COVID-19 pandemic. *Int J Hosp Manage* 93(November 2020):102795.
-
- Kumar, V. S (2015). “An Empirical Study on Employee Engagement in Private Sector Banks.” *International Journal of Applied Research* 1(9):961–63.
- Kumari, M. R., D. P. Kumar & T. N. Reddy. 2017. “Influence of Compensation Practices on Employee Performance in Cement Sectors: A Comparative Study.” *International Journal of Applied Business and Economic Research* 15(5):495–506.
- Lau A (2020) New technologies used in COVID-19 for business survival: insights from the Hotel Sector in China. *Inform Technol Tour* 22(4):497–504.
-
- Lee, C. & Way, K.(2010). Individual employment characteristics of hotel employees that play a role in employee satisfaction and work retention. *Int. J. Hosp. Manag.*29, 344–353.
- Likhitkar, P. & Verma, P. (2017). Impact of green HRM practices on organization sustainability and employee retention. *Int. J. Innov. Res. Multidiscip.* Field 3, 152–157
- Melis, G. & Piga, C., (2017), Are all online hotel prices created dynamic? An empirical assessment. *International Journal of Hospitality Management* 67 (2017) 163-173.
-
- Mita, M.; Aarti, K & Ravneeta, D. (2014). Study on Employee Retention and Commitment. *Int. J. Adv. Res. Comput. Sci. Manag. Stud.* 2, 154–164.
- Mohsin, A.; Lengler, J. & Kumar, B. (2013). Exploring the antecedents of intentions to leave the job: The case of luxury hotel staff. *Int. J. Hosp. Manag.* 35, 48–58.
- Nam K, Dutt CS, Chathoth P, Daghfous A & Khan MS (2020) *The adoption of artificial intelligence and robotics in the hotel industry: prospects and challenges*. Electron Mark.
-
- Rehman, N. & Mubashar, T. (2017). Job stress, Psychological Capital and Turnover Intentions in Employees of Hospitality Industry. *J. Behav. Sci.* 27, 59–79.

- Santhanam, N.; Kamalanabhan, T.J.; Dyaram, L. & Ziegler, H. (2018). Impact of human resource management practices on employee turnover intentions: Moderating role of psychological contract breach. *J. Indian Bus. Res*, 9, 212–228
- Seo KH, Lee JH (2021) The emergence of service robots at restaurants: integrating trust, perceived risk, and satisfaction. *Sustainability* 13(8).
- Slåtten, T & Mehmet (2011). “Antecedents and Effects of Engaged Frontline Employees: A Study from the Hospitality Industry.” *Managing Service Quality: An International Journal* 21(1):88–107
- Thakur, P. (2014). “A Research Paper on the Effect of Employee Engagement on Job Satisfaction in IT Sector.” *Journal of Business Management* 3(2319):9.
- Ziegler, R.T. (2017). *The Impact of Strategic Planning Involvement on Employee Engagement in a Federal Public Health Agency*. Ph.D. Thesis, Pepperdine University, Malibu, CA, USA.
-

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ:

- <http://www.hellaskps.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Γ' ΚΠΣ Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.gnto.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.antagonistikotita.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Ε.Π.ΑΝ. Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.perproe.gr> Ελληνική ιστοσελίδα ΠΕΠ Ηπείρου Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.agrotour.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Εταιρίας ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε. Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.preveza-map.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Νομού Πρέβεζας Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.greek-ecotourism.gr> Ελληνική ιστοσελίδα για τον οικοτουρισμό Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.oee.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.trekking.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022

- <http://www.in.gr/agro/> Ελληνικός δικτυακός τόπος Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://www.ecocrette.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <http://users.forthnet.gr> Ελληνική ιστοσελίδα Τελευταία πρόσβαση στις 18-12-2022
- <https://www.mednet.gr/archives/2018-2/pdf/268.pdf> Τελευταία πρόσβαση στις 16-01-2023
- https://www.contentarchive.wwf.gr/images/pdfs/OdigosPerivallonkaiTourismos_200.pdf Τελευταία πρόσβαση στις 16-01-2023
- <https://www.visitgreece.gr/mainland/epirus/preveza/> Τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23
- <https://www.visitgreece.gr/mainland/epirus/preveza/> τελευταία πρόσβαση στις 06/01/22
- https://www.php.gov.gr/images/stories/anakoinoseis/2015/epixeirisiako_programma_2015-2019.pdf ,τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23
- <https://www.gnoristetinellada.gr/politismos/mouseia/5697-dimotiko-naftiko-mouseio-prevezas> , τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23.
- <http://www.dimosprevezas.gr/wpcontent/uploads/2021/07/%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%A6%CE%B1%CF%83%CE%B7%CE%94.%CE%A0%CF%81%CE%AD%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CE%B1%CF%82%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C.pdf> , τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23.
- <http://discoverpreveza.gr/chronology/> , τελευταία πρόσβαση στις 21/03/23
- <https://www.atpreveza.gr/index.php/epikairothta/30581-i-megali-strofitisperifereiakis-enotitas-prevezas-ston-tourismo-to-yachting-to-aktio-kai-i-poav> , τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23
- <http://discoverpreveza.gr/alternative-tourism/> , τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23
- <https://preveza.gr/perifereiaki-enotita-prevezas-se-synergasia-ton-eot-kato/> , τελευταία πρόσβαση στις 21/01/23
- <https://www.atpreveza.gr/index.php/epikairothta/48480-ta-analytika-stoixeia-tis-apografis-tou-n-prevezas-o-plithysmos-se-kathe-dimo-kai-se-kathe-dimotiki-enotita> , τελευταία πρόσβαση στις 27/01/23
- https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf , τελευταία πρόσβαση στις 29/01/23
- <https://www.php.gov.gr/images/stories/ppkoinonikis/etisia-ekthesi-2020.pdf> , τελευταία πρόσβαση στις 28/01/23

- https://www.in.gr/2023/01/25/life/diakopes/bookingdeyteripiofilokseniperioxiipeiros/?fbclid=IwAR0GRVeDbwAHDGLGduqk9HJ7GVfcF4jP55L1d0aCVmjjj1RYq48iM7_c , ανακτήθηκε στις 26/01/23.
 - https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/12/20-12_Epirus.pdf, τελευταία πρόσβαση
 - <https://epirusforallseasons.gr/>, τελευταία πρόσβαση στις 26/01/23
 - <https://preveza.gr/genika-stoicheia/>, τελευταία πρόσβαση στις 20/01/23
 - https://insete.gr/wpcontent/uploads/2020/02/%CE%A0.5.1.02.11_%CE%A0.%CE%97..pdf , τελευταία πρόσβαση στις 26/01/23.
 - <https://www.pvk-airport.gr/e> , τελευταία πρόσβαση στις 20/01/23
 - https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/12/20-12_Epirus.pdf τελευταία πρόσβαση στις 22/01/23
 - https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-preveza-skopeeei-na-yinei-proorismos-epias-kai-viosimes-morfes-toerismoe_gr_62d034d6e4b0eef119c34519, τελευταία πρόσβαση στις 26/01/23.
 - <https://disolt.com/digital-marketing-tourismos-2022/>, τελευταία πρόσβαση στις 26/01/23.
- INSETE (2020). Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του Τουρισμού για το έτος 2019 – Περιφέρεια Ηπείρου. INSETE
Ανάκτηση από
https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/12/20-12_Epirus.pdf στις 26/01/23.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ενότητα 1^η: Τουρισμός Υφιστάμενη Κατάσταση

1. Τι είδους τουρισμό δέχεται κατά κύριο λόγο η περιφερειακή ενότητα (ΠΕ) Πρεβέζης (ημεδαπό ή αλλοδαπό);
2. Η ΠΕ Πρεβέζης ποια περίοδο δέχεται περισσότερους τουρίστες (Ανοιξη, Καλοκαίρι, Φθινόπωρο, Χειμώνα);
3. Θα μπορούσε να δέχεται τουρίστες όλο το χρόνο;
4. Θεωρείτε πως είναι προορισμός για εναλλακτικούς ή μαζικούς τουρίστες;
5. Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού αναπτύσσονται στην ΠΕ Πρεβέζης;
6. Θα χαρακτηρίζατε χαμηλής, μεσαίας ή υψηλής ποιότητας το τουριστικό προϊόν που προσφέρει ο προορισμός;
7. Θεωρείτε ότι η ΠΕ Πρεβέζης έχει ξεπεράσει τη φέρουσα ικανότητα σε κάποια σημεία πχ Πάργα, ενώ άλλα σημεία ίσως παραμένουν αναξιοποίητα;
8. Έχει διαφημιστεί ο προορισμός και αν όχι, τι ευθύνεται γι' αυτό;

Ενότητα 2^η: Δυνατά και Αδύνατα Σημεία Προορισμού

9. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Π.Ε Πρεβέζης έναντι άλλων προορισμών;
10. Πόσο σημαντικά κρίνετε για την τουριστική ανάπτυξη της Π.Ε Πρεβέζης τα ιστορικά μνημεία της περιοχής, το φυσικό περιβάλλον, το θαλάσσιο περιβάλλον της περιοχής, τους αθλητικούς χώρους, την ύπαρξη ετήσιου χορωδιακού φεστιβάλ με συμμετοχές απ' όλο τον κόσμο, την πλούσια ακτογραμμή και τη γαστρονομία της περιοχής; Καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ ή πάρα πολύ σημαντικά;
11. Ποια είναι τα αδύναμα και δυνατά σημεία της Π.Ε Πρεβέζης σε σχέση με τον τουρισμό;
12. Οι υποδομές και οι ανωδομές της Π.Ε Πρεβέζης είναι αρκετές;
13. Η πολιτική ηγεσία έχει στηρίξει επαρκώς τον τομέα των τουριστικών και λοιπών υποδομών και επιχειρήσεων/επενδύσεων στην Π.Ε Πρεβέζης;
14. Υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων;

Ενότητα 3^η: Προοπτικές Ανάπτυξης στο Μέλλον

15. Ποιες μορφές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω και γιατί;
16. Θεωρείτε ότι ο προορισμός μπορεί να προσελκύσει περισσότερο εναλλακτικό τουρισμό τα επόμενα έτη;
- a) Αν ναι, με ποιους τρόπους;
 - b) Αν όχι, γιατί;

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή σας!